

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ZADRŽOVACÍ PRÁVO

LUCIE PŮTOVÁ

PLZEŇ

2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Lucie KRPATOVÁ
Osobní číslo:	R15M0162P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Zadržovací právo
Zadávací katedra:	Katedra občanského práva

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Vývoj právní úpravy zadržovacího práva
3. Zadržovací právo de lege lata
4. Srovnání práva zadržovacího se zástavním
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Josef Pelech, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **30. ledna 2019**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2020**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 1. července 2019

Čestné prohlášení

Tímto čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zadržovací právo“ vypracovala zcela samostatně, za použití zdrojů, které jsem řádně citovala obvyklým způsobem, a které jsou souhrnně uvedeny v seznamu zdrojů.

V Liberci dne 15. 4. 2020.

Lucie Půtová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu JUDr. Josefu Pelechovi, Ph.D., za vstřícný přístup, odborné vedení a cenné připomínky. Také bych tímto ráda poděkovala za projevenou podporu své rodině a přátelům.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Vývoj právní úpravy zadržovacího práva.....	10
2.1 Zadržovací právo v římském právu.....	11
2.2 Zadržovací právo za feudálního období v českých zemích.....	12
2.3 Kodifikace zadržovacího práva v ABGB.....	13
2.4 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.....	15
2.5 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.....	16
2.6 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění novely účinné od 1. 1. 1992.....	17
2.7 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění novely účinné od 1. 1. 2001.....	18
3 Zadržovací právo <i>de lege lata</i>	19
3.1 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.....	19
3.2 Úprava zadržovacího práva v jiných právních předpisech.....	20
4 Obecná úprava zadržovacího práva.....	20
4.1 Zadržovací právo jako absolutní majetkové právo.....	22
4.1.1 Účinek <i>erga omnes</i>	22
4.1.2 Limity zadržovacího práva.....	23
4.1.3 Zásada <i>numerus clausus</i>	24
4.1.4 Kogentní charakter ustanovení upravujících zadržovací právo.....	25
4.2 Zadržovací právo jako věcné právo k věci cizí.....	25
4.3 Účel zadržovacího práva.....	26
4.3.1 Subsidiarita zadržovacího práva.....	27
4.3.2 Zajišťovací účel zadržovacího práva.....	28
4.3.3 Uhrazovací účel zadržovacího práva.....	28
4.3.4 Charakter pohledávky zajištěné zadržovacím právem.....	29
4.3.5 Zajištění splatné pohledávky.....	30
4.3.6 Zajištění nesplatné pohledávky.....	31
4.4 Zadržitel.....	34
4.4.1 Označení věřitele zajištěného zadržovacím právem.....	34
4.4.2 Zadržitel jako detentor zadržované věci.....	34
4.4.3 Pozitivní definice zadržitele.....	35

4.4.4	Negativní definice zadržitele.....	36
4.4.5	Trestněprávní důsledky protiprávního zadržení věci.....	36
4.4.6	Neslučitelnost zadržení věci s povinností uloženou věřiteli.....	37
4.4.7	Zadržení věci při úpadku dlužníka.....	39
4.5	Předmět zadržovacího práva.....	41
4.5.1	Znaky předmětu zadržovacího práva.....	42
4.5.2	Věc v právním smyslu.....	42
4.5.3	Věc cizí.....	42
4.5.4	Věc movitá.....	44
4.5.5	Věc hmotná i nehmotná.....	44
4.5.6	Věc zastupitelná i nezastupitelná.....	45
4.5.7	Věc zužitelná i nezužitelná.....	45
4.5.8	Věc obchodovatelná.....	46
4.5.9	(Ne)způsobilý předmět zadržovacího práva.....	47
4.5.10	Trestněprávní důsledky zadržení nezpůsobilého předmětu zadržovacího práva.....	55
4.6	Vznik zadržovacího práva.....	57
4.7	Výkon zadržovacího práva.....	59
4.7.1	Právo zadržet věc cizí.....	60
4.7.2	Povinnost vyrozumět dlužníka o zadržení věci.....	61
4.7.3	Povinnost pečovat o zadrženou věc jako řádný hospodář.....	63
4.7.4	Právo na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zadržením věci.....	65
4.7.5	Právo užívat zadrženou věc.....	69
4.7.6	Právo požívat zadrženou věc.....	71
4.7.7	Právo zpeněžit zadrženou věc.....	72
4.7.8	Právo na přednostní uspokojení z výtěžku zpeněžení zadržené věci...76	
4.7.9	Právo na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zpeněžením zadržené věci.....	77
4.8	Promlčení zadržovacího práva.....	78
4.9	Zánik zadržovacího práva.....	81
4.9.1	Zánik zajištěné pohledávky.....	82
4.9.2	Zánik zadržené věci.....	83
4.9.3	Jednostranné vzdání se zadržovacího práva.....	84

4.9.4 Dohoda o vzdání se zadržovacího práva.....	86
4.9.5 Zadržená věc se dostane trvale z moci věřitele.....	87
4.9.6 Dostatečná jistota.....	90
4.9.7 Další možné způsoby zániku zadržovacího práva.....	92
5 Zadržovací právo předvídané v konkrétních právních vztazích.....	93
5.1 Právo vlastníka pozemku zadržet movitou věc, která způsobila škodu.....	94
5.2 Právo zástavního věřitele zadržet pojistné plnění.....	96
5.3 Právo správce cizího majetku zadržet spravovaný cizí majetek.....	96
5.4 Právo příslušné smluvní strany kupní smlouvy zadržet předmět koupě.....	98
5.5 Právo pronajímatele zadržet movité věci na pronajaté věci nebo v ní.....	99
5.6 Právo skladovatele zadržet skladovanou věc.....	101
5.7 Právo komisionáře zadržet věc převzatou z titulu komisionářské smlouvy	102
6 Srovnání práva zadržovacího se zástavním.....	103
7 Závěr.....	109
Cizojazyčné resumé.....	113
Seznam zdrojů.....	115

1 Úvod

Tato diplomová práce se bude věnovat zadržovacímu právu jakožto věcněprávnímu zajišťovacímu institutu, jehož účelem je zajištění pohledávky věřitele.

Institut zadržovacího práva bývá mnohdy opomíjen, přestože jde o výhodný způsob věcněprávního zajištění pohledávky.

Cílem práce je souhrnný výklad platné právní úpravy zadržovacího práva, doplněný o související judikaturu, a také srovnání institutu zadržovacího práva se zástavním. Práce se bude podrobně zabývat jednotlivými aspekty zadržovacího práva, a souvisejícími právními otázkami, v nichž právní nauka není jednotná. Autorka práce se bude snažit nalézt správný právní závěr posouzením právních otázek v širších souvislostech právní úpravy, a také s přihlédnutím k ustálené soudní praxi vyplývající z relevantní judikatury.

Práce se také zaměří na kontext zadržovacího práva přesahující občanské právo hmotné. Zadržovací právo jakožto hmotněprávní institut přesahuje mimo jiné do občanského procesního práva, a také do ústavního a trestního práva. Při výkladu jednotlivých aspektů zadržovacího práva bude autorka věnovat náležitou pozornost ústavněprávní a trestněprávní rovině zadržovacího práva.

2 Vývoj právní úpravy zadržovacího práva

Institut zadržovacího práva, někdy nazývaný také jako retenční právo z latinského pojmu *retencio*, neboli zadržet, není vzhledem k jeho vývoji rigidním právním institutem.

Charakter a obsah zadržovacího práva se postupem doby vyvíjel a měnil v návaznosti na společenskopolitický kontext.

Institut zadržovacího práva lze nalézt již v římském právu. V jeho současné podobě však bylo zadržovací právo upraveno až v polovině minulého století.

2.1 Zadržovací právo v římském právu

Kořeny zadržovacího práva lze nalézt v římském právu, kdy se především jednalo o nekodifikovaný právní obyčej, podle kterého si věřitel zadržením dlužníkovy věci vynutil splnění dluhu, nebo si věc ponechal, nebo ji zpeněžil, a tím byla pohledávka uspokojena. Tento svémocný postup byl však postupem doby omezována a bylo prosazováno autoritativní vymáhání práva.¹

Římské právo institut zadržovací práva nijak souhrnně neupravovalo, pouze jej uvádělo v několika konkrétních situacích jako možný postup při zajištění dluhu.²

Klasická římskoprávní teorie rozlišovala tři druhy zástavního práva, a to *fiduacia*, neboli zajištění pohledávky převodem kviritského vlastnictví, *hypotheca*, neboli zástavní právo k vneseným věcem dlužníka, a *pignus*, neboli ruční zástavu.³

Fiduacia byl druh zástavního práva, kterým se dočasně převedlo vlastnictví věci dlužníka na věřitele. Lze jej přirovnat k institutu zajišťovacího převodu práva ve smyslu ustanovení § 2040 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“).⁴

Podstata římského zástavního práva ve smyslu *hypotheca* byla v tom, že věřitel uzavřel s dlužníkem za účelem zajištění pohledávky zástavní smlouvu, kterou vznikla zástava k věcem, které zůstaly v držbě a detenci dlužníka. Věřitel byl oprávněn se jich zmocnit a uspokojit z nich svou pohledávku pouze v případě, že dlužník svůj dluh včas nesplnil. Tomuto zajišťovacímu institutu v současné době odpovídá zástavní právo ve smyslu ustanovení § 1309 odst. 1 občanského zákoníku.⁵

Pignus oproti tomu spočíval v tom, že věřitel uzavřel s dlužníkem za účelem zajištění pohledávky smlouvu o ruční zástavě, na základě které dlužník

1 SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo v občanském zákoníku: komentář a prameny*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-65-0. str. 303.

2 SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo v občanském zákoníku: komentář a prameny*. Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-65-0. str. 303.

3 FRÝDEK, Miroslav. *Kurs římského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-119-1. str. 122, 123.

4 FRÝDEK, Miroslav. *Kurs římského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-119-1. str. 122.

5 FRÝDEK, Miroslav. *Kurs římského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-119-1. str. 123, 124.

odevzdal věřiteli zastavenou věc a věřitel ji detinoval, dokud dlužník včas nesplnil dluh. V opačném případě byl věřitel oprávněn si věc ponechat nebo věc zpeněžit a uspokojit pohledávku z výtěžku zpeněžení. Tento institut odpovídá tzv. ručnímu zástavnímu právu ve smyslu ustanovení § 1317 odst. 1, 2 občanského zákoníku. S přihlédnutím k charakteru tohoto institutu lze mít za to, že se tento vyvinul právě z právního obyčeje odpovídající zadržovacímu právu.⁶

2.2 Zadržovací právo za feudálního období v českých zemích

V období feudalismu bylo pravděpodobně zadržovací právo právním obyčejem a jeho výkon byl způsob svémocného dosažení uspokojení pohledávky.

V nejstarším období českých zemí dlužník ručil za splnění dluhu svou svobodou a ctí, takže bylo běžné nevolnictví pro dluhy. Shodně jako v římském právu bylo postupně omezováno svémocné zadržení dlužnických věcí či svémocné zajetí dlužníka. Ručení za splnění dluh bylo přípustné, mohlo být však vymáháno výlučně ze strany státní autority nebo s jejím přivolením, nikoli svémocí.⁷

Jelikož právo v té době nebylo zcela kodifikováno, není možné vývoj zadržovacího práva zcela přesně vysledovat. Fragmenty úpravy ručení za splnění dluhu obsahoval například Koldínův zákoník ze 16. století, kodifikující městské právo, nebo Obnovené zřízení zemské ze 17. století, kodifikující zemské právo.⁸

V tomto období bylo běžné zajištění splnění dluhu osobní svobodou, ctí dlužníka, zastavením věci dlužníka nebo rukojemstvím.⁹

Zadržovacímu právu se tak nejvíce podobalo ručení za splnění dluhu movitou věcí. Zástava byla buď tzv. prodejná, kdy věřitel byl oprávněn zastavenou věc při prodlení dlužníka prodat, z výtěžku uspokojit svou pohledávku a případný přebytek vrátit dlužníkovi, nebo se jednalo o zástavu tzv. propadnou, kdy věřiteli náleželo právo si zástavu ponechat, namísto splnění dluhu, čímž byl dluh splněn. Dlužník však mohl také ručit za splnění dluhu nemovitým majetkem,

6 FRÝDEK, Miroslav. *Kurs římského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-119-1. str. 123, 144.

7 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 135.

8 GRINC, Jaroslav. *Právo pro politology*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2921-3. str. 18, 19.

9 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 135.

kdy buď mohl zástavu užívat a požívat a získáním prospěchu z užitků a požitků mohla být pohledávka věřitele uspokojena. Druhou variantou zastavení nemovité věci dlužníka bylo ponechání této věci v detenci dlužníka, kdy v případě včasného nesplnění dluhu byla nemovitá věc prodána a pohledávka věřitele uspokojena z výtěžku zpeněžení.¹⁰

Další vývoj institutu zadržovacího práva je patrný až od 19. století, kdy došlo k první ucelené kodifikaci občanského práva.

2.3 Kodifikace zadržovacího práva v ABGB

První snahu o kompletní kodifikaci občanského práva měla již císařovna Marie Terezie v polovině 18. století. Zákoník nazvaný Codex Theresianus universalis však nikdy nevešel v platnost pro svou spíše učebnicovou povahu.¹¹

Císař Josef II. však na myšlenku kodifikace občanského práva navázal, a z jeho podnětu tak byl císařským patentem č. 946 Sb. z. s. vyhlášen obecný zákoník občanský (dále jen „obecný zákoník občanský“ nebo také „ABGB“). Tento zákoník, který jako první v českých zemích kodifikoval občanské právo, vešel v účinnost dne 1. 1. 1812, nahradil veškerou dosavadní úpravu občanského práva a platil pro všechny osoby bez ohledu na stavovskou příslušnost.¹²

Obecný zákoník občanský recipoval římské právo, přirozenoprávní teorii, a také vycházel z kodifikace občanského práva v Koldínově zákoníku a Obnoveném zřízení zemském.¹³

Do českého, resp. československého právního řádu, byl obecný zákoník občanský převzat zákonem č. 11/1918 Sb., tzv. recepční normou, platil však pouze v českých zemích.¹⁴

Obecný zákoník občanský upravoval obecně institut zadržovacího práva v dílu upravující práva k věcem, hlavně šesté tohoto dílu upravující zástavní právo, konkrétně v ustanovení § 471: „*Je-li někdo povinen vydati věc, může ji k zajištění*

10 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 136, 137.

11 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 195, 196.

12 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 196, 197.

13 MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4. str. 196, 197.

14 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

svých dospělých pohledávek na náhradu nákladu učiněného na věc nebo škody způsobené věcí zadržeti s tím účinkem, že může být odsouzen vydati věc jen za vzájemné plnění z ruky do ruky. Výkon práva zadržovacího může být odvrácen poskytnutím jistoty; poskytnutí jistoty rukojmími nemá místa.“ Dále bylo v ustanovení § 970c obecného zákoníku občanského upraveno zadržovací právo hostinského nebo v ustanovení § 1101 obecného zákoníku občanského upraveno zadržovací právo pronajímatele.

Úprava zadržovacího práva podle ustanovení § 471 obecného zákoníku občanského byla podrobněji vyložena mimo právní nauku také judikaturou Nejvyššího soudu České republiky.¹⁵

Předmětné ustanovení neupravovalo zadržovací právo jako věcněprávní zajišťovací institut. Věřitel byl oprávněn zadržet věc, k níž náleželo dlužníkovi alespoň právo držby, pokud nebyl přímo jejím vlastníkem, a kterou měl věřitel po právu¹⁶ u sebe, pokud měl vůči dlužníkovi splatnou pohledávku.¹⁷

Věřitel byl oprávněn zadržet věc v držbě dlužníka za účelem zajištění pohledávky vůči tomuto pouze v případě, že se jednalo o pohledávku spočívající v nároku na náhradu nákladů vynaložených na věc, či nabytí věci, a nároku na náhradu škody způsobenou zadržanou věcí.¹⁸

Zadržaná věc pak mohla být pouze věc hmotná, avšak movité i nemovité povahy.¹⁹

Zadržovací právo mělo v té době výlučně zajišťovací účel. Věřitel se mohl pouze soudně domoci vydání rozhodnutí, podle kterého byl povinen vydat dlužníkovi zadržanou věc oproti současnému splnění dluhu, nebo bylo možné nařídit pro zadržanou věc výkon rozhodnutí. V případě úpadku dlužníka bylo možné uspokojit pohledávku věřitele ze zajištění, avšak právní nauka nebyla

15 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

16 KRČMÁŘ, Jan, SPÁČIL, Jiří, ed. *Právo občanské*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-409-5. str. 351.

17 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

18 KRČMÁŘ, Jan, SPÁČIL, Jiří, ed. *Právo občanské*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-409-5. str. 350.

19 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

jednotná v otázce, zda po zahájení tehdejší formy insolvenčního řízení zadržovací právo trvalo, či zda se změnilo na zástavní právo.²⁰

Dlužník mohl nahradit zadržovací právo složením peněz do soudní úschovy, nebylo však přípustné jeho nahrazení ručením za splnění dluhu třetí osobou. Zadržovací právo zaniklo spolu se zánikem pohledávky nebo zánikem zadržené věci.²¹

2.4 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

Obecný zákoník občanský byl nahrazen až v polovině 20. století zákonem č. 141/1950 Sb., občanský zákoník (dále jen „střední občanský zákoník“), který nabyl účinnosti 1. 1. 1951, a byl platný již na celém území Československé republiky.

Zadržovací právo bylo v tomto občanském zákoníku obecně upraveno v části třetí upravující věcná práva, hlavně desáté této části upravující právo zástavní a zadržovací, v ustanovení § 205 až 208. Dále v ustanovení § 209 a 210 středního občanského zákoníku bylo zvlášť upraveno zadržovací právo věřitele zapsaného v podnikovém rejstříku.²² Dále bylo například upraveno zadržovací právo pronajímatele nemovitosti v ustanovení § 394 odst. 2 středního občanského zákoníku, nebo zadržovací právo provozovatele ubytovacího podniku v ustanovení § 432 středního občanského zákoníku.²³

Obecná úprava zadržovacího práva v tomto středním občanském zákoníku recipovala úpravu zadržovacího práva v obecném zákoníku občanském.²⁴

Vzhledem k politické situaci v zemi však již bylo zadržovací právo vnímáno spíše jako nežádoucí nástroj kapitalistů. Přestože dosud bylo zadržovací právo obecně upraveno jako zajišťovací institut, bylo k tomu upraveno

20 KRČMÁŘ, Jan, SPÁČIL, Jiří, ed. *Právo občanské*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-409-5. str. 351, 352.

21 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

22 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

23 KNAPP, Viktor, GLOS, Josef a ANDRES, Bedřich. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část – Věcná práva. 2., přeprac. a dopln. vyd.* Praha: Orbis, 1955. Učebnice (Orbis). str. 418.

24 KNAPP, Viktor, GLOS, Josef a ANDRES, Bedřich. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část – Věcná práva. 2., přeprac. a dopln. vyd.* Praha: Orbis, 1955. Učebnice (Orbis). str. 417, 418, 419.

privilegované zadržovací právo podniků zapsaných v podnikovém rejstříku a jiných subjektů, kterým bylo příslušným zákonem přiznáno stejné postavení jako národním podnikům.²⁵

2.5 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Obecná úprava zadržovacího práva však byla nedlouho po nabytí účinnosti středního občanského zákoníku zrušena, a již nebyla v plném rozsahu nahrazena. S účinností ke dni 1. 2. 1964 nahradil střední občanský zákoník zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „starý občanský zákoník“).

Starý občanský zákoník kodifikoval socialistickou občanskoprávní teorii, která kladla důraz na popření veškerých kapitalistických právních institutů, včetně institutu zadržovacího práva.²⁶

Tento zákoník neobsahoval obecnou úpravu zadržovacího práva jako zajišťovacího institutu.²⁷ Jeho výkon přenechal v jediném ustanovení socialistické organizaci.²⁸

Konkrétně se jednalo o ustanovení § 278 odst. 1, 2 starého občanského zákoníku: „(1) Organizace má právo zadržet si věc, která byla předmětem služby, dokud občan cenu služby nezaplatí. Toto právo organizaci nepřisluší, je-li cena organizací požadovaná sporná a občan ji zajistí složením do notářské úschovy. (2) Zadržanou věc je organizace povinna řádně opatrovat; má právo na náhradu nutných nákladů, které jí opatrováním vznikly.“

Podle tohoto ustanovení náleželo zadržovací právo socialistické organizaci, pokud měla pohledávku za dlužníkem odpovídající ceně za poskytnuté služby spočívající v opravě či úpravě věci. Socialistická organizace přitom byla oprávněna zadržet výlučně věc, která byla předmětem poskytované služby.²⁹

25 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

26 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

27 PLANK, Karol a KNAPP, Viktor, ed. *Učebnice československého občanského práva: vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část*. Praha: Orbis, 1965. Právnícká edice. str. 332.

28 PLANK, Karol a KNAPP, Viktor, ed. *Učebnice československého občanského práva: vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část*. Praha: Orbis, 1965. Právnícká edice. str. 317.

29 PLANK, Karol a KNAPP, Viktor, ed. *Učebnice československého občanského práva: vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část*. Praha: Orbis, 1965. Právnícká edice. str. 332.

Zadržovací právo podle tohoto ustanovení mělo *de facto* zajišťovací i uhrazovací účel, neboť socialistická organizace měla právo mimo jiné zadržanou věc prodat ve smyslu ustanovení § 282 odst. 2 starého občanského zákoníku.³⁰

2.6 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění novely účinné od 1. 1. 1992

Institut zadržovacího práva byl v jeho obecném pojetí jako zajišťovací věcněprávní institut vtělen do textu starého občanského zákoníku jeho novelou, přijatou v souvislosti s pádem socialistického režimu, a opětovným návratem k tradičnímu pojetí občanského práva, vycházejícího z obecného zákoníku občanského a souvisejících zdrojů.³¹

Zákon č. 509/1991 Sb. s účinností ke dni 1. 1. 1992 obnovil obecnou úpravu zadržovacího práva a starý občanský zákoník rozšířil mimo jiné o ustanovení § 151s až 151v, kdy dosavadní úprava zadržovacího práva socialistické organizace byla zrušena, neboť v demokratickém státě již neměla své místo.³²

Dále byla převzata původní úprava zadržovacího práva pronajímatele nemovitosti v ustanovení § 672 odst. 2 starého občanského zákoníku.

Zadržovací právo bylo s účinností od 1. 1. 1992 pojímáno jako věcné právo k věci cizí. Věřitel byl podle tehdy platné právní úpravy oprávněn zadržet věc movitou za účelem zajištění splatné pohledávky, zajištění nesplatné pohledávky bylo možné pouze v případě úpadku dlužníka.³³

Novelizovaná právní úprava starého občanského zákoníku oproti úpravě v obecném zákoníku občanském již podrobně upravila způsob vzniku zadržovacího práva, určila, kdy zadržovací právo platně nevznikne, upravila práva a povinnost zajištěného věřitele a zánik zadržovacího práva.³⁴

30 PLANK, Karol a KNAPP, Viktor, ed. *Učebnice československého občanského práva: vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část*. Praha: Orbis, 1965. Právnícká edice. str. 332.

31 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

32 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

33 HULMÁK, Milan. § 175. *Podstata zadržovacího práva*. Komentář. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník. Komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-108-6. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

34 FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 3., opravené a doplněné. Brno: Nakl. Doplněk, 2002. ISBN 8072391119. str. 178, 179.

2.7 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění novely účinné od 1. 1. 2001

Další novela starého občanského zákoníku, konkrétně zákon č. 367/2000 Sb., s účinností ke dni 1. 1. 2001 převzala dosavadní úpravu zadržovacího práva v ustanovení § 151s až 151v starého občanského zákoníku a za současné změny struktury starého občanského zákoníku upravila zadržovací právo v části druhé tohoto zákona upravující věcná práva, hlavě třetí této části upravující věcná práva k věcem cizím, v ustanovení § 175 až 180 starého občanského zákoníku. Také byla starému občanskému zákoníku ponechána zvláštní úprava zadržovacího práva pronajímatele nemovitosti v ustanovení § 672 odst. 2 starého občanského zákoníku.³⁵

V souvislosti s přijetím zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“), byla novelizujícím zákonem č. 296/2007 Sb.³⁶ sjednocena terminologie insolvenčního zákona a starého občanského zákoníku, v pojmech týkajících se úpadku dlužníka.³⁷

S účinností ke dni 1. 1. 2001 byl věřitel povinen mít zadržovanou věc u sebe, pokud chtěl uplatnit zadržovací právo, a mohl jím nově zajistit peněžitou i nepeněžitou pohledávku. Tato poslední novela také rozšířila způsoby zániku zadržovacího práva.³⁸

Judikatura Nejvyššího soudu České republiky k tomu dovodila, že zadržovací právo má nikoli pouze zajišťovací, ale také uhrazovací funkci, přestože tato ze zákonné úpravy zadržovacího práva přímo nevyplývala.³⁹ Dále judikatura Nejvyššího soudu České republiky například dovodila, že věřiteli náleží právo zadržet věc ve vlastnictví dlužníka i třetí osoby.⁴⁰

Starý občanský zákoník byl zrušen a nahrazen s účinností ke dni 1. 1. 2014 zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Platná úprava zadržovacího práva v

35 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

36 VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

37 FIALA, Josef a KINDL, Milan. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80- 7380-228-8. str. 305, 306.

38 RÁMIŠ, Vladan a SEDLÁČEK, Dušan. K některým aspektům zadržovacího práva po novele občanského zákoníku. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2001, č. 3, ISSN 1210-6410.

39 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 694/2006 ze dne 11. 4. 2007.

40 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

tomto občanském zákoníku, která v zásadě přejímá poslední předcházející právní úpravu zadržovacího práva, je popsána v následujících kapitolách.

3 Zadržovací právo *de lege lata*

3.1 Úprava zadržovacího práva v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Platná právní úprava zadržovacího práva obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, je dosud nejrozsáhlejší, a je dále rozšiřována odborným výkladem a soudní judikaturou, přestože se oproti úpravě jiných právních institutů může zdát stručná.

Zadržovací právo je, obdobně jako v posledních předcházejících právních úpravách, řazeno mezi absolutní majetková práva, konkrétně mezi věcná práva k věci cizí. Z toho také vyplývá umístění právní úpravy zadržovacího práva v platném občanském zákoníku. Obecná úprava zadržovacího práva se nachází v části třetí občanského zákoníku upravující absolutní majetková práva, hlavě druhé této části upravující věcná práva, dílu pátém této hlavy upravující věcná práva k věci cizí, oddílu čtvrtém tohoto dílu, který obsahuje pět paragrafů obecné úpravy zadržovacího práva. Konkrétně jde o ustanovení § 1395 až 1399 občanského zákoníku.⁴¹

Zadržovací právo je jedním z věcněprávních zajišťovacích institutů. Věřitel zadržením věci cizí zajišťuje uspokojení své pohledávky za dlužníkem, případně tím sekundárně zajišťuje uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené věci v případě, že dlužník nedostojí své povinnosti a dluh nesplní.⁴²

Občanský zákoník obsahuje jednak právě obecnou úpravu zadržovacího práva v ustanoveních § 1395 až 1399 občanského zákoníku, která umožňuje uplatnění tohoto zajišťovacího institutu v různých právních vztazích za podmínek uvedených touto obecnou úpravou. Za druhé občanský zákoník v rámci úpravy jiných právních institutů podtrhuje možnost výkonu zadržovacího práva, například odkazuje na přiléhavost použití zadržovacího práva v úpravě věcných práv, jako je

41 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1068.

42 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

vlastnické právo či správa cizího majetku, a také v úpravě závazků, jako je koupě, nájem či skladování.⁴³

Obecně tedy platí, že zadržovací právo lze aplikovat k zajištění pohledávky z titulu heterogenního množství právních vztahů, a to podle jeho obecné úpravy v občanském zákoníku, pokud není občanským zákoníkem či jiným právním předpisem stanoveno jinak.

3.2 Úprava zadržovacího práva v jiných právních předpisech

Zvláštní úpravu zadržovacího práva, doplňující či pozměňující jeho obecnou úpravu, obsahují některé soukromoprávní procesní předpisy, a také veřejnoprávní předpisy.⁴⁴

Zvláštní úpravu obsahuje například zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „občanský soudní řád“), zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě. Tyto právní předpisy upravují zpravidla zvláštní postup pro zpeněžení zadržené věci, včetně způsobu naložení s výtěžkem jejího zpeněžení, či zápisu zadržovacího práva váznoucího na předmětu zajištění do příslušné evidence.⁴⁵

4 Obecná úprava zadržovacího práva

Jak již bylo výše uvedeno, obecnou úpravu zadržovacího práva obsahuje občanský zákoník v ustanoveních § 1395 až 1399. Tato ustanovení se zabývají základní podstatou zadržovacího práva, tj. určují osobu věřitele, kterému svědčí zadržovací právo, dále určují charakter pohledávky, kterou lze zadržovacím právem zajistit, stanovují základní práva a povinnosti zajištěného věřitele a určují právo věřitele na uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené věci, a také určují způsoby zániku zadržovacího práva. K této obecné úpravě lze dále přiřadit například ustanovení § 615 odst. 1 až 3 občanského zákoníku týkající se

43 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226, 227.

44 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1071.

45 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1071, 1072.

promlčení zadržovacího práva nebo některá další ustanovení občanského zákoníku doplňující výklad obecné úpravy zadržovacího práva.

Zadržovací právo jakožto věcněprávní zajišťovací institut je třeba důrazně odlišit od práva smluvní strany odepřít plnění druhé smluvní straně jakožto právo smluvní strany vzniklé v souvislosti se vznesením námítky nesplněné smlouvy nebo námítky nejistoty žalobcovy.⁴⁶ Přestože je někdy takové právo označováno jako tzv. kvazizadržovací právo, mají tato dvě práva zcela jiný charakter a nelze je zaměňovat.⁴⁷

Výše jmenované námítky svědčí jedné ze strany synallagmatického závazkového vztahu, neboli vzájemně podmíněného závazkového vztahu, ve kterém si jsou smluvní strany povinny vzájemně něčeho plnit.⁴⁸

Podle ustanovení § 1911 občanského zákoníku platí: „*Mají-li si strany navzájem plnit zároveň, může splnění požadovat jen ta strana, která sama dluh již splnila, nebo je ochotna a schopna splnit dluh současně s druhou stranou.*“ Toto ustanovení upravuje druh závazku, kdy si jsou smluvní strany povinny plnit navzájem ve stejném okamžiku. Pokud pak jedna ze stran je připravena plnit druhé straně, která však není ochotna nebo schopna plnit, první smluvní straně svědčí námitka nesplněné smlouvy, a je oprávněna odepřít plnění do doby, kdy bude druhá smluvní strana ochotna a schopna splnit dluh současně s první smluvní stranou.⁴⁹

Obdobně lze postupovat v případě upraveném ustanovením § 1912 odst. 1 občanského zákoníku: „*Kdo má plnit při vzájemném plnění napřed, může své plnění odepřít až do té doby, kdy mu bude vzájemné plnění poskytnuto nebo zajištěno; to však jen tehdy, je-li plnění druhé strany ohroženo okolnostmi, které u ní nastaly, které mu nebyly a neměly být známy, když smlouvu uzavřel.*“ Podle tohoto ustanovení svědčí námitka nejistoty žalobcovy smluvní straně, která je

46 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 225.

47 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 292.

48 HULMÁK, Milan. *§ 1911. Vzájemné plnění*. Komentář. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

49 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BÁNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 379.

povinna plnit druhé smluvní straně dříve, než je tato povinna plnit jí. V případě, že takové smluvní straně vznikne povinnost plnit, a zároveň však bude mít důvodnou pochybnost o pozdějším splnění dluhu druhou smluvní stranou, a tato pochybnost vznikla až po vzniku závazku, bude mít tato smluvní strana právo odepřít plnění až do doby, kdy bude budoucí plnění druhou stranou jisté, nebo jí bude poskytnuta jistota zajišťující splnění dluhu.⁵⁰

Právo smluvní strany závazku odepřít plnění je tedy právo vztahující se k osobě druhé smluvní strany, a jak uvádí ustanovení § 1913 občanského zákoníku, smluvní strana může odepřít plnění pouze pro nesplnění či obavu z nesplnění dluhu vyplývajícího z téhož závazku. Není přípustné odepřít plnění z jednoho závazku z důvodu, že druhá smluvní strana nedostála své povinnosti vyplývající z jiného závazku. Tímto se odlišuje odepření plnění podle výše citovaných ustanovení od zadržovacího práva, které je dále podrobně popsáno.⁵¹

4.1 Zadržovací právo jako absolutní majetkové právo

Zadržovací právo je, jak vyplývá z jeho zařazení do struktury občanského zákoníku, absolutním majetkovým právem, tudíž má typické charakteristické vlastnosti jako každé jiné absolutní majetkové právo, ať již jde o jiné věcné právo či dědické právo.

4.1.1 Účinek *erga omnes*

Zadržovací právo působí *erga omnes*, tj. vůči každému, ve smyslu ustanovení § 976 občanského zákoníku: „*Absolutní majetková práva působí vůči každému, nestanoví-li něco jiného zákon.*“⁵²

Věřitel má tak právo zadržet věc cizí za účelem zajištění pohledávky vůči osobě, jejíž věc má u sebe a již by byl jinak povinen tuto věc vydat. Tomuto odpovídá povinnost každého nerušit výkon zadržovacího práva, což *de facto*

50 HULMÁK, Milan. § 1912. *Odepření plnění*. Komentář. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

51 HULMÁK, Milan. § 1913. *Nezávislost závazků*. Komentář. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

52 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 2.

znamená povinnost každého zdržet se jednání, které by rušilo výkon zadržovacího práva, resp. povinnost vlastníka věci či držitele věci strpět zadržování věci.⁵³

4.1.2 Limity zadržovacího práva

Zadržovací právo jako absolutní majetkové právo však není absolutním právem v tom smyslu, že by nebylo možné jej omezit. Z ustanovení § 976 občanského zákoníku vyplývá, že výkon zadržovacího práva může být omezen, pokud tak stanoví zákon.⁵⁴

Základní omezení přinášející obecná ustanovení občanského zákoníku, která lze vztáhnout také právě k výkonu zadržovacího práva. Zejména se jedná o ustanovení § 8 občanského zákoníku: „*Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.*“⁵⁵ Toto ustanovení ukládá každé osobě povinnost nikomu neškodit a ve vztahu k zadržovacímu právu zakazuje výkon zadržovacího práva v případě, kdy by se jednalo o šikanózní jednání, které je zjevným zneužitím zadržovacího práva. Takovým případem by byl například výkon zadržovacího práva objektivně v souladu se zákonem, avšak zároveň by byl zřejmý úmysl věřitele tímto poškodit dlužníka, nikoli zajistit splnění dluhu.⁵⁶

Dále je výkon zadržovacího práva omezen ustanovením § 547 občanského zákoníku: „*Právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.*“ Zadržovací právo není přípustné uplatnit v rozporu s dobrými mravy či v rozporu se zákonem. Zákonné omezení výkonu zadržovacího práva jakožto zákonem předvídaného právního jednání se nedostává do rozporu s ústavně zaručenou svobodou právního jednání osob odlišných od státu ve smyslu ustanovení čl. 2 odst. 3 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. (dále jen „Listina základních práv a svobod“): „*Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“ V souladu se zásadou legální licence vyjádřené v tomto článku Listiny základních práv a

53 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 2.

54 SPÁČIL, Jiří. § 976. *Absolutní majetková práva.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

55 SPÁČIL, Jiří. § 976. *Absolutní majetková práva.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

56 KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* Praha: C. H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-028-1. str. 184.

svobod může každý vykonávat zadržovací právo, pokud jeho výkon není zákonem zakázán. Výkon zadržovacího práva je tedy možné omezit, aniž by to došlo k porušení ústavně zaručené svobody jednání, pouze výslovným zákazem stanoveným zákonem.⁵⁷

Zadržovací právo zároveň samo omezuje jiné absolutní majetkové právo, zaručené mimo jiné také v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „Každý má právo vlastnit majetek.“ Výkon zadržovacího práva je zákonem předvídané omezení některých složek vlastnického práva. Toto omezení může být vůči vlastníkovi zadržené věci předvídatelné v případě, že věřitel zadrží věc ve vlastnictví dlužníka. Omezení vlastnického práva však také může být vůči vlastníkovi zadržené věci nepředvídatelné v případě, že věřitel zadrží věc, která není ve vlastnictví dlužníka, kdy dlužník je pouze držitelem věci, a věc je ve vlastnictví třetí osoby stojící mimo závazkový vztah věřitele a dlužníka. Výkon zadržovacího práva je tak zcela výjimečným institutem, kterým zákon připouští podstatný zásah do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek, na úkor zajištění pohledávky.⁵⁸

4.1.3 Zásada *numerus clausus*

Dalším charakteristickým znakem zadržovacího práva jako absolutního majetkového práva, resp. věcného práva, je jeho výslovné stanovení za věcné právo. Občanský zákoník obsahuje taxativní výčet věcných práv v souladu se zásadou *numerus clausus*, vyslovenou v ustanovení § 977 občanského zákoníku: „Jen zákon stanoví, která práva k majetku jsou absolutní.“⁵⁹

Přestože je toto ustanovení zařazeno do obecných ustanovení o absolutních majetkových právech, právní nauka dovozuje, že zásada *numerus clausus* se vztahuje výlučně na věcná práva.⁶⁰

57 HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4. str. 199.

58 HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4. str. 199.

59 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 4.

60 SPÁČIL, Jiří. § 977. *Stanovení absolutních práv*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

4.1.4 Kogentní charakter ustanovení upravujících zadržovací právo

Zadržovací právo je jako každé jiné absolutní majetkové právo upraveno kogentními ustanoveními, od kterých se lze odchýlit dohodou mezi stranami. Tato dohoda však nebude platit vůči třetím osobám, ledaže by to zákon výslovně připouštěl, což souvisí s ochranou právní jistoty každého, vůči komu působí věcné právo, anebo by dohodou vzniklo jiné věcné právo. Výslovně tak uvádí ustanovení § 978 občanského zákoníku: „*Od ustanovení této části se lze odchýlit ujednáním s účinky vůči třetím osobám, jen připouští-li to zákon.*“ Toto ustanovení je zvláštním ustanovením k obecnému ustanovení stanovující dispozitivní charakter norem občanského zákoníku, konkrétně jde o ustanovení § 1 odst. 2 občanského zákoníku: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“⁶¹

Výkon zadržovacího práva tedy ve smyslu ustanovení § 978 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 1 odst. 2 občanského zákoníku lze ujednat mezi stranami odlišně od jeho obecné zákonné úpravy s účinky výlučně mezi těmito stranami. Například dohoda mezi zajištěným věřitelem a dlužníkem nebo mezi zajištěným věřitelem a vlastníkem zadržované věci by byla účinná výlučně mezi těmito subjekty. Tato dohoda může být libovolného obsahu, s výjimkou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.⁶²

4.2 Zadržovací právo jako věcné právo k věci cizí

Zadržovací právo je z pohledu užšího členění absolutních majetkových práv *ius in rem*, neboli věcné právo, konkrétně *ius in re aliena*, neboli věcné právo k věci cizí.⁶³

61 SPÁČIL, Jiří. § 978. *Kogentní povaha úpravy práv věcných a práva dědického*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400- 499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

62 SPÁČIL, Jiří. § 978. *Kogentní povaha úpravy práv věcných a práva dědického*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400- 499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

63 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 175, 220.

Zadržovací právo se tak jako jiná věcná práva vztahuje k věci, nikoli k osobě, jako je tomu u relativních majetkových práv. Zajištěný věřitel, kterému svědčí zadržovací právo, však musí být vždy individuálně určen. Taktéž musí být individuálně určena věc cizí, která je předmětem zadržovacího práva. Zadržovací právo totiž svědčí konkrétnímu věřiteli vůči konkrétní věci cizí, která nikdy nemůže být určena druhově, na rozdíl od některých závazkových vztahů.⁶⁴

Předmětem zadržovacího práva je věc v právním slova smyslu. Jelikož je však zadržovací právo věcné právo k věci cizí, je způsobilým předmětem zadržovacího práva pouze věc cizí, tedy věc, jejímž vlastníkem není věřitel, tento ji však zároveň musí mít ve své faktické moci a byl by povinen ji dlužníkovi vydat, pokud by k ní neuplatnil zadržovací právo. V jiné kapitole je podrobně popsáno, která věc je či není způsobilým předmětem práva.⁶⁵

Vzhledem k tomu, že zadržovací právo lpí na věci cizí, existence věci má přímý vliv na samotnou existenci zadržovacího práva. Charakteru zadržovacího práva jako věcného práva k věci cizí odpovídá, že zaniká v případě zániku věci, jež je předmětem zadržovacího práva, k tomu je však více uvedeno v kapitole věnované zániku zadržovacího práva.⁶⁶

4.3 Účel zadržovacího práva

Právní nauka dělí věcná práva k věcem cizím podle jejich účelu na věcná práva užívací, jejichž účelem je umožnit oprávněné osobě fakticky užívat věc cizí, a věcná práva zajišťovací, jejichž účelem je zajistit věřiteli úhradu pohledávky ze závazkového vztahu s dlužníkem zadržením cizí věci, a případně mu také zajistit úhradu této pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené cizí věci. Zadržovací právo je jedním z věcných práv k věcem cizím, které má zajišťovací a uhrazovací účel.⁶⁷

Určení výše uvedených účelů zadržovacího práva vyplývá v současné době ze znění a kontextu obecné úpravy zadržovacího práva v občanském zákoníku, a také ze závěrů právní nauky. Tato právní teorie je podpořena

64 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 175, 220, 385.

65 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228, 229.

66 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

67 PILÍK, Václav. Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku. *Ad Notam: notářský časopis*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, č. 4, ISSN 1211-0558.

ustálenou judikaturou, například rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 4172/2016 ze dne 9. 3. 2017: „Zadržovací právo má (...) v první řadě funkci zajišťovací. Projevuje se zejména v tom, že zabezpečuje splatný dluh dlužníka nebo, v případech výslovně uvedených v zákoně, i dosud nesplatný dluh od okamžiku svého vzniku, a že svojí podstatou (ponecháním zadržené věci u věřitele) vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby svůj dluh dobrovolně splnil alespoň dodatečně. Vedle toho však zadržovací právo plní i funkci uhrazovací. Právní úprava zadržovacího práva sice neobsahuje výslovné ustanovení o tom, že by zajištěný dluh měl být v případě jeho včasného nesplnění uspokojen z výtěžku zpeněžení zadržené věci (...), nelze z toho však úspěšně dovozovat, že by zadržovací právo mělo být pouhým nástrojem mimoekonomického nátlaku na dlužníka. Nemohou být žádné pochybnosti o tom, že zadržovací právo rovněž poskytuje věřiteli jistotu, že se bude moci uspokojit z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení zadržené věci, jestliže dlužník ani dodatečně dobrovolně nesplní svůj dluh; i když zákon uhrazovací funkci zadržovacího práva přímo neuvádí, považuje ji – jak je zřejmé z kontextu ustanovení § 1395 až 1399 o. z. – za samozřejmou a vycházející z ní upravuje (v ustanovení § 1398 o. z.) případný „střet více věřitelů“ při uspokojování pohledávek zajištěných zástavním právem a zadržovacím právem váznoucích na stejné movité věci a odkazem na ustanovení § 1359 o. z. také způsob, jakým má být zadržovaná věc zpeněžena.“⁶⁸

4.3.1 Subsidiarita zadržovacího práva

Zadržovací právo má s ohledem k jeho zajišťovacímu a uhrazovacímu účelu subsidiární povahu. To znamená, že věřitel je oprávněn uplatnit zadržovací právo pouze v případě, že dlužník řádně nesplní svůj dluh ze závazkového vztahu.⁶⁹

Subsidiární povahu zadržovacího práva konstatuje také ustálená judikatura, například nadále použitelný rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006: „Zadržovací právo je právem subsidiárním (...). Subsidiarita zadržovacího práva vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky věřitele, který se uplatní jen tehdy, jestliže

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 4172/2016 ze dne 9. 3. 2017.

⁶⁹ SPÁČIL, Jirí. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

*pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna ani dodatečně a nezanikla-li jiným způsobem.*⁷⁰

4.3.2 Zajišťovací účel zadržovacího práva

Zadržovací práva tedy jako věcněprávní zajišťovací institut slouží k zajištění splatné či při splnění zákonných podmínek také nesplatné pohledávky věřitele, kterou má vůči dlužníkovi z platného právního titulu, resp. závazkového vztahu. Věřitel je oprávněn přistoupit k zajištění pohledávky zadržovacím právem pouze v případě, že dlužník dluh řádně nesplní. Věřitel zajistí svou pohledávku zadržením věci, která je buď ve vlastnictví dlužníka, anebo je dlužník alespoň jejím držitelem.⁷¹

Věřitel zadržením věci dlužníka primárně motivuje ke splnění jeho dluhu, což právní nauka označuje za subjektivní zajišťovací účel zadržovacího práva. Ustanovení § 1395 odst. 1 občanského zákoníku zajišťovací funkci zadržovacího práva popisuje takto: „*Kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat.*“⁷²

Zároveň má sám věřitel výkonem zadržovacího práva zajištěné přednostní uspokojení své pohledávky z výtěžku ze zpeněžení zadržené věci, což právní nauka označuje jako objektivní zajišťovací účel zadržovacího práva, který je popsán v ustanovení § 1398 občanského zákoníku: „*Věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním.*“⁷³

4.3.3 Uhrazovací účel zadržovacího práva

Druhý účel zadržovacího práva souvisí s porušením povinnosti dlužníka dodatečně splnit dluh poté, co věřitel zajistil svou pohledávku zadržením věci ve vlastnictví dlužníka nebo věci, kterou má dlužník v držbě.⁷⁴

70 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

71 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

72 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

73 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

74 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

Věřitel zadržením věci primárně motivuje dlužníka ke splnění jeho dluhu. Pokud dlužník přesto svůj dluh nesplní, zajištěný věřitel je oprávněn uspokojit svou pohledávku z výtěžku zpeněžení zadržené věci.⁷⁵

Tento účel je možné dovodit z kontextu celé obecné úpravy zadržovacího práva v občanském zákoníku, zejména však z již výše citovaného ustanovení § 1398 občanského zákoníku, které předpokládá uspokojení věřitele z výtěžku zpeněžení zadržené věci a upravuje postup v případě mnohosti věřitelů, kteří mají pohledávku zajištěnou stejnou movitou věcí.⁷⁶

4.3.4 Charakter pohledávky zajištěné zadržovacím právem

Právní nauka se zabývá otázkou, zda je správná změna terminologie občanského zákoníku v tom smyslu, že předchozí právní úprava stanovila zadržení cizí movité věci k zajištění „pohledávky“, zatímco platný občanský zákoník stanovuje zadržení cizí movité věci k zajištění „dluhu“.⁷⁷

Důvod změny terminologie není nijak odůvodněný a odpověď k tomu nepodává ani důvodová zpráva k občanskému zákoníku. Ve smyslu ustanovení § 495 občanského zákoníku však platí, že: „*Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.*“ Dále podle ustanovení § 1721 občanského zákoníku platí následující: „*Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.*“ Ve smyslu těchto ustanovení byl zřejmě nesprávně zaměněn pojem „pohledávka“ za „dluh“.⁷⁸

Věřiteli plyne ze závazku právo na plnění, tj. věřitel má za dlužníkem pohledávku, která je aktivem jmění, majetkem. Dlužník má naopak ze závazku povinnost uspokojit právo věřitele na plnění, tj. dlužník má vůči věřiteli dluh, pasivum jmění. Tedy věřitel zadržením cizí věci zajišťuje svou pohledávku,

75 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

76 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 226.

77 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1069.

78 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1069.

tj. právo na plnění ze závazku, nikoli dluh, jak uvádí platná právní úprava, případně platí, že věřitel zajišťuje splnění dluhu dlužníkem.⁷⁹

Pohledávka věřitele za dlužníkem zajišťovaná zadržovacím právem plyne ze závazkového vztahu mezi věřitelem a dlužníkem. Pohledávka může vzniknout z ničím nelimitovaného množství možných závazkových vztahů, kdy se může jednat o závazek z právního jednání i závazek z deliktu. Závazek přitom může i nemusí souviset se zadrženou věcí. Tento závěr právní nauka dovozuje z ustálené a nadále použitelné judikatury Nejvyššího soudu České republiky, například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 624/2001 ze dne 6. 3. 2002: *„Zadržovací právo může věřitel uplatnit k zajištění jakékoliv své splatné peněžitě pohledávky za tímto dlužníkem, tedy mimo jiné bez ohledu na to, z jakého důvodu (titulu) mu pohledávka vznikla, zda souvisí se zadrženou movitou věcí a o jak vysokou pohledávku jde.“*⁸⁰

Věřitel však není oprávněn zajistit zadržovacím právem pohledávku vzniklou z pracovněprávního vztahu v souladu s ustanovením § 346d odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce: *„Zaměstnavatel ani zaměstnanec nesmějí zadržet movitou věc druhé smluvní strany k zajištění dluhu vzniklého ze základního pracovněprávního vztahu.“*⁸¹

Pohledávka může být peněžitá i nepeněžitá. Právní úprava nelimituje výkon zadržovacího práva k zajištění pouze peněžitě pohledávky. Zadržovacím právem může být zajištěno splnění dluhu, který spočívá v peněžitém plnění, ale také v tom, aby dlužník věřiteli něco dal, přičemž se musí jednat o věc odlišnou od peněžitého plnění, nebo aby něco konal.⁸²

4.3.5 Zajištění splatné pohledávky

Zadržovacím právem je věřitel oprávněn zajistit jakoukoli splatnou pohledávku za dlužníkem, který je povinen splnit dluh včas ve smyslu ustanovení

79 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1069.

80 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 624/2001 ze dne 6. 3. 2002.

81 SPÁČIL, Jiří. § 1395. *Zadrženi cizí věci.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

82 SPÁČIL, Jiří. § 1395. *Zadrženi cizí věci.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

§ 1908 odst. 2 občanského zákoníku „*Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas.*“⁸³

Pohledávka se stane splatnou dnem následujícím po dni, kdy byl dlužník povinen nejpozději splnit dluh, což vyplývá ze smlouvy, ve které je buď konkrétně uvedeno, kdy má být plněno, nebo je dlužník povinen plnit bezodkladně na výzvu věřitele.⁸⁴

Splatný dluh je tedy dluh, s jehož plněním je dlužník z důvodů na jeho straně v prodlení ve smyslu ustanovení § 1968 občanského zákoníku: „*Dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení.*“ Věřitel má v případě prodlení dlužníka na výběr, zda odstoupí od smlouvy, nebo bude po dlužníkovi vymáhat splnění dluhu. Pokud věřitel zvolí druhou možnost, může již bez dalšího vykonat zadržovací právo, pokud má u sebe věc, která může být předmětem zadržení a byl by povinen ji jinak dlužníkovi vydat ve smyslu ustanovení § 1395 odst. 1 občanského zákoníku: „*Kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat.*“⁸⁵

4.3.6 Zajištění nesplacené pohledávky

Věřitel může zadržovacím právem dále zajistit splnění nesplaceného dluhu, který dlužník dosud nebyl objektivně povinen splnit. Věřitel však nemůže zadržovacím právem zajistit splnění každého nesplaceného dluhu. Občanský zákoník obsahuje taxativní výčet případů, kdy je možné zajistit zadržovacím právem také nesplacenou pohledávku.⁸⁶

Právo věřitele zajistit zadržovacím právem za určitých okolností dosud nesplacenou pohledávku je zákonem stanoveno k ochraně věřitele pro případ, že se jeho právo na plnění ze závazku zdá být s velkou mírou pravděpodobnosti

83 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1072.

84 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1072.

85 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1072.

86 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1072.

ohroženo. Dlužník je totiž ve všech zákonem vymezených situacích původcem vzniku práva věřitele uplatnit zadržovací právo za účelem zajištění dosud nesplatné pohledávky.⁸⁷

Občanský zákoník oproti předchozí právní úpravě změnil a rozšířil okruh okolností, při nichž může být zadržovacím právem zajištěna také nesplatná pohledávka. Tyto okolnosti musí nastat současně se vznikem pohledávky věřitele nebo až po vzniku pohledávky, aby se k nim ve vztahu k výkonu zadržovacího práva přihlédlo. Pokud by nastaly ještě před vznikem pohledávky věřitele, tento by byl oprávněn zajistit zadržovacím právem pouze až splatnou pohledávku.⁸⁸

Podle ustanovení § 1395 odst. 2 občanského zákoníku platí, že: „*Zajistit zadržovacím právem lze i nesplatný dluh,*

a) nezajistí-li dlužník dluh jinak, ač jej podle smlouvy nebo podle zákona zajistit měl,

b) prohlásí-li dlužník, že dluh nesplní, nebo

c) stane-li se jinak zřejmým, že dlužník dluh nesplní následkem okolnosti, která u něho nastala a která věřiteli nebyla ani nemohla být známa při vzniku dluhu.“

Podle tohoto ustanovení může věřitel zajistit zadržovacím právem nesplatnou pohledávku v případě, že dlužník byl povinen splnění dluhu zajistit jinak v souladu se smlouvou nebo se zákonem, a neučinil tak. Zvýhodnění věřitele, který je při naplnění těchto okolností oprávněn zajistit zadržovacím právem dosud nesplatnou pohledávku, je důsledek porušení smluvních povinností či dokonce porušení zákonem stanovených povinností ze strany dlužníka. Tento byl povinen at' již na základě zákonného ustanovení, kdy se nemusí jednat výlučně o ustanovení občanského zákoníku, nebo na základě smlouvy, zajistit splnění dluhu některým ze zajišťovacích institutů, kdy se mohlo jednat o věcněprávní nebo závazkový zajišťovací institut, jako je například zástavní právo nebo ručení, a splnění dluhu takto nezajistil.⁸⁹ Občanský zákoník upravuje v této souvislosti například povinnost spoluvlastníků poskytnout jistotu přehlasovanému

87 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1072.

88 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228.

89 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228.

spoluvlastníkovi ve smyslu ustanovení § 1131 občanského zákoníku nebo povinnost člena domácnosti nebo dědice poskytnout jistotu pronajímateli po smrti zůstaviteli v případě, že jistota nebyla poskytnuta zůstavitelem ve smyslu ustanovení § 2281 odst. 1 občanského zákoníku.⁹⁰

Dále může věřitel zajistit zadržovacím právem nesplatnou pohledávku, když dlužník prohlásí, že dluh nesplní. Občanský zákoník neurčuje formu tohoto prohlášení. Podle ustanovení § 559 občanského zákoníku platí: „*Každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem.*“ Dlužník jej proto může učinit písemně, ústně a není ani vyloučena konkludentní forma takového prohlášení, pokud by z jednání dlužníka učiněného mlčky, například posunky, bylo možné dovést právě vůli dlužníka nesplnit dluh. Z jakkoli učiněného projevu vůle však musí vždy jednoznačně vyplývat, že jím dlužník prohlašuje, že dluh nesplní. Prohlášení tak může být učiněno v tomto smyslu výslovně, nebo musí být tento obsah z učiněného projevu bez pochybností možné dovést podle ustanovení § 555 odst. 1 občanského zákoníku: „*Právní jednání se posuzuje podle svého obsahu.*“ Z hlediska možné následné obrany dlužníka, případně vlastníka zadržené věci, ohledně neoprávněnosti zadržetí věci bude pro zajištěného věřitele velmi výhodné mít v dispozici písemné a dlužníkem podepsané prohlášení dlužníka o tom, že dluh nesplní. Občanský zákoník totiž presumpuje správnost takového písemného prohlášení ve smyslu ustanovení § 565 věta druhá občanského zákoníku: „*Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu zjevně podepsala (...), má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána.*“⁹¹

Věřitel může také zajistit zadržovacím právem nesplatnou pohledávku, jestliže se stane jinak než výslovným prohlášením dlužníka zřejmým, že dlužník dluh nesplní následkem okolnosti, která u něho nastala nejdříve při vzniku pohledávky, a věřiteli tato okolnost nebyla ani nemohla být známa při vzniku pohledávky. Věřiteli je v tomto případě zřejmé, že dlužník dluh nesplní, aniž by to výslovně prohlásil. Tato skutečnost však musí být objektivně doveditelná z okolností konkrétního případu, kdy se například může jednat o okolnosti, podle kterých se pro dlužníka stane téměř nemožné splnit dluh ve smyslu ustanovení §

90 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 288.

91 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228.

1764 věta první občanského zákoníku: „Změní-li se po uzavření smlouvy okolnosti do té míry, že se plnění podle smlouvy stane pro některou ze stran obtížnější, nemění to nic na její povinnosti splnit dluh.“⁹²

4.4 Zadržitel

Zadržovací právo svědčí pouze věřiteli, který má za dlužníkem pohledávku, a tuto zároveň může zajistit zadržením věci cizí, kterou má u sebe a kterou by byl povinen dlužníkovi vydat, pokud by neuplatnil zadržovací právo ve smyslu již výše citovaného ustanovení § 1395 odst. 1 občanského zákoníku: „Kdo má povinnost vydat cizí movitou věc, kterou má u sebe, může ji ze své vůle zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, jíž by jinak měl věc vydat.“⁹³

Zadržitelem může být fyzická i právnická osoba ve smyslu ustanovení § 18 občanského zákoníku, kdy obecná úprava zadržovacího práva žádným ustanovením jednu z těchto osob nevylučuje.

4.4.1 Označení věřitele zajištěného zadržovacím právem

Zajištěný věřitel byl předchozí právní úpravou označován jako oprávněná osoba. Občanský zákoník v platném znění jej označuje přiléhavěji jako věřitel.⁹⁴ Právní nauka jinak označuje věřitele vykonávajícího zadržovací právo také jako zadržovatele nebo zadržitele. Platná právní úprava jej také označuje jako věřitele, jehož pohledávka byla zajištěna zadržovacím právem, či osobu oprávněnou ze zadržovacího práva ve smyslu občanského soudního řádu, nebo také jako zajištěného věřitele, kterým je mimo jiné právě věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zadržovacím právem, ve smyslu insolvenčního zákona.⁹⁵

4.4.2 Zadržitel jako detentor zadržené věci

Věřitel, který uplatnil zadržovací právo, je s ohledem na charakter zadržovacího práva pouze oprávněným detentorem zadržené věci, nikoli jejím

92 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228.

93 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1069.

94 Důvodová zpráva k § 1395 až 1399 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

95 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 227.

držitelem. Držitelem zadržené věci bude vždy dlužník, ať již bude vlastníkem zadržené věci, či ji bude mít pouze v držbě. Dlužník zůstává držitelem věci i po jejím zadržení a držbu vykonává prostřednictvím zadržitele, a tento má věc pouze v detenci. Na zadržitele se tak nepřenesou plné právo držet věc, nýbrž jeho část.⁹⁶

Ius possidendi, neboli právo držet věc, je jedno ze složek vlastnického práva vedle *ius utendi*, *ius disponendi* a *ius fruendi*.⁹⁷ Dlužníkovi jako vlastníkovu nebo držiteli předmětu zadržovacího práva vždy náleží právo držet věc, které zahrnuje dvě složky, a to *corpus possessionis*, neboli faktické ovládnutí věci, a *animus possidendi*, neboli vůle s věcí nakládat jako s vlastní.⁹⁸

Zadržením věci cizí zadržitel nabývá pouze *corpus possessionis*, a proto je pouze detentorem věci, neboť má zadržovanou věc fakticky ve své moci a fyzicky ji ovládá, tedy vykonává tzv. panství nad věcí, avšak bez vůle nakládat s věcí jako s vlastní. Takto definuje detenci ustálená judikatura, například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 22 Cdo 204/2013 ze dne 25. 3. 2015.⁹⁹

Dlužník, a případně také skutečný vlastník zadržené věci, je povinen strpět omezení *ius possidendi*¹⁰⁰ a není oprávněn se proti zadržení bránit žalobou pro vypuzení z držby ve smyslu ustanovení § 1007 odst. 1 občanského zákoníku,¹⁰¹ ani žalobou na vydání věci ve smyslu ustanovení § 1040 odst. 1 občanského zákoníku.¹⁰²

4.4.3 Pozitivní definice zadržitele

Zadržitel je jinak občanským zákoníkem definován pozitivně tak, jak je uvedeno v prvním odstavci této kapitoly. Zajištěný věřitel je tedy oprávněn

96 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1070.

97 HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva.* 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4. str. 202.

98 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 215.

99 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 22 Cdo 204/2013 ze dne 25. 3. 2015.

100 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 227.

101 SPÁČIL, Jiří. *§ 1007. Žaloba pro vypuzení z držby.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

102 SPÁČIL, Jiří. *§ 1040. Žaloba na vydání věci (reivindikace).* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

zadržet věc cizí, pokud naplní tři základní kumulativní podmínky. Předně musí zadržitel mít za dlužníkem splatnou nebo, při zákonem stanovených podmínkách, nesplatnou pohledávku. Dále musí mít věřitel u sebe věc cizí z platného právního titulu. Občanský zákoník přitom nevyklučuje při splnění všech podmínek zadržení většího počtu věcí za účelem zajištění jedné pohledávky, ani nevyklučuje při splnění ostatních podmínek zadržení jedné věci za účelem zajištění více pohledávek. Poslední nezbytnou podmínkou je, že věřitel by byl povinen věc cizí vydat dlužníkovi, pokud by neuplatnil zadržovací právo. Pro tuto podmínku je rozhodné, že byl věřitel povinen vydat dlužníkovi věc v době vzniku zadržovacího práva.¹⁰³

4.4.4 Negativní definice zadržitele

Tato definice zadržitele je doplněna jeho negativní definicí v ustanovení § 1396 odst. 1, 2 občanského zákoníku. Věřitel musí mít věc cizí u sebe zcela legálně, neboť není oprávněn zadržet věc cizí, kterou by do své dispozice nabyt protiprávním činem. Věřitel je oprávněn zadržet věc cizí, kterou má u sebe z platného právního titulu,¹⁰⁴ nebo pokud věc cizí detinuje v souladu s vůlí dlužníka.¹⁰⁵ Dále je zakázáno se cizí věci zmocnit násilím, lstí či jinak svémocně¹⁰⁶ ve smyslu ustanovení § 1396 odst. 1 občanského zákoníku: „Zadržet cizí věc nesmí ten, kdo ji má u sebe neprávem, zejména zmocnil-li se jí násilně nebo lstí.“ Pokud by věřitel nabyt věc cizí některým z těchto způsobů, zadržovací právo by nevzniklo a věřitel by domněle zadrženou věc detinoval protiprávně.¹⁰⁷

4.4.5 Trestněprávní důsledky protiprávního zadržení věci

Protiprávní zadržení věci může mít v krajním případě trestněprávní důsledky, na které opakovaně upozorňuje ustálená judikatura, například usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 401/2018 ze dne 25. 7. 2018. Vždy je třeba s ohledem na subsidiaritu trestní represe podle okolností

103 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1075.

104 SPÁČIL, Jiří. *§ 1396. Kdo nesmí věc zadržet.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

105 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 839/2004 ze dne 31. 5. 2006.

106 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 6 Tdo 586/2004 ze dne 15. 6. 2004.

107 SPÁČIL, Jiří. *§ 1396, Kdo nesmí věc zadržet.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

konkrétního případu zvážit, zda nelze věc vyřešit v soukromoprávní rovině, ve smyslu ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“): „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Trestní odpovědnost věřitele za protiprávní detenci věci cizí je skutečně *ultima ratio*, kdy detence věci naplňuje znaky skutkové podstaty příslušného trestného činu, a věřitel jednal se zřejmým úmyslem zmocnit se věci cizí bez ohledu na možné překročení hranice rozsahu zadržovacího práva.¹⁰⁸

Věřitel se může protiprávní detencí věci dopustit trestného činu krádeže ve smyslu ustanovení § 205 trestního zákoníku.¹⁰⁹ V souběhu s trestným činem krádeže může věřitel spáchat také trestný čin porušování domovní svobody ve smyslu ustanovení § 178 trestního zákoníku, pokud by ve snaze zmocnit se věci cizí porušil ústavně zaručené právo dlužníka na ochranu obydlí ve smyslu ustanovení čl. 12 odst. Listiny základních práv a svobod: „*Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.*“¹¹⁰

Dále se může věřitel dopustit trestného činu zpronevěry ve smyslu ustanovení § 206 trestního zákoníku, pokud by protiprávně detinoval věc cizí, která mu byla svěřena.¹¹¹

Nebo také může věřitel spáchat trestný čin vydírání ve smyslu ustanovení § 175 trestního zákoníku, kdy by detinoval věc cizí, aniž by měl vůči dlužníkovi jakoukoli pohledávku, a detencí věci by nutil dlužníka k plnění bez právního důvodu.¹¹²

4.4.6 Neslučitelnost zadržetí věci s povinností uloženou věřiteli

Zadržitel dále není oprávněn zadržet věc cizí, společně s jejímž nabytím mu bylo uloženo, aby s ní naložil způsobem, který se neslučuje s výkonem zadržovacího práva, což však neplatí v případě, pokud měl věřitel věc u sebe v

108 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 401/2018 ze dne 25. 7. 2018.

109 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 401/2018 ze dne 25. 7. 2018.

110 ŠAMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. Svazek II. Zvláštní část. 2. vyd.* V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. str. 1994.

111 Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. II.ÚS 372/03 ze dne 22. 12. 2004.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 7 Tdo 1615/2017 ze dne 10. 1. 2018.

112 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 401/2018 ze dne 25. 7. 2018.

době zahájení insolvenčního řízení týkajícího se úpadku či hrozícího úpadku dlužníka ve smyslu ustanovení § 1396 odst. 2 občanského zákoníku: „*Zadržet cizí věc nesmí ani ten, komu bylo uloženo, aby s ní naložil způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva; to neplatí, měl-li věc u sebe v době zahájení insolvenčního řízení, ve kterém se řeší úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka.*“¹¹³

Zadržitel podle tohoto ustanovení není oprávněn zadržet věc cizí, se kterou je povinen naložit způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva. Věřitel, který převezme věc od dlužníka za účelem určeným smlouvou nebo účelem vyplývajícím ze souvisejícího zákonného ustanovení, a tímto účelem bude s převzatou věcí naložit určitým způsobem, nesmí převzatou věc zadržet.¹¹⁴

Převzatou věc by věřiteli zpravidla nepříslušelo zadržet také s ohledem na podmínku, podle které lze zadržet věc, kterou by byl věřitel povinen dlužníkovi vydat. Věřitel však nebude přebírat od dlužníka věc s tím, že by měl povinnosti mu ji opět vydat, jeho povinnost bude spočívat v jiné dispozici s věcí.¹¹⁵

S výkonem zadržovacího práva se tak neslučuje zejména převzetí věci za účelem jejího dalšího převodu či převzetí věci za účelem úschovy.¹¹⁶

Věřitel také může smluvním ujednáním s dlužníkem vyloučit zadržení věci při jejím převzetí.¹¹⁷

Občanský zákoník zároveň s tímto pravidlem stanovuje výjimku, kdy je zadržitel oprávněn věc cizí zadržet, přestože má povinnost s ní naložit způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva. Výjimka je dána pro případ úpadku dlužníka, čímž je ztížena dobytnost pohledávky věřitele, a tento je tak spravedlivě zvýhodněn.¹¹⁸

113 SPÁČIL, Jiří. § 1396. *Kdo nesmí věc zadržet*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

114 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1075.

115 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1075.

116 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1075.

117 SPÁČIL, Jiří. § 1396. *Kdo nesmí věc zadržet*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

118 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-

4.4.7 Zadržení věci při úpadku dlužníka

Právní nauka se podrobně zabývá tím, kdy je věřitel oprávněn zadržet věc, v souvislosti s insolvenčním řízením, a také v souvislosti s tím, kdo je vlastníkem zadržené věci.¹¹⁹

Při zohlednění všech výše uvedených aspektů lze rozdělit možnosti zadržení věci cizí podle toho, zda je dlužník pouze jejím držitelem, nebo zda je jejím vlastníkem.

Věřitel je oprávněn zadržet věc cizí, kterou má dlužník pouze v držbě, nikoli ve vlastnictví, kdykoli bez ohledu na probíhající insolvenční řízení vedené pro úpadek dlužníka. Věřitel v tomto případě není oprávněn zadržet věc cizí, se kterou je povinen naložit způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva, ani pokud je pro úpadek dlužníka vedeno insolvenční řízení. Věřitel tím však není znevýhodněn, neboť se může domáhat zpeněžení zadržené věci mimo insolvenční řízení ve smyslu ustanovení § 183 odst. 1 insolvenčního zákona, jelikož zadržená věc nebude patřit do majetkové podstaty dlužníka ve smyslu ustanovení § 205 odst. 1 insolvenčního zákona. Zároveň je věřitel oprávněn přihlásit pohledávku zajištěnou zadržovacím právem jako nezajištěnou pohledávku do insolvenčního řízení.¹²⁰

Jiné možnosti uspokojení zajištěné pohledávky bude mít zadržitel v případě, že zadržená věc bude ve vlastnictví dlužníka, a tedy bude v insolvenčním řízení vedeném pro úpadek dlužníka patřit do majetkové podstaty. V takovém případě je třeba odlišit, zda věřiteli vznikne zadržovací právo před zahájením insolvenčního řízení, kdy insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu ve smyslu ustanovení § 97 odst. 1 insolvenčního zákona, nebo zda věřiteli vznikne zadržovací právo až po zahájení insolvenčního řízení.¹²¹

7. str. 1075.

119 SPÁČIL, Jiří. § 1396. *Kdo nesmí věc zadržet*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

120 SPRINZ, Petr a NOVOPACKÝ Lukáš. (Strastiplná) cesta zajištěného věřitele k vydání výtěžku zpeněžení v konkursu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 22, ISSN 1210-6410.

121 SPÁČIL, Jiří. § 1396. *Kdo nesmí věc zadržet*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

Pokud věřitel zadrží věc ve vlastnictví dlužníka před zahájením insolvenčního řízení vedeného pro úpadek dlužníka, je oprávněn zadržet také věc, se kterou byl povinen naložit způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva za podmínky, že takovou věc má ve své moci v době zahájení insolvenčního řízení. Věřiteli tak platně vznikne zadržovací právo před zahájením insolvenčního řízení. Po zahájení insolvenčního řízení bude věřitel oprávněn uplatnit svou pohledávku zajištěnou zadržovacím právem výlučně v insolvenčním řízení jako zajištěnou pohledávku ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Věřitel však nebude moci tuto pohledávku uplatnit žalobou a případný výkon rozhodnutí za účelem vymožení této pohledávky bude možné nařídit či zahájit, nikoli však provést ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona. Zadržiteli jako zajištěnému věřiteli ve smyslu ustanovení § 2 písm. g) insolvenčního zákona pak bude náležet výtěžek ze zpeněžení zadržené věci v rámci insolvenčního řízení v souladu s ustanovením § 204 odst. 1 insolvenčního zákona.¹²²

V druhém případě, kdy věřitel zadrží věc ve vlastnictví dlužníka až po zahájení insolvenčního řízení vedeného pro úpadek dlužníka, bude možnost uspokojení pohledávky zajištěné zadržovacím právem velmi omezená. Platná právní úprava nevyučuje vznik zadržovacího práva po zahájení insolvenčního řízení. Věřitel také může po zahájení insolvenčního řízení zadržet věc, se kterou byl povinen naložit způsobem neslučitelným s výkonem zadržovacího práva za podmínky, že ji měl ve své moci již v době zahájení insolvenčního řízení. Věřiteli však nevznikne právo na uspokojení ze zajištění, a tedy bude oprávněn přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení jako nezajištěnou. Zároveň však nebude moci pohledávku uplatnit žalobou a případný výkon rozhodnutí za účelem vymožení této pohledávky bude možné pouze nařídit či zahájit, nikoli však provést. Věřitel bude moci pohledávku zajištěnou zadržovacím právem uspokojit výlučně v rámci insolvenčního řízení, kdy však bude v postavení nezajištěného věřitele.¹²³ Jeho zadržovací právo sice platně vzniklo, pro účely insolvenčního řízení však nebude

122 SPRINZ, Petr a NOVOPACKÝ Lukáš. (Strastiplná) cesta zajištěného věřitele k vydání výtěžku zpeněžení v konkursu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 22, ISSN 1210-6410.

123 HÁSOVÁ, Jiřina. § 109. *Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení – jejich výčet a trvání*. Komentář. In: HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-691-3. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

účinné. Po zahájení insolvenčního řízení je možné právo na uspokojení ze zajištění nově nabyt pouze podle insolvenčního zákona, který nic v tomto smyslu nestanovuje, ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona. Tento právní názor uvádí také ustálená judikatura, například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 13/2018 ze dne 20. 11. 2019.¹²⁴

Zadržení věci po zahájení insolvenčního řízení bude mít smysl pro případ, že je následně insolvenční řízení zastaveno, nebo je odmítnut či zamítnut insolvenční návrh, a tím insolvenční řízení skončeno. Zadržovací právo věřitele by však nadále trvalo a věřitel by měl právo uspokojit svou pohledávku ze zajištění.¹²⁵

V opačném případě nebude vznik zadržovacího práva po zahájení insolvenčního řízení účelný, neboť věřitel bude povinen zadrženou věc vydat do majetkové podstaty, bude zpeněžena bez ohledu na zadržovací právo a věřitel v pozici nezajištěného věřitele nebude přednostně uspokojen z jejího zpeněžení.¹²⁶

4.5 Předmět zadržovacího práva

Předmět zadržovacího práva může být pojímán podle právní nauky dvojitým způsobem. V prvním pojetí je předmětem zadržovacího práva míněn jeho obsah, tj. práva a povinnosti subjektů zadržovacího práva. Obvykle však právní nauka vykládá předmět zadržovacího práva ve smyslu objektu, jehož se právní vztah týká.¹²⁷ Právní nauka obvykle označuje za předmět zadržovacího práva ve smyslu druhého pojetí zadrženou věc.¹²⁸

124 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 13/2018 ze dne 20. 11. 2019.

125 SPÁČIL, Jiří. § 1396. *Kdo nesmí věc zadržet*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

126 HÁSOVÁ, Jiřina. § 109. *Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení – jejich výčet a trvání*. Komentář. In: HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-691-3. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

127 HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4. str. 158.

128 SPÁČIL, Jiří. § 1395. *Zadržení cizí věci*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

4.5.1 Znaky předmětu zadržovacího práva

Zadržitel je oprávněn zadržet pouze věc, která je způsobilá být předmětem zadržovacího práva. Platná právní úprava definuje předmět zadržovacího práva shodně jako ta předchozí, současný výklad této definice však rozšiřuje okruh věcí, které je možné zadržet.¹²⁹

K tomu, aby věc byla způsobilým předmětem zadržovacího práva, musí kumulativně naplňovat definiční znaky zadržené věci uvedené v již výše citovaném ustanovení § 1395 odst. 1 občanského zákoníku. Zejména musí být předmět zadržovacího práva věc v právním smyslu, dále se musí jednat o movitou věc, která není v době vzniku zadržovacího práva ve vlastnictví zadržitele, tento ji však má u sebe a byl by ji jinak povinen vydat dlužníkovi, a její zadržení naplní oba účely zadržovacího práva. Jestliže věc nemá všechny tyto znaky, nemůže být po právu zadržena.¹³⁰

4.5.2 Věc v právním smyslu

Věc způsobilá k zadržení tedy musí být v první řadě věcí v právním smyslu. Občanský zákoník popisuje vlastnosti věci v právním smyslu, které ji odlišují od ostatních předmětů práva. *Res* musí být odlišná od osoby, užitečná a způsobilá být předmětem vlastnictví, neboli ovladatelná, ve smyslu ustanovení § 489 občanského zákoníku: „*Věc v právním smyslu (...) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“¹³¹

4.5.3 Věc cizí

Dále může být předmětem zadržení výlučně věc cizí ve vztahu k zadržiteli.¹³² Co se týče vztahu dlužníka k věci, lze podle znění občanského zákoníku, konkrétně ustanovení § 1399 písm. b) občanského zákoníku, mít již za kodifikovaný dříve pouze judikaturou vyslovený právní názor, že dlužník může být buď vlastníkem zadržené věci, nebo alespoň jejím držitelem, kdy skutečným

129 SPÁČIL, Jiří. § 1395. *Zadržení cizí věci*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

130 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228, 229.

131 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 104.

132 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228.

vlastníkem může být třetí osoba stojící zcela mimo právní vztah zadržitele a dlužníka.¹³³ Tento právní závěr uvádí rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006: „*Věřitel má zadržovací právo k zajištění své pohledávky vůči osobě, které je povinen věc podle platné smlouvy nebo z jiného právního důvodu vydat, bez ohledu na to, kdo je jejím vlastníkem.*“¹³⁴

Pro věřitele není rozhodné, zda je věc ve vlastnictví dlužníka či třetí osoby. Věřitel má zájem pouze na tom, aby on sám měl věc u sebe po právu a měl povinnost ji vydat dlužníkovi, pokud by neuplatnil zadržovací právo. Podle toho je možné také usuzovat, že dlužník sám nemusí být řádným, poctivým a pravým držitelem zadržené věci, a přesto může věřitel k takové věci platně vykonávat zadržovací právo, neboť věřitel není povinen zjišťovat, zda je dlužník alespoň oprávněným držitelem. Tento výklad vyplývá také z téhož výše citovaného rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006: „*Zákon po tom, kdo je povinen vydat cizí movitou věc, nevyžaduje, a ani by to nebylo dobře možné, aby posuzoval nebo zkoumal, kdo má k věci vlastnické nebo jiné právo, které ho opravňuje k držení a užívání věci.*“¹³⁵

Zadržovací právo věřitele bude nadále trvat také v případě změny osoby vlastníka zadržené věci. Věřitel se zcela pochopitelně o změně vlastníka ani nemusí dozvědět, a proto přechod či převod vlastnického práva nebo jen práva držby zadržené věci nebude mít na výkon zadržovacího práva žádný vliv, jak uvádí ustálená judikatura, například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2264/2005 ze dne 27.9.2006: „*Protože zadržovací právo věřitele opravňuje, aby si ponechal věc, kterou by jinak musel vydat, vyplývá z toho mimo jiné, že pro odpověď na otázku, kdo je osobou, jíž by jinak byl povinen věc vydat, je rozhodný stav v době, kdy oprávněná osoba vyjádřila svou vůli věc zadržet. I kdyby se v budoucnu změnila hlediska významná pro určení, které osobě by jinak věřitel byl povinen věc vydat, nemůže to mít pro vznik zadržovacího práva jakýkoliv právní význam.*“¹³⁶

133 SPÁČIL, Jiří. § 1399. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

134 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

135 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

136 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2264/2005 ze dne 27.9.2006.

4.5.4 Věc movitá

Občanský zákoník také výslovně uvádí, že lze zadržet pouze věc movitou, která je blíže negativně definována, ve spojení s taxativním výčtem nemovitých věcí v ustanovení § 498 odst. 1 občanského zákoníku, ustanovením § 498 odst. 2 občanského zákoníku: „*Veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité.*“¹³⁷ *Res mobiles* jsou ty výsledky lidské činnosti, přírodní části vnějšího světa, a veškeré nehmotné statky, které občanský zákoník neuvádí jako věc nemovitou.¹³⁸

4.5.5 Věc hmotná i nehmotná

Právní nauka dále podrobněji vykládá, které věci movité mohou být předmětem zadržovacího práva. Jednoznačně mohou být předmětem zadržovacího práva movité věci hmotné povahy, což odpovídá zákonnému znění, podle kterého věřitel musí mít zadrženu věc u sebe. Pojem „mít zadrženu věc u sebe“ může být vykládán tak, že věřitel musí mít zadrženu věc fyzicky u sebe, resp. při sobě. Tento výklad by tak nepřipouštěl zadržení movité věci nehmotné povahy.¹³⁹

Pojem „mít zadrženu věc u sebe“ však nelze vykládat takto doslovně, neboť by tím bylo popřeno právo věřitele uschovat zadrženu věc u třetí osoby. Zároveň lze právo zadržet hmotnou i nehmotnou věc dovodit z ustanovení § 979 občanského zákoníku: „*Ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné (...).*“¹⁴⁰

Jelikož občanský zákoník nevylučuje zadržení věci nehmotné povahy, lze mít za to, že obecně je možné zadržet také movitou věc nehmotné povahy, pokud tato věc bude naplňovat ostatní znaky, které způsobilý předmět zadržovacího práva musí splňovat.¹⁴¹

137 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1069, 1070.

138 LAVICKÝ, Petr. § 498. *Nemovité a movité věci.* Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

139 SPÁČIL, Jiří. § 1395. *Zadržení cizí věci.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

140 ZAJÍC, Jaromír. Zadržovací právo k zaknihovaným cenným papírům. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví.* Praha: C. H. Beck, 2015, č. 19, ISSN 1210-6410.

141 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

Res corporales je definována jako přímo či nepřímo lidskou vůlí ovládaná věc, která je fyzikálně zachytitelná ve smyslu ustanovení § 496 odst. 1 občanského zákoníku: „*Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu.*“ *Res incorporales* je popisována jako věc bez hmotné podstaty, která není fyzikálně zachytitelná ve smyslu ustanovení § 496 odst. 2 občanského zákoníku: „*Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.*“¹⁴²

4.5.6 Věc zastupitelná i nezastupitelná

Předmět zadržovacího práva může mít povahu druhově určené věci, kterou lze zvážit, změřit či spočítat, a která je výlučně zastupitelná ve smyslu ustanovení § 499 první věta část před středníkem: „*Movitá věc, která může být nahrazena jinou věcí téhož druhu, je zastupitelná.*“ Předmět zadržovacího práva však může být také svou povahou individuálně určená věc, která může být buď zastupitelná či nezastupitelná ve smyslu ustanovení § 499 první věta část před středníkem občanského zákoníku, ve spojení s ustanovením § 499 první věta část za středníkem: „*Ostatní věci jsou nezastupitelné.*“¹⁴³ Každý konkrétní předmět zadržovacího práva však musí být vždy jednoznačně určený. Zadržovací právo se vztahuje ke konkrétní věci, ať už je svou povahou *res fungibiles* či *res non fungibiles*. Jelikož zadržitel není oprávněn se zadržanou věcí jakkoli nakládat, ani ji bez dalšího užívat nebo požívat, je povinen mít u sebe stejnou zadržanou věc, aniž by ji zaměnil, i kdyby byla zastupitelné povahy.¹⁴⁴

4.5.7 Věc zužitelná i nezužitelná

Předmět zadržovacího práva dále může mít povahu zužitelné i nezužitelné věci. Povaha zadržené věci tedy může spočívat při běžném užívání věci podle jejího hospodářského určení v její spotřebě, zpracování či zcizení, a tím zanikne její povaha, kdy se jedná o *res, quae usu consumuntur*, nebo se podstata věci jejím běžným užíváním nezmění ani nezanikne, a jedná se o *res, quae usu*

142 LAVICKÝ, Petr. § 496. *Věci hmotné a nehmotné*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

143 LAVICKÝ, Petr. § 499. *Zastupitelná věc*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

144 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 385.

consumuntur, ve smyslu ustanovení § 500 občanského zákoníku: „*Movitá věc, jejíž běžné použití spočívá v jejím spotřebování, zpracování nebo zcizení, je uživatelná; uživatelné jsou i ty movité věci, které náleží ke skladu nebo k jinému souboru, pokud jejich běžné užití spočívá v tom, že jsou prodávány jednotlivě. Ostatní věci jsou neuzivatelné.*“ Bez ohledu na povahu zadržené věci platí, že zadržitel není oprávněn zadržanou věc bez dalšího užívat nebo požívat.¹⁴⁵

Způsobilým předmětem zadržovacího práva je také věc uživatelná podléhající rychlé zkáze, která vzhledem ke svému charakteru není příliš vhodným předmětem zadržovacího práva. Tato věc totiž ve velmi krátké době zanikne, aniž by byla užívána či požívána, neboť její podstata spočívá v jejím krátkém trvání. Zadržovací právo pak zanikne spolu s touto věcí. Dlužníkovi přitom vznikne škoda odpovídající možnému prospěchu z věci, pokud věc zanikne v detenci věřitele. Věřitel však zpravidla nebude mít z této věci žádný prospěch, pokud by mu dlužník neudělil souhlas věc užít nebo požit. V důsledku toho věřitel zpravidla nebude povinen dlužníkovi škodu na věci nahradit, neboť její zánik nezavinil, ledaže by měl z věci prospěch, který by bylo možné započíst oproti nároku dlužníka na náhradu škody. Zadržení věci podléhající rychlé zkáze může velmi silně motivovat dlužníka ke splnění dluhu, neboť v případě bezodkladného splnění dluhu by dlužník mohl mít prospěch z věci dříve, než zanikne. Problematickým bodem může být zpeněžení této věci, kdy tato možnost bude velmi omezena, což je však podrobněji uvedeno níže.¹⁴⁶

4.5.8 Věc obchodovatelná

V neposlední řadě musí být možné zadržanou věcí k tomu, aby byla způsobilým předmětem zadržovacího práva, naplnit zajišťovací i uhrazovací účel zadržovacího práva, tedy se musí jednat o *res in commercio*. Primárně by zadržení věci mělo dlužníka motivovat ke splnění dluhu, a především musí být možné v případě ani dodatečného nesplnění dluhu zadržanou věc zpeněžit. Pokud by věc

145 LAVICKÝ, Petr. § 500. *Zuživatelná věc*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

146 RÁMIŠ, Vladan a SEDLÁČEK, Dušan. K některým aspektům zadržovacího práva po novele občanského zákoníku. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2001, č. 3, ISSN 1210-6410.

nebyla způsobilá naplnit oba dva účely zadržovacího práva, není způsobilým předmětem zadržovacího práva a její zadržení by nebylo po právu.¹⁴⁷

4.5.9 (Ne)způsobilý předmět zadržovacího práva

Některé věci jsou ze své podstaty vyloučeny ze zadržení obdobně, jako jsou některé věci vyloučené z výkonu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 321 občanského soudního řádu, neboť by již samotná jejich detence věřitelem byla protiprávní, nebo alespoň proti dobrým mravům. Jiné věci sice mohou být proti vůli dlužníka detinovány věřitelem, avšak není možné je zpeněžit pro možný rozpor se zákonem nebo dobrými mravy.¹⁴⁸

Podle výše uvedeného výčtu vlastností způsobilého předmětu zadržovacího práva lze uvést, které předměty práva zcela jistě nebude možné zadržet. Občanský zákoník v několika ustanoveních výslovně uvádí, který předmět práva není věcí nebo není samostatnou věcí a *ipso facto* je není možné zadržet. Výčet věcí v právním smyslu, které však není možné zadržet pro rozpor s dobrými mravy, se také částečně překrývá s demonstrativním výčtem věcí nepodléhajících výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 322 občanského soudního řádu.¹⁴⁹

Vzhledem k jejich podstatě není možné zadržet plod ani užitek věci, dokud nejsou od věci odděleny, neboť do té doby nejsou samostatnou věcí a následují osud věci, jejíž jsou součástí ve smyslu ustanovení § 491 odst. 1, 2 občanského zákoníku: „(1) Plod je to, co věc pravidelně poskytuje ze své přirozené povahy, jak je dáno jejím obvyklým účelovým určením a přiměřeně k němu, ať s přičiněním člověka nebo bez něho. (2) Užítky jsou to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy.“¹⁵⁰

Vzhledem k výše naznačenému předmětem zadržovacího práva nemůže být ani součástí věci. Za součástí věci je považována část věci složené, která

147 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

148 GRULICH, Tomáš. Nad některými problémy současné právní úpravy zadržovacího práva. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2003, č. 3, ISSN 1210-6410.

149 GRULICH, Tomáš. Nad některými problémy současné právní úpravy zadržovacího práva. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2003, č. 3, ISSN 1210-6410.

150 LAVICKÝ, Petr. § 491. *Plody a užítky*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

začleněním do věci složené ztrácí povahu samostatné věci, a případným odejmutím od věci, jejíž je součástí, se tato znehodnotí ve smyslu ustanovení § 505 občanského zákoníku: „*Součástí věci je vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí.*“¹⁵¹

Naopak je přípustné zadržet příslušenství věci, které je samostatně obchodovatelné. Příslušenstvím věci je vedlejší věc, která je určena ke společnému užívání s věcí hlavní, čímž je naplněno hospodářské určení věci hlavní. Příslušenství věci je však na rozdíl od součásti věci samostatnou věcí, přestože ze své povahy následuje osud věci hlavní ve smyslu ustanovení § 510 odst. 1, 2 občanského zákoníku: „*(1) Příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Byla-li vedlejší věc od hlavní věci přechodně odloučena, nepřestává být příslušenstvím. (2) Má se za to, že se právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci týkají i jejího příslušenství.*“¹⁵²

Zejména není přípustné zadržet lidské tělo, a to ani po smrti fyzické osoby, ani jeho přirozené oddělené části, a ani vše, co má původ v lidském těle, neboť tyto nejsou věcí, jedná se o *res extra commercium* ve smyslu ustanovení § 493 občanského zákoníku: „*Lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny, nejsou věcí.*“¹⁵³ Ve smyslu čl. 21 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s., o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně, platí, že: „*Lidské tělo a jeho části nesmí být jako takové zdrojem finančního prospěchu.*“ Výjimku z tohoto pravidla tvoří umělé oddělené části lidského těla, a také části lidského těla, která lze bezbolestně odejmout bez znečitlivění, a které se přirozenou cestou obnovují ve smyslu ustanovení § 112 věta druhá občanského zákoníku: „*To neplatí, jedná-li se o vlasy nebo podobné části lidského těla, které lze bezbolestně odejmout bez znečitlivění a které se přirozenou cestou obnovují; ty lze přenechat jinému i za odměnu a hledí se na ně*

151 LAVICKÝ, Petr. § 505. *Základní vymezení součásti věci.* Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

152 LAVICKÝ, Petr. § 510. *Pojem příslušenství věci.* Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

153 LAVICKÝ, Petr. § 493. *Lidské tělo.* Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

jako na věc movitou.“ Tyto části lidského těla, jako například vlasy, nehty, lze zadržet, neboť podle zákonné fikce se jedná o věci movité.¹⁵⁴

V souvislosti se zákazem zadržení lidského těla a jeho částí lze také uvést, že předmětem zadržení nemůže být pochopitelně ani člověk jako fyzická osoba, neboť tento není objektem práva, nýbrž jeho subjektem, mající právní osobnost a svéprávnost, ve smyslu ustanovení § 15 odst. 1, 2 občanského zákoníku. Ručení za dluh osobní svobodou je v dnešní době zcela přežitý a nepřijatelný způsob zajištění splnění dluhu. Zadržení člověka by podle platné právní úpravy bylo v rozporu s ústavně zaručeným právem na osobní svobodu ve smyslu čl. 8 odst. 2 Listiny základních práva a svobod: „*Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.*“

S ohledem na občanskoprávní pojetí zvířete jako smysly nadaného živého tvora schopného vnímat bolest a stres, který není věcí, je zřejmé, že každé zvíře nebude způsobilým předmětem zadržovacího práva. Předně je možné zadržet mrtvé zvíře, resp. tělo mrtvého zvířete, kdy ochrana náleží pouze živému zvířeti ve smyslu ustanovení § 494 občanského zákoníku: „*Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.*“ Smrtí zvířete dojde k tzv. přepodstatnění zvířete na hmotnou movitou věc. Přesto by hanobení zvířecích ostatků či necitelné nakládání s tělem mrtvého zvířete nebo jeho částmi bylo minimálně v rozporu s dobrými mravy.¹⁵⁵

Živé zvíře lze zadržet pouze pokud to neodporuje povaze zvířete. Občanský zákoník používá pojem zvíře ve smyslu obratlovců i bezobratlých schopných cítit bolest a stres. Oproti předchozí právní úpravě je zvíře tzv. dereifikováno, zvíře již není bez dalšího pojímáno jako pouhý „bučící nástroj“. Platná právní úprava respektuje povahu zvířete jako živého tvora, který může lpět

154 LAVICKÝ, Petr. § 112. *Přenechání části těla jinému*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

155 LAVICKÝ, Petr. § 494. *Živé zvíře*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

ke svému pánovi, respektuje vzájemný vztah zvířete a jeho pána a jejich emoční vazbu.¹⁵⁶

Důvodová zpráva velmi přehledně kategorizuje živá zvířata, kdy z této kategorizace lze vyjít při posouzení, která zvířata mohou být způsobilým předmětem zadržovacího práva. Nejobecněji lze rozdělit zvířata na divoká a chovaná. Divoká zvířata mohou být buď zvířata bez pána, tedy zvířata volně žijící. Dále lze pod divoká zvířata podřadit zvířata zkrocená, která stejně jako volně žijící zvířata nejsou předmětem vlastnictví, avšak zdržují se u svého pána, anebo se k němu pravidelně vracejí, není jim však bráněno ve volném pohybu. Třetí skupinou divokých zvířat jsou zvířata zajatá mající svého vlastníka, kterým je bráněno v útěku. Chovaná zvířata mající vždy svého vlastníka pak dělíme na zvířata v zájmovém chovu a na hospodářská zvířata. Zvířata v zájmovém chovu vlastní osoba pro potěšení jako svého společníka. Hospodářská zvířata jsou chována za účelem dosažení prospěchu, kdy zdrojem mohou být jejich plody, práce, maso, kožešina nebo mohou sloužit k vědeckým pokusům.¹⁵⁷

Předmětem zadržovacího práva mohou být pouze zvířata, která jsou předmětem vlastnictví, tedy nelze zadržet divoká ani zkrocená volně žijící zvířata bez pána. Dále s ohledem na možnou emoční vazbu zvířete a jeho pána nelze zadržet všechna zvířata, která nejsou přímo určena k usmrcení, které přinese hospodářský užitek. Zvířata, která mají svého pána, s ním mohou mít vzájemný vztah, který by byl jejich detencí cizí osobou nepřipustně narušen, a především tato není možné vzhledem k vzájemnému vztahu zvířete a pána zpeněžit, což by bylo proti dobrým mravům. Důvodová zpráva přímo uvádí, kdy je nepřipustné zvíře zastavit. *Per analogiam* nelze zadržet zvíře lpící na svém pánovi. Není možné určit hranici, které zvíře již nelpí na svém pánovi, kdy pán může mít vztah s domácím mazlíčkem stejně jako s dobytkem, z něž má prospěch ve formě plodů. Jeví se proto správné určit, že je přípustné zadržet pouze hospodářská zvířata chovaná pro maso, kožešinu nebo pro vědecké pokusy, jejichž smrt se předpokládá a přináší ospravedlnitelný hospodářský užitek.¹⁵⁸

156 PROUZA, Ivan. Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2017, č. 1, ISSN 1210-6410.

157 Důvodová zpráva k § 494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

158 Důvodová zpráva k § 494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Občanský zákoník žádným ustanovením nevylučuje zadržení živé rostliny mající svého vlastníka, kdy přirozeně nelze zadržet volně rostoucí rostlinu bez vlastníka. Živá rostlina není na rozdíl od zvířete pojímána jako smysly nadaná živá entita, a tedy může být bez omezení předmětem soukromoprávních vztahů. Pokud by však v důsledku zanedbání péče věřitelem došlo k poškození či dokonce úhynu zadržené rostliny, bude věřitel povinen nahradit dlužníkovi vzniklou škodu ve smyslu ustanovení § 2894 odst. 1 občanského zákoníku. Dlužníkovi může takto vzniknout majetková škoda ve výši obvyklé ceny rostliny, kdy se v případě vzácného exempláře může jednat o cenu nezanedbatelné hodnoty, ve smyslu ustanovení § 492 odst. 1 občanského zákoníku. Dále může dlužníkovi vzniknout také nárok na náhradu cenu tzv. zvláštní oblíby v případě, že by rostlina měla pro dlužníka, subjektivně posuzováno, zvláštní význam, ve smyslu ustanovení § 492 odst. 2 občanského zákoníku.¹⁵⁹

Předmětem zadržovacího práva dále nemohou být ty přírodní síly, které nelze ovládat, a nelze s nimi obchodovat, neboť tyto nejsou věci v právním slova smyslu.¹⁶⁰ Ovladatelné a obchodovatelné přírodní síly, které lze popsat vědeckými metodami, právní nauka popisuje jako tzv. kvazihmotné věci s tím, že se na ně přiměřeně použijí ustanovení týkající se věcí hmotných ve smyslu ustanovení § 497 občanského zákoníku: „*Na ovladatelné přírodní síly, se kterými se obchoduje, se použijí přiměřeně ustanovení o věcech hmotných.*“ Avšak ani toto citované ustanovení výslovně nekvalifikuje ovladatelné přírodní síly jako věc v právním smyslu, pouze uvádí, že je možné s těmito s ohledem na jejich zvláštní povahu nakládat jako s věcmi hmotnými. Lze tedy dospět k závěru, že nelze zadržet ani ovladatelnou přírodní sílu s ohledem na její neuchopitelnou povahu.¹⁶¹

Přestože jde podle právní nauky o hmotnou movitou věc, nebudou způsobilým předmětem zadržovacího práva ani dočasné stavby, ani inženýrské sítě, neboť jejich povaha také neumožňuje věřiteli jejich detenci.¹⁶²

159 LAVICKÝ, Petr. § 492. *Cena věci*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

160 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 55.

161 LAVICKÝ, Petr. § 497. *Ovladatelné přírodní síly*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

162 LAVICKÝ, Petr. § 498. *Nemovitě a movitě věci*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-

Právní nauka je ustálena ve výkladu, že z věcí nehmotných movitých nelze zadržet pohledávku dlužníka vůči třetí osobě, jelikož se nejedná o věc, ač nehmotné podstaty, kterou by věřitel byl s to mít ve své moci, a kterou by měl povinnost dlužníkovi vydat.¹⁶³ Věřitel není schopen mít pohledávku, neboli právo na plnění, fakticky ve své moci, a tím naplnit povinnost pohledávku jinak vydat dlužníkovi.¹⁶⁴

Dále není způsobilým předmětem zadržovacího práva účetní doklad. Tento má sice povahu hmotné movité věci, avšak jakožto doklad pouze osvědčuje určité skutečnosti a nemá vlastní užitnou hodnotu, bez které není způsobilý naplnit uhrazovací účel zadržovacího práva. Účetním dokladem může být faktura, příjmový pokladní doklad, výdajový pokladní doklad, výpis z bankovních účtů i interní účetní doklad, a shodný charakter mají také smlouvy.¹⁶⁵ Tento závěr vychází z ustálené judikatury, například rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 4172/2016 ze dne 9. 3. 2017: „*Účetní doklad je jako listina „rozdílná od osoby a slouží potřebě lidí“ a z pohledu ustanovení § 498 o. z. by mohl být považován za „movitou věc“.* Na druhé straně musí být přihlédnuto k tomu, že nemá vlastní užitnou hodnotu, neboť jde o doklad, jehož smyslem (účelem) je dokládat skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví účetní jednotky (...). Vzhledem k tomu, že účetní doklad není z objektivního pohledu schopen naplnit uhrazovací funkci zadržovacího práva, neboť nemá užitnou hodnotu pro osobu odlišnou od vlastníka účetní evidence, jejíž součástí jsou předmětné doklady, a nelze jej samostatně zpeněžit, dospěl dovolací soud k závěru, že účetní doklad nemůže být ve smyslu ustanovení § 1395 o. z. zadržen k zajištění dluhu a že jeho případným zadržováním vlastníku nevzniká věřiteli ve prospěch jeho pohledávky zadržovací právo.“¹⁶⁶

Tyto judikaturou vyslovené závěry vycházejí z dřívější nadále použitelné ustálené judikatury, která ze shodných důvodů nepovažuje za způsobilý předmět

7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

163 LAVICKÝ, Petr a POLIŠENSKÁ, Petra. *Věci v právním smyslu*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-040-0. str. 15.

164 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

165 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

166 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 4172/2016 ze dne 9. 3. 2017.

zadržovacího práva technický průkaz osobního automobilu,¹⁶⁷ kdy osobní automobil je jinak typickým příkladem způsobilého předmětu zadržovacího práva, jak dokládá ustálená judikatura, například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 624/2001 ze dne 6. 3. 2002 či rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.¹⁶⁸ Technický průkaz osobního automobilu je však pouze součástí osobního automobilu bez vlastní užitné hodnoty, a tedy jej nelze samostatně zpeněžit, a tím naplnit uhrazovací účel zadržovacího práva. Tento závěr uvádí například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 694/2006 ze dne 11. 4. 2007: „Vzhledem k tomu, že technický průkaz silničního motorového vozidla jednak není z objektivního pohledu schopen naplnit uhrazovací funkci zadržovacího práva, jednak není (samostatnou) věcí v právním smyslu, dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že nemůže být ve smyslu ustanovení § 175 obč. zák. zadržen k zajištění pohledávky a že jeho případným zadržováním vlastníku nevzniká věřiteli ve prospěch jeho pohledávky zadržovací právo.“¹⁶⁹

Per analogiam není přípustné zadržení ani jiného dokladu osvědčující v něm uvedené skutečnosti. Nelze tedy zadržet osobní doklady, jako například občanský průkaz, řidičský průkaz, ani vkladní knížku, ani jiné listiny, jako například rodný list či oddací list. Dále také nelze po právu zadržet platební kartu ani jiný platební prostředek, neboť sám o sobě nemá užitnou hodnotu. K tomu lze uvést, že peněžní prostředky uložené na účtu u banky jsou *de facto* pohledávka, a tedy je vzhledem k výše uvedenému nelze zadržet.

Právní nauka však ve shodě uvádí, že lze zadržet doklad, s nímž je spojeno určité právo, ať se jedná o doklad opravňující jeho držitele ke vstupu či jízdě na doklad.

Není také vyloučeno zadržení peněžních prostředků jako bankovek a mincí, či jiných cenin, jako například známky a kolky, které jsou hmotnými movitými věcmi.

Dále je přípustné zadržet listinný cenný papír, který je svou povahou oproti předchozí právní úpravě hmotnou movitou věcí. Občanský zákoník jej v

167 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

168 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 624/2001 ze dne 6. 3. 2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

169 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 694/2006 ze dne 11. 4. 2007.

ustanovení § 514 občanského zákoníku definuje jako listinu, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit, ani převést.¹⁷⁰

Právní nauka velmi opatrně připouští také možnost zadržet zaknihovaný cenný papír, který je svou povahou nehmotnou movitou věcí. Občanský zákoník jej definuje v ustanovení § 525 odst. 1 občanského zákoníku jako cenný papír nahrazený zápisem do příslušné evidence, který nelze převést jinak než změnou zápisu v této evidenci. Zadržení zaknihovaného cenného papíru je však možné pouze v případě, že naplní všechny znaky způsobilého předmětu zadržovacího práva.¹⁷¹ Evidence zaknihovaných cenných papírů se vede buď na majetkovém účtu vlastníka, nebo na majetkovém účtu zákazníka v souladu s ustanovením § 526 občanského zákoníku. Zadržet, a tím mít faktickou moc nad zaknihovaným cenným papírem, bude moci věřitel pouze zaknihovaný cenný papír vedený na účtu vlastníka, kdy věřitel by měl možnost disponovat, resp. nedisponovat se zaknihovaným cenným papírem. Druhým způsobem, jak zadržet zaknihovaný cenný papír, je jeho převedení z dlužníka účtu vlastníka na věřitelův účet vlastníka, kdy věřitel by se stal po dobu trvání zadržovacího práva k zaknihovanému cennému papíru pouze domnělým věřitelem. Právní názor připouštějící zadržení zaknihovaného cenného papíru přitom dovoluje pouze zadržení zaknihovaného cenného papíru ve vlastnictví dlužníka, nikoli třetí osoby.¹⁷²

V neposlední řadě právní nauka dovozuje nepřípustnost zadržení věcí, které objektivně jsou způsobilým předmětem zadržovacího práva, avšak jeho výkon by byl vzhledem ke konkrétním skutkovým okolnostem v rozporu s dobrými mravy, jak již bylo výše uvedeno. Analogicky lze pro konkrétní příklady takových nezadržitelných věcí nahlédnout to demonstrativního výčtu věcí nepodléhajících výkonu rozhodnutí uvedených v ustanovení § 322 občanského soudního řádu.¹⁷³ Ve spojení s tímto ustanovením nemůže být zadržena věc, jejímž

170 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1070.

171 ŠPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

172 ZAJÍC, Jaromír. Zadržovací právo k zaknihovaným cenným papírům. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví.* Praha: C. H. Beck, 2015, č. 19, ISSN 1210-6410.

173 GRULICH, Tomáš. Nad některými problémy současné právní úpravy zadržovacího práva. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví.* Praha: C. H. Beck, 2003, č. 3, ISSN

případným odebráním z detence dlužníka by byla snížena jeho lidská důstojnost, a tím porušena ústavně zaručená základní úcta k dlužníkovi jako lidské bytosti ve smyslu ustanovení čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „*Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*“¹⁷⁴

Pro rozpor s dobrými mravy tak nelze zadržet věci, které dlužník nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny, nebo k plnění svých pracovních úkolů, dále také zdravotnické potřeby a jiné věci, které dlužník nebo člen jeho domácnosti potřebuje, vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě, obvyklé vybavení domácnosti odpovídající počtu členů domácnosti a běžné oděvní součásti, pokud se nejedná o luxusní zboží, dále také snubní prsten, písemnosti osobní povahy, studijní a náboženská literatura nebo nezbytné školní potřeby a dětské hračky. Protiprávním zadržením těchto věcí by také byla porušena další ústavně zaručená práva, jako například právo svobodně projevat své náboženství nebo víru ve smyslu ustanovení čl. 16 Listiny základních práv a svobod, právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací, a s tím související právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost, právo na přípravu k výkonu povolání a právo na vzdělání, ve smyslu ustanovení čl. 26 odst. 1, 3, čl. 29 odst. 2 a čl. 33 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, nebo také právo na ochranu zdraví ve smyslu ustanovení čl. 31 Listiny základních práv a svobod.¹⁷⁵

4.5.10 Trestněprávní důsledky zadržení nezpůsobilého předmětu zadržovacího práva

Zadržení předmětu práva, který není způsobilým předmětem zadržovacího práva, může mít shodně jako výše uvedené protiprávní zadržení věci trestněprávní důsledek. Věřitel, který neoprávněně zadržel předmět práva, neboť tento není způsobilým předmětem zadržovacího práva, může být podle konkrétních

1210-6410.

174 SVOBODA, Karel. § 322. *Věci vyloučené z výkonu rozhodnutí*. Komentář. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří a ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

175 SVOBODA, Karel. § 322. *Věci vyloučené z výkonu rozhodnutí*. Komentář. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří a ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

okolností každého jednotlivého případu, s ohledem na princip *ultima ratio*, trestně odpovědný za spáchaní trestného činu.

Trestní zákoník přitom obsahuje širší pojetí věci, než jak definuje věc v právním smyslu občanský zákoník. V trestněprávní rovině je za věci považováno vše, co je za ně považováno v soukromém právu, a navíc je za věc považována ovladatelná přírodní síla, a ustanovení o věcech se použijí také na živá zvířata a zpracované oddělené části lidského těla ve smyslu ustanovení § 134 trestního zákoníku. Věřitel proto může nést trestní odpovědnost za neoprávněné zadržení věci nebo také jiného předmětu práva, který je ve smyslu trestního zákoníku za věc považován.¹⁷⁶

Věřitel může obecně neoprávněným zadržením předmětu práva spáchat trestný čin krádeže ve smyslu ustanovení § 205 trestního zákoníku. Podle druhu zadrženého předmětu práva může věřitel dále spáchat například trestný čin neoprávněného odebrání tkání a orgánů ve smyslu ustanovení § 164 trestního zákoníku, nebo trestný čin nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány ve smyslu ustanovení § 165 trestního zákoníku, pokud by domnělým předmětem zadržovacího práva měly být části lidského těla. V případě zcela nepřipustného zadržení člověka by věřitel spáchal trestný čin zbavení či omezování osobní svobody ve smyslu ustanovení § 170 a 171 trestního zákoníku. Věřitel se také může dopustit trestného činu týrání zvířat ve smyslu ustanovení § 302 trestného zákoníku, nebo trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti ve smyslu ustanovení § 303 trestního zákoníku, kdyby bylo domnělým předmětem zadržovacího práva živé zvíře.¹⁷⁷ Věřitel se také může dopustit trestného činu omezování svobody vyznání ve smyslu ustanovení § 176 trestního zákoníku, pokud by zadržel náboženskou literaturu či jiné předměty související náboženstvím nebo vírou. Věřitel dále může spáchat trestný čin zkeslování údajů o stavu hospodaření a jmění ve smyslu ustanovení § 254 trestního zákoníku, v případě, že neoprávněně zadrží účetní doklady.¹⁷⁸ V neposlední řadě by mohl věřitel spáchat trestný čin neoprávněné opatření, padělání nebo pozměnění

176 LAVICKÝ, Petr. § 489. *Pojem věci v právním smyslu*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

177 ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. Svazek II. Zvláštní část*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. str. 1993, 1994.

178 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 1619/2018 ze dne 28. 2. 2019.

platebního prostředku ve smyslu ustanovení § 234 trestního zákoníku, pokud by neoprávněně zadržel platební prostředek jiného.¹⁷⁹

Pokud věřitel neoprávněným zadržením věci cizí nenaplní znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu, může být odpovědný za přestupek a bude minimálně povinen k náhradě újmy způsobené dlužníkovi zadržením věci a k náhradě újmy způsobené na věci jejím zadržením podle ustanovení § 2894 odst. 1 občanského zákoníku.¹⁸⁰

4.6 Vznik zadržovacího práva

Způsob vzniku zadržovacího práva právní nauka dovozuje z ustanovení § 1395 odst. 1 občanského zákoníku, podle kterého je věřitel oprávněn zadržet věc cizí ze své vůle. V právní nauce převládá první názor, podle kterého zadržovací právo vzniká jednostranným neadresovaným právním jednáním věřitele, které může být učiněno písemně, ústně či konkludentně.¹⁸¹

Zadržovací právo vznikne jednostranným jednáním, neboť ke vzniku postačuje projev vůle věřitele, a není třeba projevů vůle další osoby. Toto jednostranné právní jednání je zároveň neadresované, jelikož ke vzniku zadržovacího práva není třeba, aby bylo jednání projeveno vůči dlužníkovi ani vůči dalším osobám, jako například vůči skutečnému vlastníkovi zadržené věci. Zadržovací právo vzniká okamžikem, kdy věřitel navenek projeví vůli zadržet věc cizí za účelem zajištění pohledávky vůči dlužníkovi.¹⁸²

V opozici proti tomuto právnímu názoru stojí právní názor doc. JUDr. Tomáše Richtera LL.M., Ph.D., vyjádřený v komentářové literatuře k občanskému zákoníku, konkrétně v knize SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva* (§ 976-1474): komentář. Praha: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-499-5. Tento autor uvádí, že zadržovací právo vzniká jednostranným adresovaným právním jednáním. Zadržovací právo podle této teorie vzniká

179 ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. Svazek II. Zvláštní část. 2. vyd.* V Praze: C. H. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. str. 1993, 1994.

180 HULMÁK, Milan. *§ 2894. Povinnost nahradit újmu.* Komentář. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

181 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

182 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

okamžikem, kdy projev vůle věřitele zadržet věc cizí dojde do sféry dlužníka, resp. okamžikem, kdy se dlužník o projevu vůle dozvěděl, nebo alespoň měl a mohl dozvědět.¹⁸³

Proti tomuto právnímu názoru stojí jednak ustálená judikatura, kdy je nadále použitelná judikatura z doby platnosti předchozí právní úpravy, která byla současnou v tomto směru převzata, a také smysl a účel ustanovení § 1397 odst. 1 věta první občanského zákoníku: „*Kdo zadržel cizí věc, vyrozumí dlužníka o jejím zadržení a jeho důvodu.*“ Toto ustanovení upravuje notifikační povinnost věřitele, k čemuž bude více uvedeno v následující kapitole. Ve vztahu ke vzniku zadržovacího práva je toto ustanovení významné. Za situace, kdy podle občanského zákoníku je věřitel oprávněn ze své vůle zadržet cizí věc, a následně je povinen vyrozumět o této skutečnosti dlužníka, je zřejmé, že úmyslem zákonodárce nebylo založit vznik zadržovacího práva okamžikem vyrozumění, nýbrž založit vznik zadržovacího práva okamžikem zadržení věci cizí věřitelem, neboli projevem vůle věřitele zadržet věc. Samotná notifikační povinnost věřitele již v tomto kontextu nemá na vznik zadržovacího práva vliv. Pokud by měl být vznik zadržovacího práva podmíněn vyrozuměním dlužníka o této skutečnosti, bylo by v zákoně například uvedeno, že absence vyrozumění dlužníka o zadržení cizí věci má za následek absolutní neplatnost vzniku zadržovacího práva. Zákonodárce však ničeho takového v obecných ustanoveních týkajících se zadržovacího práva neuvádí, a lze tak dospět k závěru, že zadržovací právo vzniká jednostranným neadresovaným právním jednáním věřitele.¹⁸⁴

Uvedený většinový právní názor také zastávají soudy, jak vyplývá z ustálené soudní judikatury, například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006: „*Zadržovací právo vzniká na základě jednostranného právního úkonu oprávněné osoby (věřitele), kterým vyjádřila svou vůli movitou věc zadržet (srov. § 177 odst. 1 občanského zákoníku); vyrozumění dlužníka o zadržení věci a o jeho důvodech má jen notifikační povahu a není předpokladem pro zřízení zadržovacího práva.*“¹⁸⁵

183 SPÁČIL, Jiří. § 1395. *Zadržení cizí věci*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

184 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

185 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

Tento právní názor opakuje také rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 13 VSOL 333/2018 ze dne 4. 9. 2018: „*Výrozumění dlužníka o zadržení věci a jeho důvodu má však povahu notifikace a není předpokladem vzniku zadržovacího práva; to vzniká neadresovaným právním jednáním, kterým (způsobilý) věřitel projeví vůli věc zadržet k zajištění splatného dluhu osoby, které by jinak měl věc vydat (§ 1395 odst. 1 o.z.)*.“¹⁸⁶

Jak již bylo výše uvedeno, zadržovací právo může vzniknout písemným, ústním či konkludentním právním jednáním věřitele. Je zcela bez významu, v jaké formě byl uzavřen závazek, ze kterého vyplývá zajišťovaná pohledávka, tato skutečnost nemá vliv na formu právního jednání, ze kterého vzniká zadržovací právo. Zcela běžně vzniká zadržovací právo ústně, kdy věřitel sdělí dlužníkovi nebo komukoliv jinému jeho vůli zadržet věc cizí k zajištění pohledávky za dlužníkem.¹⁸⁷ Zadržovací právo také může vzniknout konkludentně, tedy právním jednáním beze slov, jako například faktickým chováním věřitele, který v rozhodné době věc cizí dlužníkovi nevydá s úmyslem ji zadržet, nebo věc cizí převezme do dispozice s úmyslem ji zadržet.¹⁸⁸

S ohledem na význam určení okamžiku vzniku zadržovacího práva, ve vztahu k insolvenčnímu řízení vedeném pro úpadek dlužníka, je vždy pro věřitele výhodné vůli k zadržení věci cizí projevit písemně, čímž si věřitel zajistí nezbytný důkazní prostředek. Zároveň písemně učiněný projev vůle ke vzniku zadržovacího práva usnadní věřiteli splnění následujících povinností, jako právě výrozumění dlužníka o zadržení věci, a tuto povinnost tak věřitel pohodlně splní adresováním dlužníkovi písemného projevu vůle, kterým zadržovací právo vzniklo.¹⁸⁹

186 Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 13 VSOL 333/2018 ze dne 4. 9. 2018.

187 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

188 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 229.

189 SPRINZ, Petr. *Palebná síla automatického moratoria v insolvenčním řízení – zákaz uplatnění a nabytí práva na uspokojení ze zajištění*. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 4, ISSN 1210-6410.

4.7 Výkon zadržovacího práva

Výkon zadržovacího práva lze rozdělit na dvě fáze podle toho, který z účelů zadržovacího práva je v dané fázi naplňován. Zadržiteli pak v každé fázi náleží jiná práva a povinnosti vůči dlužníkovi, kterým odpovídají povinnosti a práva dlužníka.

Samotné zadržení věci cizí věřitelem, kdy je zcela na vůli věřitele, zda zadržovací právo vůbec uplatní, a následná detence této věci, lze označit jako první fázi výkonu zadržovacího práva. Touto první fází je naplňován zajišťovací účel zadržovacího práva. Omezení vlastnického práva, nebo případně omezení práva držby věci dlužníka, při zadržení věci ve vlastnictví třetí osoby, dlužníka přímo motivuje ke splnění dluhu vůči věřiteli.

Za druhou fází výkonu zadržovacího práva je možné označit proces zpeněžení zadržené věci a uspokojení pohledávky zadrženého věřitele z výtěžku zpeněžení, čímž se naplňuje uhrazovací účel zadržovacího práva. K této fázi věřitel přistupuje pouze v případě, že nedosáhne splnění dluhu v první fázi. Jinak také věřitel ke zpeněžení zadržené věci cizí přistoupí vzápětí po zadržení věci, pokud z okolností konkrétního případu bude zřejmé, že by jakkoli dlouhá první fáze nebyla účelná.

4.7.1 Právo zadržet věc cizí

Zcela zásadním je v prvé řadě právo věřitele zadržet věc cizí za účelem zajištění pohledávky,¹⁹⁰ a tuto věc mít ve své moci až do doby promlčení nebo zániku zadržovacího práva.¹⁹¹

Není vyloučeno, aby věřitel na základě obligacního vztahu zadrženou věc uschoval u třetí osoby, kdy tímto postupem zůstávají zachována všechna práva a povinnosti věřitele z titulu zadržovacího práva. Věc tedy může být *de facto* v dispozici osoby odlišné od věřitele, nesmí se však dostat z jeho sféry vlivu, resp. z

190 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 230.

191 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

jeho moci, což by vedlo k zániku zadržovacího práva, což je podrobněji rozepsáno v následující kapitole.¹⁹²

4.7.2 Povinnost vyrozumět dlužníka o zadržení věci

Dále věřiteli současně se vznikem zadržovacího práva popsaným v předchozí kapitole vzniká povinnost vyrozumět dlužníka o zadržení věci ve smyslu ustanovení § 1397 odst. 1 občanského zákoníku: „*Kdo zadržel cizí věc, vyrozumí dlužníka o jejím zadržení a jeho důvodu. Má-li věřitel věc u sebe na základě smlouvy uzavřené v písemné formě, vyžaduje i vyrozumění písemnou formou.*“

Věřitel je povinen bezodkladně po vzniku zadržovacího práva notifikovat o zadržení věci pouze dlužníka. Věřitel není ze zákona povinen o zadržení věci vyrozumět také skutečného vlastníka věci, pokud je tento odlišný od dlužníka. Je tomu proto, že věřitel nemusí být vždy obeznámen s tím, kdo je vlastník zadržené věci, a také proto, že je pro věřitele bez významu, zda je zadržená věc ve vlastnictví dlužníka či třetí osoby. Pro věřitele má význam, že je dlužník alespoň držitel věci, a nebýt zadržovacího práva by věřitel byl povinen věc dlužníkovi vydat. Postup, kdy věřitel vyrozumí o zadržení věci dlužníka, a také skutečného vlastníka, však není vyloučen, a může být věřiteli dokonce ku prospěchu tím, že skutečný vlastník věci bude mít sám zájem na vydání věci prostřednictvím dlužníka, a dlužník tak může být více motivován ke splnění dluhu, když bude věřitelem vyzván ke splnění dluhu, a zároveň vlastníkem zadržené věci vyzván k vrácení této věci, tedy k nezbytnému splnění dluhu, a až poté možnému vrácení věci.¹⁹³

Občanský zákoník obecně nepředepisuje formu vyrozumění o zadržení věci. Věřitel tak může podle své volby učinit písemně či ústně. Konkludentní forma vyrozumění není vyloučena, ale věřitel musí dostatečně určitě dlužníkovi sdělit nezbytné skutečnosti. Obligatorně písemnou formu stanovuje občanský

192 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

193 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1076.

zákoník v případě, že věřitel převzal zadrženou věc do své dispozice na základě písemné smlouvy.¹⁹⁴

Povinnost věřitele vyzrozumět dlužníka o zadržení věci je splněna okamžikem, kdy je vůle projevena navenek, pokud jde o konkludentní či ústní vyzrozumění v přítomnosti dlužníka, jinak okamžikem, kdy je písemné vyzrozumění dlužníkovi doručeno. V případě, že by dlužník vědomě zmařil dojití, uplatní se fikce řádného doručení v souladu s ustanovením § 570 odst. 1 občanského zákoníku, tedy bude se mít za to, že bylo doručeno okamžikem, kdy se dlužník měl a mohl s vyzrozuměním seznámit. Pokud by bylo vyzrozumění doručováno dlužníkovi prostřednictvím poštovních služeb, uplatní se vyvratitelná domněnka doručení třetím dnem po dni odeslání zásilky do České republiky. Pokud by bylo doručováno do zahraničí, uplatní se vyvratitelná domněnka doručení patnáctý pracovní den po dni odeslání zásilky do zahraničí v souladu s ustanovením § 573 občanského zákoníku.¹⁹⁵

Občanský zákoník dále stanovuje ve smyslu výše citovaného ustanovení minimální obsah vyzrozumění. Věřitel je povinen dlužníka informovat o zadržení věci, a tuto věc náležitě individualizovat. Dále je věřitel povinen uvést důvod jejího zadržení. Ve smyslu ustanovení § 1395 odst. 1, 2 občanského zákoníku může být důvodem zadržení pouze zajištění splatné, nebo také při splnění zákonných podmínek nesplatné, pohledávky. Věřitel musí tyto skutečnosti ve vyzrozumění dostatečně jasně a srozumitelně uvést.¹⁹⁶

Zákonné ustanovení ukládající věřiteli povinnost vyzrozumět dlužníka o zadržení věci je imperfektní právní normou, neboť nestanovuje sankci pro případ, že by věřitel povinnosti vyzrozumět věřitele nedostál.¹⁹⁷ Občanský zákoník zejména nespojuje s porušením této povinnosti bez dalšího neplatnost vzniku

194 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1076.

195 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1076.

196 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1076.

197 KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* Praha: C. H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1. str. 152, 156.

zadržovacího práva nebo zánik zadržovacího práva, ani žádný jiný negativní důsledek.¹⁹⁸

Pokud by však věřitel porušil notifikační povinnost, a v příčinné souvislosti s tím by dlužníkovi vznikla škoda, byl by věřitel povinen nahradit tuto škodu v souladu s ustanovením § 2894 odst. 1 občanského zákoníku: „*Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody)*.“¹⁹⁹

4.7.3 Povinnost pečovat o zadrženou věc jako řádný hospodář

Věřitel má dále z titulu zadržovacího práva povinnost pečovat o věc cizí jako řádný hospodář, a to po celou dobu detence této věci ve smyslu ustanovení § 1397 odst. 2 věta první občanského zákoníku: „*Věřitel je povinen pečovat o zadrženou věc jako řádný hospodář (...)*.“ Věřitel je tedy povinen pečovat o zadrženou věc takovým způsobem, aby zachoval její stav a mohl ji dlužníkovi vrátit ve stavu shodném tomu, v jakém věc zadržel. Výjimkou bude případ zadržení věci podléhající rychlé zkáze, kdy z povahy takové věci nebude možné tuto vrátit věřiteli v odpovídajícím stavu, nebo pro případ, kdy věřitel bude se souhlasem dlužníka zadrženou věc užívat, a vrátí ji ve stavu odpovídajícím běžnému opotřebení.²⁰⁰

Bez jakýchkoli výjimek je však dána povinnost věřitele pečovat o zadrženou věc. Občanský zákoník přibližuje způsob péče o zadrženou věc použitím neurčitěho právního pojmu „řádný hospodář“, který sám v žádném ustanovení výslovně nedefinuje. Tímto stručným popisem stanovuje, že zadržitel je povinen péči řádného hospodáře se všemi s tím souvisejícími povinnostmi, které vyplývají z výkladu tohoto pojmu ustálenou právní naukou a ustálenou judikaturou.²⁰¹

198 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1076.

199 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1076.

200 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 230.

201 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku. 2., doplněné a upravené vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 234.

Věřitel je povinen vynaložit vyšší míru pečlivosti a opatrnosti při péči o zadrženou věc²⁰², než kolik by jinak vynaložila osoba průměrného rozumu jednající s běžnou péčí a opatrností ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 občanského zákoníku.²⁰³ Zadržitel však není povinen odborně pečovat o zadrženou věc²⁰⁴ a nepředpokládá se, že by měl zvláštní znalosti a schopnosti nezbytné k řádné péči o zadrženou věc ve smyslu ustanovení § 5 odst. 1 občanského zákoníku.²⁰⁵ Věřitel je však povinen zvážit, zda je s to řádně pečovat o zadrženou věc sám bez odborné pomoci, či zda za tímto účelem přibere odborníka či zadrženou věc svěřit odborníkovi do úschovy.²⁰⁶

Věřitel je tedy povinen pečlivě a svědomitě pečovat o zadrženou věc, jako by mu k ní náleželo vlastnické právo tak, aby na ní nevznikla škody a aby se také podle její povahy zhodnotila. Toto k péči řádného hospodáře stanovuje ustálená judikatura, například usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 ze dne 27. 3. 2008, které, ač hovoří o povinnosti člena představenstva pečovat o majetek společnosti s péčí řádného hospodáře, je použitelné *per analogiam*: „*Pojem péče řádného hospodáře lze přitom chápat tak, že řádný hospodář činí právní úkony týkající se obchodní společnosti odpovědně a svědomitě a stejným způsobem rovněž pečuje o její majetek, jako kdyby šlo o jeho vlastní majetek. Taková péče tedy nepochybně zahrnuje péči o majetek akciové společnosti nejen v tom smyslu, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkem či znehodnocením, ale také aby byl majetek společnosti zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná.*“²⁰⁷

Z výše uvedeného je zřejmé, že věřitel je povinen zdržet se jednání, které by vedlo ke vzniku škody na věci, zejména nesmí zadrženou věc poškodit, zničit, ztratit či zcizit, a dále nesmí bez souhlasu dlužníka zadrženou věc požívat ani užívat. Věřiteli ze zadržení věci také plyne povinnost konat, což již vyžaduje

202 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

203 Důvodová zpráva k § 4 a 5 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

204 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku. 2., doplněné a upravené vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 235.

205 Důvodová zpráva k § 4 a 5 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

206 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku. 2., doplněné a upravené vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 235.

207 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 ze dne 27.03.2008.

aktivní jednání z vlastní iniciativy. Věřitel je v tomto směru povinen především udržovat zadrženou věc ve stávajícím stavu a případně s ohledem na povahu věci je povinen ji zhodnotit, rozmnožit nebo zvýšit její užitečnost.²⁰⁸

Pokud by věřitel nedostal některé své povinnosti spojené s péčí řádného hospodáře, a v příčinné souvislosti s tím by vznikla na věci škoda, byl by věřitel povinen tuto škodu dlužníkovi nahradit, pokud jí mohl předejít, ve smyslu ustanovení § 2894 odst. 1 občanského zákoníku. Odpovědnost věřitele za škodu na zadržené věci však není absolutní a může se jí tedy v některých případech zprostit. Věřitel se povinnosti nahradit škodu na zadržené věci zproští v souladu s ustanovením § 2944 občanského zákoníku, pokud ke škodě na věci došlo bez jeho zavinění z tzv. vnitřních příčin, tedy pokud by ke škodě došlo i v případě, že by věřitel věc cizí nepřevzal a neměl ji v detenci.²⁰⁹ Zadržitel dále nebude povinen nahradit škodu na věci v důsledku nepředvídatelného a neodvratitelného působení *vis maior* v souladu s platným ustanovením § 2904 občanského zákoníku. Vyšší moc je právní naukou označována jako kvalifikovaná náhoda, za kterou nikdo neodpovídá ve smyslu zásady *casus sentit dominus*, neboli náhodu pocítuje vlastník.²¹⁰

Tento závěr uvádí také ustálená judikatura, jako například použitelné usnesení Nejvyššího soudu České republiky 25 Cdo 2911/2006 ze dne 31. 1. 2007: „*Odpovědnost za škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák. samozřejmě nevzniká, je-li škoda způsobena tzv. vyšší mocí (vis maior), tj. takovou kvalifikovanou náhodou, kterou není možné za daných podmínek ani při vynaložení veškerého úsilí nikým odvrátit vzhledem k její mimořádnosti a nepředvídatelnosti.*“²¹¹

4.7.4 Právo na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zadržením věci

Věřiteli náleží kromě výše uvedených povinností vůči dlužníkovi také některá práva. Prvním z práv věřitele z titulu zadržovacího práva je právo věřitele na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se zadržením věci ve

208 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 234, 235.

209 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

210 SZTEFEK, Martin. *Předvídatelnost škody v novém občanském zákoníku. Jurisprudence*. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer, a. s., 2014, č. 5, ISSN 1802-3843.

211 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 25 Cdo 2911/2006 ze dne 31. 1. 2007.

smyslu ustanovení § 1397 odst. 1: „*Věřitel (...) má proti dlužníku právo na náhradu nákladů jako řádný držitel.*“²¹²

Občanský zákoník přibližuje obsah tohoto práva odkazem na podrobnou úpravu práva řádného, resp. poctivého, držitele na náhradu nákladů v ustanoveních § 997 a 998 občanského zákoníku. Je bez významu, že občanský zákoník odkazuje na právo řádného držitele na náhradu nákladů a v odkazovaných ustanovení se uvádí právo poctivého držitele, neboť platí presumpce, že řádný držitel je zároveň poctivý a pravý ve smyslu ustanovení § 994 občanského zákoníku: „*Má se za to, že držba je řádná, poctivá a pravá.*“²¹³

Věřitel má právo na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti s plněním jeho povinnosti pečovat o zadrženou věc jako řádný hospodář. Především jde o náklady vynaložené na obvyklou údržbu věci a zachování podstaty věci, a také náklady účelně vynaložené na zhodnocení, rozmnožení či zvýšení užitečnosti věci.²¹⁴

Věřiteli náleží náhrada nezbytně vynaložených nákladů na zachování podstaty věci, bez jejichž vynaložení by věc byla podstatným způsobem znehodnocena, a ztratila by tak svou užitnou hodnotu, nebo by zcela zanikla. Věřiteli dále náleží náhrada nikoli nezbytně, avšak účelně vynaložených nákladů na zhodnocení, rozmnožení či zvýšení užitečnosti věci, k čemuž je věřitel povinen jako řádný hospodář. Takto je tomu v souladu s ustanovením § 997 odst. 1 věta první občanského zákoníku: „*Poctivému držiteli se hradí nutné náklady, jichž bylo pro trvajícím zachování podstaty věci potřeba, jakož i náklady vynaložené účelně na zvyšující užitečnost věci nebo její hodnotu.*“²¹⁵ Věřiteli však nenáleží náhrada nákladů ve výši odpovídající skutečně vynaloženým nákladům, nýbrž náhrada odpovídající zvýšené hodnotě zadržené věci. Věřitel má tedy právo na náhradu rozdílu mezi hodnotou věci při převzetí věci do detence a její hodnotou

212 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

213 SPÁČIL, Jiří. *§ 994. Presumpce řádnosti, poctivosti a pravosti držby.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

214 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

215 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

při předání věci dlužníkovi. Pokud by přitom tento rozdíl hodnoty věci přesáhl skutečně vynaložené náklady věřitelem, tedy pokud by byla věc zhodnocena o vyšší částku, než kolik bylo třeba vynaložit na její zhodnocení, měl by věřitel právo na náhradu nákladů pouze do výše skutečně vynaložených nákladů na zhodnocení či zachování věci ve smyslu ustanovení § 997 odst. 1 věta druhá občanského zákoníku: „Náhrada náleží do výše přítomné hodnoty, pokud ta nepřevyšuje náklady skutečné.“²¹⁶

Občanský zákoník také v souvislosti s nárokem věřitele na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zadržením věci odkazuje na ustanovení § 997 odst. 2 občanského zákoníku: „Obvyklé udržovací náklady se nehradí.“ Podle toho ustanovení platí, že řádnému držiteli nenáleží vůči vlastníku věci náhrada obvyklých nákladů vynaložených na udržení stavu věci, a výkladem *stricto sensu* by tedy mělo platit, že zadržitel nemá právo na náhradu obvyklých udržovacích nákladů vůči dlužníkovi. Tento výklad však není správný, neboť je v rozporu s povahou institutu zadržovacího práva. Právní nauka se v souvislosti s tímto zabývá rozdílem mezi držitelem a zadržitelem. Držiteli z titulu držby věci náleží právo mít věc fakticky ve své moci, a také právo věc užívat jako její vlastník. Zatímco zadržitelé náleží pouze právo mít věc fakticky ve své moci, a proto je také pouhým detentorem, nikoli držitelem zadržené věci, jak již bylo podrobněji popsáno výše. Řádný držitel je oprávněn věc užívat a požívat jako její vlastník a mít z toho odpovídající formu prospěchu ve smyslu ustanovení § 996 odst. 1, 2 občanského zákoníku, a právě za tímto účelem byla věc držiteli poskytnuta. Zákonné ustanovení ukládající povinnost držiteli hradit všechny obvyklé udržovací náklady spojené s držbou věci je tak zcela namístě. Pokud by totiž měl držitel, kterému plyne prospěch z užívání a požívání věci vůči skutečnému vlastníkovi nárok na náhradu nákladů spojených, resp. vznikajících v souvislosti s užíváním a požíváním věci, jednalo by se o nespravedlivé znevýhodnění vlastníka věci. Jestliže tedy prospěch z užívání a požívání věci plyne držiteli, je logické, že náklady s tím spojené si bude hradit sám. Naopak v případě nároku zadržitele jakožto detentora věci na úhradu obvyklých udržovacích nákladů je situace odlišná. Zadržitel má zadrženou věc u sebe v důsledku porušení povinností dlužníka, a věc tedy nepřevzal za účelem jejího užívání či požívání. Dlužník by

²¹⁶NOVOTNÝ, Petr, NOVOTNÁ, Monika, KEDROŇOVÁ, Kristina, ŠTROSOVÁ, Ilona a ŠTÝSOVÁ, Monika. *Vlastnictví a věcná práva*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0610-3. str. 38.

měl sám prospěch z věci, pokud by nezavdal příčinu k jejímu zadržení. Pokud tedy plyne zadržiteli z věci prospěch, je povinen jej dlužníkovi nahradit, neboť není obsahem zadržovacího práva a zadržitel sám nemá zájem věc detinovat. Dlužník je zároveň povinen nahradit zadržiteli obvyklé udržovací náklady vynaložené v souvislosti s detencí věci, ať již věřitel věc užíval se souhlasem dlužníka či nikoli, neboť by sám byl povinen je uhradit, pokud by mu věc nebyla zadržena a měl by z ní přímý prospěch. Právní nauka dospěla k závěru, že ustanovení § 997 odst. 2 občanského zákoníku se pro výkon zadržovacího práva nepoužije, neboť neodpovídá obsahu zadržovacího práva a jeho použití by zvýhodňovalo dlužníka, který by měl právo na náhradu prospěchu z věci ze strany věřitele, a zároveň by nebyl povinen věřiteli uhradit náklady vynaložené na běžnou údržbu věci. Dlužník by tedy měl prospěch z věci, aniž by uhradil související náklady, což by bylo nespravedlivé s přihlédnutím ke skutečnosti, že zadržovací právo má být dlužníkovi spíše na újmu v důsledku neplnění jeho povinností, nikoli ku prospěchu a zisku.²¹⁷

Věřitel má také právo na náhradu nákladů ve smyslu ustanovení § 998 občanského zákoníku: „*Z nákladů učiněných poctivým držitelem ze záliby nebo pro okrasu se hradí jen tolik, o kolik se zvýšila obvyklá cena věci; dřívější držitel však může k svému prospěchu odstranit vše, co lze od věci oddělit bez zhoršení její podstaty.*“ Věřiteli podle tohoto ustanovení náleží také náhrada nákladů vynaložených neúčelně, tedy dobrovolně z vůle věřitele. Pokud by je věřitel nevynaložil, věc by si zachovala dosavadní stav, a nebyla by tím ani porušena povinnost věřitele pečovat o věc jako řádný hospodář. Jedná se tedy o náklady svévolně vynaložené věřitelem, v důsledku čehož se však hodnota zadržené věci zvýšila. Věřiteli však nenáleží plná náhrada vynaložených nákladů, nýbrž pouze náhrada ve výši odpovídající rozdílu mezi původní hodnotou věci a hodnotou věci zvýšenou o vynaložené náklady. Případně může také věřitel svůj nárok na náhradu těchto nákladů uspokojit tím, že si přisvojí součást věci nebo její příslušenství, o které věc na své náklady zhodnotí, pokud je lze od věci oddělit, aniž by tím věc poškodil či zničil. Tímto postupem může být opět snížena hodnota věci. Věřitel však k takovému způsobu vyrovnání neúčelně vynaložených nákladů nemůže

217 ŠVESTKA, Jirí, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

přistoupit, jestliže by se tím zhoršila podstata věci, nebo by se takto snížila užitná hodnota věci.²¹⁸

Samotný nárok zadržitele na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zadržením věci cizí je samostatnou pohledávkou stojící vedle pohledávky věřitele vůči dlužníkovi, jež byla zajištěna zadržovacím právem, a je na této pohledávce zcela nezávislá. Tato pohledávka vzniká postupně v souvislosti s vynaložením jednotlivých nákladů a je splatná na výzvu. Pohledávce na náhradu nákladů také plyne vlastní promlčecí lhůta nezávisle na promlčecí lhůtě zadržovacího práva nebo pohledávky, kterou zadržovací právo zajišťuje. Zadržitel je oprávněn tuto pohledávku zajistit zadržovacím právem k téže věci, kterou již má v detenci. Věřitel si tím jednoduše zajistí její uspokojení buď dobrovolným splněním dlužníka, kterému zadrženou věc nevydá, dokud nebude splněn původní dluh, a také dluh na nákladech vynaložených v souvislosti se zadržením věci, nebo bude pohledávka uspokojena z výtěžku zpeněžení zadržené věci. Věřitel by však neměl zapomenout na svou povinnost vyrozumět dlužníka o dalším důvodu zadržení věci. Tento postup však může přinést řetězení nákladů a zadržovacího práva, čemuž může učinit zadost pouze zpeněžení zadržené věci.²¹⁹

4.7.5 Právo užívat zadrženou věc

Věřitel obecně nemá právo užívat zadrženou věc, na rozdíl od řádného držitele věci, neboť toto právo není obsahem zadržovacího práva. Občanský zákoník však vznik oprávnění věřitele užívat zadrženou věc nevyklučuje. Podmínky užívání zadržené věci stanovuje ustanovení § 1397 odst. 2 věta druhá občanského zákoníku: „*Užívat zadrženou věc může věřitel jen se souhlasem dlužníka a způsobem pro dlužníka neškodným.*“²²⁰

Zadržitel je oprávněn užívat zadrženou věc pouze v případě, že k tomu dal dlužník souhlas. Jelikož občanský zákoník neupravuje formu tohoto souhlasu, může být udělen písemně, ústně i konkludentně ve smyslu ustanovení § 559 občanského zákoníku. Souhlas s užíváním zadržené věci může dlužník udělit

218 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

219 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

220 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 230.

kdykoli v průběhu trvání zadržovacího práva a je oprávněn jej kdykoli vzít také zpět, případně právo věřitele užívat zadrženou věc zanikne spolu se zánikem zadržovacího práva. Dlužník může souhlas udělit aktivním jednáním nebo také pasivně, kdy věřiteli konkludentně umožní užívat zadrženou věc, nevyjádří s tím nesouhlas, a tím s užíváním věci udělí souhlas. Věřitel tak bude užívat věc po právu, ačkoli věc začal užívat bez souhlasu, když tento nesprávný postup dlužník zhojí dodatečným udělením souhlasu, ať již uděleného písemně, ústně nebo alespoň konkludentně neprojevením nesouhlasu s užíváním zadržené věci věřitelem.²²¹

Výše citované ustanovení také upravuje způsob užívání zadržené věci. Věřitel je slovy zákona povinen užívat zadrženou věc způsobem pro dlužníka neškodným, tedy věřitel je povinen věc užívat k účelu, k němuž je určena. V souvislosti s užíváním věci je pravděpodobné, že dojde k běžnému opotřebení věci, věřitel však nesmí užíváním věc poškodit, znehodnotit, zničit či ztratit či jinak způsobit na věci škodu k újmě dlužníka. V opačném případě je věřitel povinen takto způsobenou újmu dlužníkovi nahradit podle ustanovení § 2894 odst. 1 občanského zákoníku. Zároveň při užívání zadržené věci věřitelem musí zůstat zachován účel zadržovacího práva, a pokud by byl tento užíváním zadržené věci ohrožen nebo porušen, věřitel není oprávněn věc nadále užívat.²²²

Věřiteli z užívání zadržené věci přirozeně vznikne prospěch, ať již v jakékoli formě. Jelikož se však věřitel nepodílí na nákladech souvisejících s udržením či zachováním stavu zadržené věci, a má právo na náhradu těchto nákladů, je zcela spravedlivé, že současně s právem věřitele užívat zadrženou věc vzniká povinnost věřitele nahradit dlužníkovi prospěch z užívání věci. Občanský zákoník zcela logicky uvádí v ustanovení § 1397 odst. 2 věta třetí, že je možné prospěch z užívání zadržené věci započíst na náhradu nákladů, které věřitel vynaložil v souvislosti se zadržením věci cizí. Věřitel s dlužníkem si mohou smluvně upravit náhradu vzájemných nároků jakkoli odlišně od tohoto ustanovení

221 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

222 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1077.

ve smyslu ustanovení § 1397 odst. 2 věta třetí: „*Není-li jiného ujednání, započte se prospěch z věci na náhradu nákladů podle odstavce 1.*“²²³

K tomu je třeba pouze poznamenat, že občanský zákoník v tomto ustanovení chybně odkazuje na § 1397 odstavec 1, který má upravovat náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zadržením věci cizí. Jde však o zjevnou nesprávnost a je zřejmé, že citované usnesení platí v tomto znění: „*Není-li jiného ujednání, započte se prospěch z věci na náhradu nákladů podle tohoto odstavce.*“²²⁴

4.7.6 Právo požívat zadrženou věc

Občanský zákoník neobsahuje v části věnované obecné úpravě zadržovacího práva žádnou úpravu práva věřitele požívat zadrženou věc. Vzhledem k charakteru institutu zadržovacího práva lze dovodit, že právo požívat zadrženou věc nebude, shodně jako právo užívat zadrženou věc, obsahem zadržovacího práva.²²⁵

Absence úpravy práva požívat věc cizí v rámci úpravy zadržovacího práva neznamena absolutní vyloučení práva věřitele požívat zadrženou věc ve smyslu ústavněprávní zásady legální licence.

Věřiteli sice nevzniká právo požívat zadrženou věc spolu se vznikem zadržovacího práva, neboť není jeho obsahem, věřiteli však může dlužník udělit oprávnění požívat zadrženou věc kdykoliv od vzniku zadržovacího práva a je zcela bez významu, zda je zajištěná pohledávka splatná či nikoli. Dlužník může stejně jako pro právo užívat zadrženou věc udělit souhlas s požíváním zadržené věci písemně, ústně, nebo může konkludentně souhlasit s požíváním zadržené věci věřitelem tak, že s tím nevyjádří nesouhlas.²²⁶

223 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1078.

224 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1078.

225 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku. 2., doplněné a upravené vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 353.

226 HULMÁK, Milan. *§ 178. Opatrování zadržené věci.* Komentář. In: HULMÁK, Milan. *§ 175. Podstata zadržovacího práva.* Komentář. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník. Komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-108-6. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

Věřitel je poté oprávněn si brát plody věci, jakmile se oddělí, nebo její užitky, které dospěly za detence věci věřitelem, neboť to té doby jsou součástí zadržené věci a nelze s nimi nakládat jako se samostatnou věcí, ve smyslu ustanovení § 491 odst. 1, 2 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 996 odst. 2 občanského zákoníku.²²⁷

Náklady účelně vynaložené věřitelem v souvislosti s požíváním zadržené věci se započtou na prospěch, který věřitel získal z plodů či užitků věci, které mu připadly. Pokud by byly náklady vyšší než prospěch z požívání zadržené věci, byl by dlužník povinen tento rozdíl věřiteli nahradit. Naopak platí totéž, tedy pokud by věřitel měl prospěch z požívání zadržené věci vyšší než náklady vynaložené v souvislosti s požíváním zadržené věci, byl by věřitel povinen dlužníkovi tento rozdíl nahradit.²²⁸

Zadržovací právo se na plody a užitky věci vztahuje pouze dokud nejsou oddělené od zadržené věci, a jsou tak její součástí. Jejich oddělením se plody a užitky stávají samostatnými věcmi náležejícími dlužníkovi jako vlastníkovu nebo držitelu zadržené věci a zadržovací právo se na ně již nevztahuje. Pokud věřitel nezískal od dlužníka souhlas s požíváním zadržené věci, je povinen tyto oddělené plody a užitky dlužníkovi vydat. Věřitel je však může také zadržet za účelem zajištění své pohledávky vůči dlužníkovi, ať již pohledávky zajištěné zadrženu věcí, nebo pohledávky na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zadrženu věcí, nebo jakékoliv jiné pohledávky. Pokud je věřitel oprávněn se souhlasem dlužníka požívat zadrženu věc, je oprávněn si je ponechat.²²⁹

4.7.7 Právo zpeněžit zadrženu věc

Dále náleží zadržiteli již neodmyslitelné právo na zpeněžení zadržené věci a uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení, kterým se naplňuje uhrazovací účel zadržovacího práva. Předchozí právní úprava původně toto právo zadržiteli nepřiznávala, dovodila jej až judikatura Nejvyššího soudu České republiky a

227 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 354.

228 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1078.

229 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 354.

platná právní úprava tento ustálený výklad kodifikovala v ustanovení § 1398 občanského zákoníku: „*Věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním. Pro zpeněžení zadržené věci věřitelem platí obdobně § 1359.*“ Z tohoto ustanovení zcela jednoznačně mimo jiné vyplývá právo věřitele zpeněžit zadrženou věc a uspokojit pohledávku zajištěnou zadrženou věcí z výtěžku jejího zpeněžení.²³⁰

Věřiteli vznikne právo zpeněžit zadrženou věc nejdříve dnem splatnosti pohledávky, kterou zadržovací právo zajišťuje.²³¹

Zadržitel má také právo na uspokojení pohledávky zpeněžením zadržené věci, přestože se jeho pohledávka již promlčela ve smyslu ustanovení § 615 odst. 1 věta druhá, odst. 3 občanského zákoníku, pokud však zadržovací právo vzniklo před jejím promlčením. V tomto případě však budou jeho možnosti omezeny. Věřiteli nebude muset být přiznán exekuční titul, neboť dlužníkovi bude svědčit námitka promlčení ve smyslu ustanovení § 610 odst. 1 věta první občanského zákoníku. Věřitel však bude moci uspokojit promlčenou pohledávku jinými způsoby.²³²

Věřitel má obecně na výběr několik způsobů, jak se domoci uspokojení pohledávky zajištěné zadržovacím právem.

Prvním ze způsobů je podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce (vše níže uvedené pro výkon rozhodnutí platí obdobně pro exekuci v souladu s ustanovením § 69 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „exekuční řád“): „*Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na exekuci prodejem movitých věcí a nemovitých věcí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitých věcí.*“) za účelem vymožení zajištěné pohledávky, kdy lze navrhnout právě výkon rozhodnutí prodejem movité, resp. zadržené, věci

230 SPÁČIL, Jiří. § 1398. *Uspokojení zajištěného věřitele*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

231 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1079.

232 LAVICKÝ, Petr. § 615. *Promlčení zástavního a zadržovacího práva*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

v souladu s ustanovením § 323 občanského soudního řádu. K tomu však věřitel potřebuje vykonatelný exekuční titul ve smyslu ustanovení § 274 odst. 1 občanského soudního řádu.²³³ Tímto je nejčastěji vykonatelné soudní rozhodnutí jakožto výsledek nalézacího občanskoprávního řízení, které dlužníkovi ukládá povinnost zaplatit zadržiteli zajištěnou pohledávku, nebo také notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, či rozhodčí nález obdobného obsahu.²³⁴ Pokud dlužník ani po vydání exekučního titulu dobrovolně dluh nesplní, je zadržitel oprávněn podat návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, kdy může, ale také nemusí, navrhnout výkon rozhodnutí prodejem zadržené věci, a zadržená věc by byla zpeněžena v dražbě a výtěžek by byl do výše zajištěné pohledávky vyplacen zadržiteli.²³⁵

Dále lze dosáhnout uspokojení pohledávky ze zajištění písemnou dohodou mezi zadržitelem a dlužníkem v souladu s ustanovením § 1398 věta druhá občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 1359 odst. 1 občanského zákoníku. Zákon v tomto případě stanovuje obligatorní písemnou formu této dohody. Smluvní strany si mohou však bez omezení smluvit způsob zpeněžení zadržené věci, nebo zda bude pohledávka uspokojena převedením zadržené věci do vlastnictví zadržitele, k čemuž však může dojít pouze, pokud je dlužník vlastníkem zadržené věci.²³⁶ Vzhledem k podstatě zadržovacího práva, kdy se jedná o zadržení věci proti vůli dlužníka, nemusí k takovéto dohodě dojít.²³⁷ Dlužník je však motivován k jejímu uzavření například skutečností, že takováto dohoda může zaručit prodej věci za její skutečnou tržní hodnotu.

Věřitel má také možnost uspokojit pohledávku zajištěnou zadržovacím právem ve výkonu rozhodnutí prodejem zadržené věci nařízeném nikoli k vymožení zajištěné pohledávky ve smyslu ustanovení § 328b odst. 4 písm. g)

233 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1078, 1079.

234 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní.* 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6. str. 385, 386.

235 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1078, 1079.

236 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 230.

237 SPÁČIL, Jiří. *§ 1398. Uspokojení zajištěného věřitele.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

občanského soudního řádu. Jedná se o výhodný způsob uspokojení pohledávky, jelikož věřitel nemusí disponovat exekučním titulem k zajištěné pohledávce. Věřitel je pouze povinen vydat věc soudu k vytvoření soupisu věcí, které budou v dražbě prodány, v souladu s ustanovením § 326 odst. 3 občanského soudního řádu, a také je povinen se řádně přihlásit se svou zajištěnou pohledávkou do dražby, nejpozději do zahájení dražby, ve smyslu ustanovení § 328b odst. 4 písm. g) občanského soudního řádu. Výtěžek zpeněžení v hodnotě zajištěné pohledávky poté bude zadržiteli vyplacen v souladu s ustanovením § 331a odst. 1 občanského soudního řádu.²³⁸

Co se týče uspokojení zajištěné pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené věci ve veřejné dražbě ve smyslu ustanovení § 1398 odst. 1 věta druhá občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 1359 odst. 1 občanského zákoníku, tento způsob zpeněžení zadržené věci není podle platné právní úpravy možný.²³⁹

Věřitel má také právo uspokojit pohledávku zajištěnou zadržovacím právem v případě, že by bylo pro úpadek dlužníka vedeno insolvenční řízení. Možnosti uspokojení zajištěné pohledávky v rámci insolvenčního řízení již byly výše podrobně popsány. Lze shrnout, že věřitel je oprávněn uspokojit zajištěnou pohledávku v rámci insolvenčního řízení, resp. povinen uspokojit zajištěnou pohledávku výlučně v rámci insolvenčního řízení, jestliže je zadržaná věc ve vlastnictví dlužníka. Pokud by zadržaná věc byla ve vlastnictví třetí osoby, je věřitel oprávněn přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení, avšak jako nezajištěnou, a zároveň je oprávněn se domáhat zpeněžení zadržené věci jedním z výše uvedených způsobů.²⁴⁰

Zřejmým cílem jakéhokoli způsobu zpeněžení je vyplacení výtěžku zpeněžení v hodnotě odpovídající zajištěné pohledávce zadržiteli, a tím uspokojení pohledávky.

238 SVOBODA, Karel. § 331a.. *Souběh vymáhané pohledávky s právy ze zajištění*. Komentář. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří a ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

239 SPÁČIL, Jiří. § 1398. *Uspokojení zajištěného věřitele*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

240 SPÁČIL, Jiří. § 1396. *Kdo nesmí věc zadržet*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

V případě peněžité pohledávky je nesporná výše výtěžku zpeněžení vyplaceného zadržiteli. Pokud by však byla zadržovacím právem zajištěna nepeněžítá pohledávka, mohlo by být sporné, jaká výše výtěžku zpeněžení by měla být zadržiteli vyplacena. Právní nauka dospěla k závěru, že by věřiteli měla být vyplacena částka odpovídající nákladům vynaložených věřitelem na zajištění náhradního plnění, resp. obvyklá cena poskytnutého náhradního plnění, a náklady vynaložené věřitelem na jeho zajištění.²⁴¹

Pokud by nastala situace, kdy výtěžek zpeněžení zadržené věci nepostačuje k uspokojení pohledávky v plné výši, lze z něj uspokojit pohledávku alespoň částečně. Věřitel má pak právo se zbývající části již nezajištěné pohledávky domáhat běžným způsobem.²⁴²

Nelze však vyloučit situaci, kdy věřitel nebude s to dosáhnout zpeněžení dohodou s dlužníkem, a předpokládané náklady na případný jiný způsob zpeněžení zadržené věci budou značně převyšovat hodnotu zajištěné pohledávky a hodnotu zadržené věci. V takovém případě by bylo zpeněžení zcela neúčelné, a zadržiteli tak nezbývá, než věc nadále zadržovat v očekávání změny okolností, například nařízení výkonu rozhodnutí nikoli pro pohledávku zadržitele, nebo úpadku dlužníka, kdy se věřitel může domoci uspokojení pohledávky ze zajištění se zanedbatelnými náklady.²⁴³

4.7.8 Právo na přednostní uspokojení z výtěžku zpeněžení zadržené věci

Výše citované ustanovení § 1398 věta první občanského zákoníku zakotvuje privilegované postavení věřitele mající pohledávku zajištěnou zadržovacím právem: „*Věřiteli, který zajistil svou pohledávku zadržovacím právem, náleží z výtěžku zpeněžení zadržené věci přednostní uspokojení před jiným věřitelem, a to i věřitelem zástavním.*“ Jedná se o již zmíněný projev objektivního zajišťovacího účelu zadržovacího práva, který byl shodně upraven také v předchozí právní úpravě.²⁴⁴

241 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 288.

242 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1078, 1079.

243 SPÁČIL, Jiří. § 1398. *Uspokojení zajištěného věřitele*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

244 SPÁČIL, Jiří. § 1398. *Uspokojení zajištěného věřitele*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN

Zadržiteli náleží přednostní uspokojení z výtěžku zpeněžení zadržené věci před všemi ostatními zajištěnými i nezajištěnými věřiteli, a také, jak občanský zákoník zdůrazňuje, před zástavním věřitelem. Ustanovení § 1398 občanského zákoníku je *lex specialis* k obecnému ustanovení § 2016 občanského zákoníku stanovující pořadí věřitelů, jejichž pohledávka je zajištěna různými právy k téže věci. Vzhledem k tomuto zvláštnímu ustanovení o pořadí zadržitele při uspokojení pohledávek z výtěžku zpeněžení zadržené věci se jeví velmi výhodným upřednostnit vždy zajištění pohledávky zadržovacím právem.²⁴⁵

Občanským zákoníkem určené pravidlo přednostního uspokojení zadržitele před ostatními zajištěnými a nezajištěnými věřiteli svým zněním respektují procesněprávní předpisy upravující zpeněžení movité věci, ke které může mít věřitel zadržovací právo. Například ustanovení § 331a odst. 1 věta první občanského soudního řádu uvádí, že výtěžek zpeněžení se nejprve vyplátí zadržiteli: „*Byla-li prodána movitá věc, která byla převedena k zajištění dluhu povinného ve prospěch jeho věřitele, zastavena nebo zadržena, soud vyplátí výtěžek zpeněžení věci nejprve věřiteli, jehož pohledávka byla zajištěna zadržovacím právem.*“ Totéž platí při exekuci prodejem movitých věcí ve smyslu ustanovení § 69 exekučního řádu: „*Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na exekuci prodejem movitých věcí a nemovitých věcí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitých věcí.*“²⁴⁶

4.7.9 Právo na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti se zpeněžením zadržené věci

Věřiteli dále náleží právo na náhradu nákladů, které vynaložil v souvislosti se zpeněžením zadržené věci v smyslu ustanovení § 1398 věta druhá občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 1359 odst. 2 občanského zákoníku. Zadržiteli podle těchto ustanovení náleží náhrada nákladů vynaložených v

978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

245 SPÁČIL, Jiří. § 1398. *Uspokojení zajištěného věřitele*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

246 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1079.

souvislosti se zpeněžením zadržené věci obdobně jako zástavnímu věřiteli při výkonu zástavního práva.²⁴⁷

A právě podle ustanovení § 1359 odst. 2 občanského zákoníku nenáleží zadržiteli náhrada veškerých účelně vynaložených nákladů, nýbrž pouze náhrada nákladů nutně vynaložených v souvislosti se zpeněžením zadržené věci. Právní nauka dovozuje, že nutné náklady nejsou veškeré účelně a přiměřeně vynaložené náklady, avšak pouze ty účelné a přiměřené náklady, jejichž vynaložení bylo ke zpeněžení zadržené věci cizí skutečně nutné.²⁴⁸

4.8 Promlčení zadržovacího práva

Občanský zákoník upravuje zadržovací právo jako právo podléhající promlčení. Platná právní úprava promlčení zadržovacího práva je však nekonzistentní s úpravou zániku zadržovacího práva, a důsledkem této neshody je stav, ve kterém zadržovací právo nemůže být fakticky nikdy promlčeno, neboť vždy dříve, než by došlo k promlčení, zanikne.²⁴⁹

Promlčení zadržovacího práva je upraveno mimo obecnou úpravu zadržovacího práva, konkrétně v části první občanského zákoníku, hlavně páté upravující právní skutečnosti, dílu třetím této hlavy upravujícím promlčení a prekluzi, oddílu prvním tohoto dílu upravujícím promlčení.

Ustanovení § 615 občanského zákoníku upravuje promlčení zástavního a zadržovacího práva, přičemž první dva odstavce tohoto ustanovení věnuje úpravě promlčení zástavního práva a ve třetím odstavci věnovaném promlčení zadržovacího práva pouze odkazuje na předchozí dva odstavce. Ustanovení § 615 odst. 3 občanského zákoníku doslova uvádí: „*Má-li věřitel zadržovací právo, použijí se odstavce 1 a 2 obdobně.*“ Ustanovení § 615 občanského zákoníku upravuje pouze zvláštní podmínky promlčení zadržovacího práva, jinak platí obecná ustanovení o promlčení majetkových práv.²⁵⁰

247 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1079.

248 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1079.

249 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

250 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-

Zadržovací právo se jako právo věřitele uspokojit pohledávku z výtěžku zpeněžení zadržené věci promlčí, pokud není uplatněno v promlčecí lhůtě, a dlužník již nebude povinen ničeho plnit v souladu s ustanovením § 609 věta první občanského zákoníku: „*Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit.*“ Zadržovací právo však lze vykonat po uplynutí promlčecí lhůty, neboť promlčením nezaniká, nýbrž se z něj stává naturální obligace, tedy autoritativně nevyhnutelný závazek, který však lze dobrovolně splnit, a splnění není plněním bez právního důvodu, neboť tento nadále trvá, ve smyslu ustanovení § 609 věta druhá občanského zákoníku: „*Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.*“²⁵¹

Zadržovací právo se promlčuje v obecné tříleté promlčecí lhůtě ve smyslu ustanovení § 629 odst. 1 občanského zákoníku: „*Promlčecí lhůta trvá tři roky.*“ Tato promlčecí lhůta běží ode dne, kdy byl věřitel poprvé oprávněn uplatnit u orgánu veřejné moci právo na uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené věci ve smyslu ustanovení § 619 odst. 1 občanského zákoníku: „*Jedná-li se o právo vymahatelné u orgánu veřejné moci, počne promlčecí lhůta běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé.*“²⁵²

Již výše zmíněné ustanovení § 615 občanského zákoníku k obecným pravidlům promlčení doplňuje zvláštní podmínky promlčení zadržovacího práva. Podle první podmínky platí, že zadržovací právo zajišťující pohledávku věřitele se nepromlčí dříve než tato pohledávka ve smyslu ustanovení § 615 odst. 1 věta první občanského zákoníku: „*Je-li splnění dluhu zajištěno zástavním právem, nepromlčí se zástavní právo dříve než pohledávka.*“ Dále občanský zákoník uvádí v již výše vysvětleném ustanovení § 615 odst. 2: „*Promlčení pohledávky nebrání zástavnímu věřiteli v uspokojení ze zástavy.*“ Tato úprava reaguje na možnou situaci, kdy zadržovací právo vznikne za účelem zajištění již splatné pohledávky, a pohledávka by se tak promlčela dříve, než by se teoreticky promlčelo samotné zadržovací právo, když promlčecí lhůta zadržovacího práva a pohledávky je stejné délky. Zákonem přiznané právo zadržitele uspokojit ze zadržené věci již

7. str. 1082.

251 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

252 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

promlčenou pohledávku poskytuje věřiteli širší časový prostor pro uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené věci.²⁵³

Druhá podmínka stanovuje, že zadržovací právo se nepromlčí, dokud bude věřitel detinovat zadržanou věc, ať už ji má u sebe, nebo ji uschoval u třetí osoby, ve smyslu ustanovení § 615 odst. 2 občanského zákoníku: „*Zástavní právo se nepromlčí, dokud má zástavní věřitel movitou zástavu u sebe, popřípadě dokud ji pro něho opatruje třetí osoba.*“ Právě tímto ustanovením je dána faktická nepromlčitelnost zadržovacího práva, přestože občanský zákoník předpokládá možnost promlčení zadržovacího práva. Obecná úprava institutu zadržovacího práva *de facto* vyloučila jeho promlčení, když platí, že zadržovací právo se nepromlčí, dokud má věřitel zadržanou věc ve své moci, avšak přitom je jeden z pojmových znaků zadržovacího práva právě skutečnost, že má věřitel zadržanou věc ve své moci. Zadržovací právo tedy vznikne, pokud má věřitel zadržanou věc ve své moci, a zanikne okamžikem, kdy se věc dostane z moci věřitele, ve smyslu ustanovení § 1399 občanského zákoníku, což je podrobněji rozepsáno níže. Zadržovací právo se tedy nepromlčí, dokud je věc v moci věřitele, ale když se věc dostane z moci věřitele, zadržovací právo zanikne. Z toho vyplývá podle právní nauky jediný možný logický závěr, že právní úprava vytvořila zadržovací právo pouze jako zdánlivě promlčitelný institut, který reálně nikdy nebude promlčen. Tím je podstatně zvýhodněn věřitel, který může detinovat zadržanou věc bez časového omezení, a může se také domáhat uspokojení již promlčené pohledávky, to ovšem pouze za předpokladu vzniku zadržovacího práva před promlčením zajišťované pohledávky. Tato úprava vlastně ve svém základu legitimizuje šikanózní jednání věřitele, který je podle této popsané konstrukce oprávněn zadržovat věc cizí jakkoli dlouho. Takové jednání však není přípustné, ačkoli by se tedy mohlo zdát dovolené, neboť zjevné zneužití zadržovacího práva nebude požívat právní ochrany ve smyslu ustanovení § 8 občanského zákoníku.²⁵⁴

Tento nesoulad nevysvětluje ani důvodová zpráva, která promlčení zadržovacího práva v ustanovení § 615 občanského zákoníku komentuje popisem

253 LAVICKÝ, Petr. § 615. *Promlčení zástavního a zadržovacího práva*. Komentář. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

254 ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

ustanovení bez dalších souvislostí takto: „*Pokud jde o zadržovací právo, ani to se nepromlčí, dokud má věřitel zadrženou movitou věc u sebe, a i když se věřitelova pohledávka promlčí, nebrání to uspokojení ze zadržené věci. V tom je obdoba s úpravou promlčení zástavního práva, na niž poukazuje třetí odstavec.*“²⁵⁵

Nabízí se tedy otázka, zda by nebylo vhodnější upravit namísto „obdobného“ použití ustanovení o promlčení zástavního práva „přiměřené“ použití ustanovení o promlčení zástavního práva na promlčení zadržovacího práva. Ustanovení o promlčení zástavního práva by tak nemuselo být použito na promlčení zadržovacího práva v plném rozsahu, ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 612/2006 ze dne 5. 6. 2007, který definuje legislativní zkratku „obdobně“ a „přiměřeně“: „*Legislativní termín "přiměřené použití" právního předpisu je nutno chápat jako interpretační pravidlo, jehož obsahem je takový postup při použití právního předpisu, při kterém se na právní vztahy aplikují jen některé odpovídající části jiné právní úpravy, jež má být přiměřeně použita; na rozdíl od legislativního termínu "obdobně", které ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu vyjadřuje, že toto ustanovení se vztahuje na vymezené právní vztahy v plném rozsahu, naznačuje termín "přiměřeně" volnější vztah mezi tímto ustanovením a vymezenými právními vztahy.*“²⁵⁶

Případně by mělo stejný smysl pouze odkázat pro úpravu promlčení zadržovacího práva na úpravu promlčení zástavního práva v ustanovení § 615 odst. 1 občanského zákoníku. Podle toho by platilo, že se zadržovací právo promlčuje ve třech letech, nikoli však dříve, než se promlčí pohledávka, kterou zajišťuje. Zadržovací právo by tak mohlo být promlčeno v odpovídající době, nevznikl by stav, kdy věřitel může zadržovat věc cizí po neomezeně dlouhou dobu, a promlčení by se nekrylo se zánikem zadržovacího práva, jako je tomu zcela bez smyslu v současnosti podle platné právní úpravy.

4.9 Zánik zadržovacího práva

Právní úprava zániku zadržovacího práva na rozdíl od právní úpravy jeho promlčení již navazuje na obecnou úpravu zadržovacího práva. Občanský zákoník

255 Důvodová zpráva k § 615 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

256 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 612/2006 ze dne 5. 6. 2007.

obsahuje demonstrativní výčet šesti způsobů zániku zadržovacího práva v ustanovení § 1399: „*Zadržovací právo zaniká*

- a) *zánikem zajištěného dluhu nebo zadržené věci,*
- b) *vzdá-li se věřitel zadržovacího práva jednostranně či ujednáním s vlastníkem zadržené věci,*
- c) *dostane-li se věc trvale z moci věřitele, nebo*
- d) *dá-li se věřiteli dostatečná jistota.“*

V porovnání s předchozí právní úpravou je platná právní úprava zániku zadržovacího práva rozšířena o způsob zániku zadržovacího práva vzdáním se tohoto práva, a také o způsob zániku zadržovacího práva jeho nahrazením dostatečnou jistotou, která oproti předchozí právní úpravě musí být dostatečná, a může ji dát věřiteli kromě dlužníka také další osoba.²⁵⁷

Právní nauka tradičně člení občanským zákoníkem vyjmenované způsoby zániku zadržovacího práva do dvou kategorií. Do jedné kategorie patří způsoby zániku zadržovacího práva v důsledku zániku jím zajištěné pohledávky, což splňuje jediný způsob, a to zánik zadržovacího práva v důsledku zajištěné pohledávky. Druhou kategorií tvoří samostatné způsoby zániku zadržovacího práva, do které patří všechny ostatní způsoby zániku.²⁵⁸

4.9.1 Zánik zajištěné pohledávky

Zadržovací právo může v první řadě zaniknout v důsledku zániku pohledávky, kterou zajišťuje, v souladu s ustanovením § 1399 písm. a) občanského zákoníku: „*Zadržovací právo zaniká zánikem zajištěného dluhu (...).*“ Zánikem pohledávky zároveň zaniká jí odpovídající dluh v souladu s ustanovením § 1721 občanského zákoníku.²⁵⁹

Tento způsob zániku zadržovacího práva odráží akcesorickou povahu zadržovacího práva, jehož existence je přímo závislá na existenci pohledávky, kterou zajišťuje. Zadržovací právo následuje osud jím zajištěné pohledávky. Pokud tedy pohledávka zajištěná zadržovacím právem zanikne, zanikne současně

²⁵⁷ Důvodová zpráva k § 1395 až 1399 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²⁵⁸ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1080, 1081.

²⁵⁹ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

ex lege také zadržovací právo.²⁶⁰ Akcesorickou povahu zadržovacího práva popsal Nejvyšší soud České republiky v dosud použitelném rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006 takto: „Zadržovací právo je právem (...) akcesorickým. Akcesorickým je zadržovací právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění slouží, a že dochází k jeho zániku rovněž v případě, že zanikla zajištěná pohledávka.“²⁶¹

Pohledávka, resp. splnění dluhu, zajištěné zadržovacím právem, může zaniknout kterýmkoli ze způsobů zániku závazku předvídaných občanským zákoníkem v jeho části čtvrté upravující relativní majetková práva, hlavě první této části upravující všeobecná ustanovení o závazcích, dílu sedmém této hlavy upravujícím zánik závazků. Nejčastěji pohledávka zajištěná zadržovacím právem zanikne splněním ve smyslu ustanovení § 1908 odst. 1 občanského zákoníku, ať již dobrovolným splněním dluhu dlužníkem či uspokojením pohledávky z výtěžku zpeněžení zadržené věci. Dále pohledávka může zaniknout dohodou o zániku závazku ve smyslu ustanovení § 1981 občanského zákoníku, uplynutím doby ve smyslu ustanovení § 1980 občanského zákoníku, započtením ve smyslu ustanovení § 1982 odst. 1 občanského zákoníku a smrtí dlužníka nebo věřitele ve smyslu ustanovení § 2009 odst. 1, 2 občanského zákoníku.²⁶²

Okamžikem zániku zadržovacího práva věřitel pozbývá právní titul detence zadržené věci a počínaje tímto okamžikem detinuje věc neoprávněně. Věřitel je povinen bezodkladně po zániku zadržovacího práva vydat dlužníkovi zadržanou věc zpět do jeho moci. V případě změny okolností v době po vzniku zadržovacího práva, kdy by dlužník pozbyl platný právní titul k zadržené věci, jejímž vlastníkem nebyl, věřitel by byl povinen vydat věc buď dlužníkovi, který by se již sám s vlastníkem věci vyrovnal, nebo by byl věřitel oprávněn vydat zadržanou věc přímo jejímu vlastníkovi.²⁶³

260 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

261 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.
262 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

263 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

4.9.2 Zánik zadržené věci

Dalším důvodem zániku zadržovacího práva je zánik zadržené věci v souladu s ustanovením § 1399 písm. a) občanského zákoníku: „*Zadržovací právo zaniká zánikem (...) zadržené věci.*“ Zadržovací právo zanikne *ex lege* okamžikem zániku zadržené věci, což také odráží již výše popsanou akcesoritu zadržovacího práva, tentokrát však ve smyslu vztahu zadržovacího práva k zadržené věci. Tento akcesorický vztah zadržovacího práva a zadržené věci, kdy zadržovací právo sleduje osud zadržené věci shodně, jako sleduje osud jím zajištěné pohledávky, je dán samotným charakterem zadržovacího práva jakožto věcného práva k věci cizí, o čemž bylo již výše uvedeno vše podstatné.²⁶⁴

Zadržovací právo lpící na zadržené věci nemůže bez této bez dalšího existovat. Zadržaná věc zanikne okamžikem, kdy přestane být věcí v právním slova smyslu, tedy přestane být rozdílná od osoby, nebude již dále užitečná nebo ovladatelná, případně také pokud se samostatná věc stane součástí či příslušenstvím jiné věci.²⁶⁵

4.9.3 Jednostranné vzdání se zadržovacího práva

Zadržovací právo dále zanikne v důsledku jednostranného adresovaného právního jednání věřitele, kterým se tento výslovně vzdá zadržovacího práva, v souladu s ustanovením § 1399 písm. b) občanského zákoníku: „*Zadržovací právo zaniká, vzdá-li se věřitel zadržovacího práva jednostranně (...).*“²⁶⁶

Jelikož občanský zákoník nepředepisuje formu jednostranného vzdání se zadržovacího práva, věřitel tak může učinit libovolnou formou ve smyslu ustanovení § 559 občanského zákoníku. Věřitel je tedy oprávněn se vzdát zadržovacího práva v písemné, ústní nebo konkludentní formě. V každém případě musí být vůle věřitele vzdát se zadržovacího práva k zadržené věci projevena dostatečně určitě a srozumitelně.

264 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

265 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 104.

266 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

Zadržovací právo zanikne okamžikem, kdy projev vůle věřitele vzdát se zadržovacího práva dojde do sféry dlužníka, nikoli okamžikem projevu této vůle. Věřitel se může vzdát zadržovacího práva v přítomnosti dlužníka, a tímto okamžikem zadržovací právo zanikne. Pokud dlužník není přítomen vzdání se zadržovacího práva věřitelem, zadržovací právo zanikne až okamžikem, kdy tento projev vůle dlužníkovi dojde. Pokud by dlužník vědomě zmařil dojití, uplatní se fikce řádného doručení v souladu s ustanovením § 570 odst. 1 občanského zákoníku. Pokud je jednostranné vzdání se zadržovacího práva doručováno dlužníkovi prostřednictvím poštovních služeb, uplatní se vyvratitelná domněnka doručení třetím dnem po dni odeslání zásilky do České republiky. Pokud by bylo doručováno do zahraničí, uplatní se vyvratitelná domněnka doručení patnáctý pracovní den po dni odeslání zásilky do zahraničí v souladu s ustanovením § 573 občanského zákoníku.²⁶⁷

S přihlédnutím k dalšímu způsobu zániku zadržovacího práva, a totiž dohodou věřitele s vlastníkem zadržované věci, si právní nauka klade otázku, zda by projev vůle věřitele vzdát se zadržovacího práva neměl být adresován také vlastníkovu věci, jestliže jde o osobu odlišnou od dlužníka, nebo zda by neměl být adresován výlučně vlastníkovu věci. Vzhledem k podstatě zadržovacího práva zajišťující splnění dluhu ze závazku mezi věřitelem a dlužníkem je vždy nezbytné adresovat vzdání se zadržovacího práva dlužníkovi. Jelikož pro věřitele není rozhodné, zda zadržovaná věc je ve vlastnictví dlužníka či nikoli, a pouze je jejím držitelem, bylo by neúměrné uložit věřiteli povinnost komunikovat také se skutečným vlastníkem věci, pokud by jím nebyl dlužník. Je na dlužníkovi, který není vlastníkem zadržované věci, aby o zadržení věci případně informoval vlastníka věci a vyrovnal se s ním v případě škody vzniklé vlastníkovu zadržením věci, kdy samotný zadržitel stojí zcela mimo vztah vlastníka věci a dlužníka, jehož věc zadržel. Jeví se tak spravedlivá zákonná úprava, podle které v případě, že je vlastník zadržované věci odlišný od osoby dlužníka, zadržitel není ničeho obligatorně povinen vůči skutečnému vlastníku věci, zároveň však není vyloučeno jednání zadržitele s vlastníkem věci z jejich svobodné vůle.²⁶⁸

267 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

268 SPÁČIL, Jiří. *§ 1399. Zánik zadržovacího práva.* Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

Okamžikem, kdy dlužníkovi dojde vzdání se zadržovacího práva, zadržovací právo zanikne, a věřitel je také v tomto případě povinen bezodkladně vydat dlužníkovi, případně vlastníkovu věci zadržanou věc zpět do jeho moci.²⁶⁹

4.9.4 Dohoda o vzdání se zadržovacího práva

Čtvrtým způsobem zániku zadržovacího práva uvedeným občanským zákoníkem je zánik dohodou mezi věřitelem a vlastníkem věci o vzdání se zadržovacího práva k zadržené věci věřitelem ve smyslu ustanovení § 1399 písm. b) občanského zákoníku: „*Zadržovací právo zaniká, vzdá-li se věřitel zadržovacího práva (...) ujednáním s vlastníkem zadržené věci.*“

Podle tohoto ustanovení je věřitel oprávněn vzdát se zadržovacího práva dvoustranným právním jednáním, a to konkrétně uzavřením dohody o vzdání se zadržovacího práva s vlastníkem zadržené věci, kterým však může a nemusí být dlužník, jehož pohledávku věřitel zajistil zadržovacím právem.²⁷⁰

Právní nauka nepodává odpověď na otázku, zda takto upravený způsob zániku zadržovacího práva vylučuje dohodu věřitele a dlužníka v případě, že by dlužník nebyl vlastníkem zadržené věci. Ve smyslu zásady legální licence však tato dohoda mezi věřitelem a dlužníkem bude přípustná, a byla by možná i v případě, že by občanský zákoník neupravoval žádný ze zániku zadržovacího práva *ex contractu* nebo *ex lege*.

Zánik zadržovacího práva dohodou mezi věřitelem a dlužníkem jakožto subjekty zadržovacího práva byl opomenut nejspíše pro zřejmost možnosti zániku zadržovacího práva tímto způsobem. Zánik dohodou mezi věřitelem a vlastníkem věci o vzdání se zadržovacího práva k zadržené věci věřitelem byl zákonem výslovně zakotven, neboť takovou dohodu již není možné zcela samozřejmě bez dalšího uzavřít, kdy vlastník zadržené věci není dlužníkem, a tedy není hlavním subjektem zadržovacího práva, přestože také on má například povinnost nerušit výkon zadržovacího práva.²⁷¹

269 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

270 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

271 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

Smyslem výše citovaného ustanovení je tedy zdůraznění práva věřitele vzdát se zadržovacího práva mimo dohody s dlužníkem také dohodou s vlastníkem zadržené věci, když tento je osobou odlišnou od dlužníka.

Dohodu pak bude věřitel s dlužníkem či skutečným vlastníkem zadržené věci uzavírat podle ustanovení § 1981 občanského zákoníku: „*Stranám je na vůli ujednat si zánik závazku, aniž bude zřízen závazek nový.*“ Toto ustanovení je na dohodu týkající se zániku zadržovacího práva aplikovatelné ve smyslu ustanovení § 11 občanského zákoníku: „*Obecná ustanovení o vzniku, změně a zániku práv a povinností ze závazků v části čtvrté tohoto zákona se použijí přiměřeně i na vznik, změnu a zánik jiných soukromých práv a povinností.*“²⁷²

Dohodu může věřitel s dlužníkem, popřípadě vlastníkem zadržené věci vzhledem k absenci určení právní formy uzavřít v libovolné formě ve smyslu ustanovení § 559 občanského zákoníku.²⁷³

Pokud si strany této dohody neujednají něco jiného, ústní dohoda vejde v účinnost okamžikem jejího uzavření, písemná dohoda ke dni jejího podpisu oběma smluvními stranami²⁷⁴. Tímto okamžikem zároveň zanikne zadržovací právo a věřitel bude povinen bezodkladně vydat dlužníkovi, případně skutečnému vlastníkovi věci, zadržanou věc zpět do jeho moci.²⁷⁵

4.9.5 Zadržená věc se dostane trvale z moci věřitele

Zadržovací právo také zanikne *ex lege* okamžikem, kdy se zadržená věc dostane trvale z moci věřitele ve smyslu ustanovení § 1399 písm. c) občanského zákoníku: „*Zadržovací právo zaniká, dostane-li se věc trvale z moci věřitele.*“

V každém jednotlivém případě bude třeba velmi pozorně posoudit dobu okamžiku, kdy se zadržená věc dostala trvale z moci věřitele, čímž zadržovací právo zaniklo. Právní nauka blíže nepopisuje situaci, ve které se zadržená věc

272 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

273 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 283.

274 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 113.

275 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

dostane trvale z moci věřitele.²⁷⁶ Obecně se zadržovaná věc dostane z moci věřitele, když věřitel ztratí faktickou moc nad zadržanou věcí,²⁷⁷ neboli když bude zadržovaná věc odňata z jeho detence.²⁷⁸

Pro zánik zadržovacího práva tímto způsobem není rozhodné, zda se zadržovaná věc dostane z trvalé moci věřitele v důsledku svémocného či platného právního jednání, a zda tak jednal dlužník, skutečný vlastník zadržované věci nebo jiná třetí osoba.²⁷⁹

Předchozí právní úprava upravovala odevzdání zadržované věci věřitelem dlužníkovi jako důvod zániku zadržovacího práva.²⁸⁰ Lze uvažovat, že by právě odevzdání zadržované věci věřitelem dlužníkovi mohlo být konkrétní situací, kdy se zadržovaná věc dostane trvale z moci věřitele. Podle platné právní úpravy by však odevzdání zadržované věci věřitelem bylo spíše vykládáno ve smyslu ustanovení § 555 odst. 1 občanského zákoníku jako konkludentní prominutí dluhu, což je způsob zániku pohledávky, a tedy jiný způsob zániku zadržovacího práva podle ustanovení § 1399 písm. a) občanského zákoníku. Jinak by mohlo být takové právní jednání věřitele vyloženo jako konkludentní vzdání se zadržovacího práva, což je také jiný způsob zániku zadržovacího práva podle ustanovení § 1399 písm. b) občanského zákoníku.

Situace odlišná od výše uvedených, kdy by věřitel odevzdal zadržanou věc dlužníkovi, aniž by tím naplnil některý z jiných způsobů zániku zadržovacího práva, nastane pouze výjimečně nebo není třeba, aby byla takto explicitně kodifikována, jako například výše uvedená dohoda věřitele a vlastníka zadržované věci o zániku zadržovacího práva.

276 SPÁČIL, Jiří. § 1399. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

277 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 231.

278 SPÁČIL, Jiří. § 1399. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

279 SPÁČIL, Jiří. § 1399. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

280 HULMÁK, Milan. § 180. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: HULMÁK, Milan. § 175. *Podstata zadržovacího práva*. Komentář. In: ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník. Komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-108-6. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

Vzhledem k výše uvedenému a úpravě jiných způsobů zániku zadržovacího práva lze mít za to, že podle ustanovení § 1399 písm. c) občanského zákoníku se věc trvale dostane z moci věřitele, když je věřiteli odňata proti jeho vůli. Pokud se věřitel takovému rušení detence zadržované věci nebude nijak bránit, zadržovací právo zanikne okamžikem odnětí zadržované věci věřiteli. V případě, že by se věřitel odnětí zadržované věci bránil svépomocí nebo žalobou na ochranu detence, zadržovací právo by okamžikem svémocného odnětí zadržované věci nezaniklo *per analogiam* k ustanovení § 1009 odst. 1 věta druhá: „(...) *Držba rovněž zaniká, je-li z ní držitel vypuzen a neuchová si ji svépomocí nebo žalobou.*“ Zadržovací právo by totiž nebylo odňato trvale, když by věc byla do moc věřitele navrácena jeho svépomocným zmocněním se odňaté věci ve smyslu ustanovení § 1006 občanského zákoníku, nebo v důsledku vyhovění žalobě podané ve smyslu ustanovení § 1007 odst. 1 občanského zákoníku, kterou by byla deklarována detence zadržované věci věřitelem a příkázáno rušiteli detence vydat věc zpět zadržiteli.²⁸¹

Zadržitel je v první řadě oprávněn bránit svémocnému odnětí zadržované věci analogicky podle ustanovení § 1006 občanského zákoníku, avšak musí přitom však dbát mezi nutné obrany ve smyslu ustanovení § 2905 občanského zákoníku. Dále je zadržitel oprávněn se svépomocí zmocnit neprávem odňaté věci, přičemž musí také dbát mezi nutné obrany ve smyslu ustanovení § 1006 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 2905 občanského zákoníku. Věřitel má právo uplatnit svépomoc pouze v době zásahu či bezprostředně po zásahu, jinak zadržiteli nezbyvá, než se obrátit na soud, v souladu s ustanovením § 1007 a následně občanského zákoníku.²⁸²

Pokud zadržitel uplatní ochranu rušené detence zadržované věci u příslušného soudu, ačkoli byla věc věřiteli odňata z jeho moci, zadržovací právo nezanikne, dokud soud o žalobě nerozhodne. Teprve až by soud zamítl žalobu, nabylo by odnětí věci z moci věřitele trvalého charakteru, a okamžikem nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí žaloby by zadržovací právo zaniklo.²⁸³

281 HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4. str. 203.

282 SPÁČIL, Jiří. *§ 1006. Svépomocná ochrana držby*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

4.9.6 Dostatečná jistota

V neposlední řadě zadržovací právo zanikne jeho nahrazením dostatečnou jistotou ve smyslu ustanovení § 1399 písm. d) občanského zákoníku: „*Zadržovací právo zaniká, dá-li se věřiteli dostatečná jistota.*“

Citované ustanovení umožňuje zajištění pohledávky zadržovacím právem nahradit jinou dostatečnou jistotou jakožto zajišťujícím institutem ve smyslu ustanovení § 2010 odst. 1 občanského zákoníku.²⁸⁴

Jistotu nahrazující zadržovací právo, které zajišťuje pohledávku věřitele za dlužníkem, může věřiteli dát kdokoli, tedy dlužník, skutečný vlastník věci nebo jiná třetí osoba.²⁸⁵

Podmínkou nahrazení zadržovacího práva jinou jistotou je však souhlas věřitele s touto změnou způsobu zajištění.²⁸⁶ Právní nauka není v otázce nezbytnosti souhlasu věřitele s tímto způsobem zániku zadržovacího práva jednotná. Například doc. JUDr. Tomáš Richter LL.M., Ph.D., v komentářové literatuře k občanskému zákoníku, konkrétně v knize SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-499-5, zastává v rozporu s důvodovou zprávou k občanskému zákoníku právní názor, že souhlasu věřitele není třeba, když platná právní úprava již souhlas výslovně neuvádí.²⁸⁷ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku upuštění od výslovného zakotvení souhlasu věřitele se změnou zajištění komentuje takto: „*Požadavek na souhlas věřitele s poskytnutím jistoty je samozřejmý a vyplývá z konstrukce zajišťovacích smluv, proto se zde výslovně neuvádí.*“ Lze tedy přisvědčit právnímu názoru vyslovenému v důvodové zprávě, který koresponduje s úpravou zadržovacího práva jakožto specifického zajišťovacího institutu. Zadržovací právo zanikne okamžikem vzniku jiného právního institutu zajišťujícího pohledávku věřitele za dlužníkem pouze v případě,

283 HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4. str. 204.

284 PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5. str. 288.

285 SPÁČIL, Jiří. § 1399. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

286 Důvodová zpráva k § 1395 až 1399 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

287 SPÁČIL, Jiří. § 1399. *Zánik zadržovacího práva*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

že věřitel vyjádřil souhlas se změnou zajištění. Každé zajištění předpokládá vůli věřitele zajistit jeho pohledávku jím zvoleným způsobem. Věřitel přitom může mít zvláštní zájem na zajištění pohledávky konkrétním způsobem. Věřitele k tomu mohou vést objektivní důvody nebo subjektivní pohnutky.²⁸⁸

Je zcela pochopitelné, pokud věřitel nebude souhlasit se změnou zajištění, neboť zadržovací právo je výhodnou formou zajištění, jelikož věřitel detinuje zadrženou věc, a tedy nehrozí žádné nepřípustné nakládání se zadrženou věcí dlužníkem ve snaze zmařit tím uspokojení pohledávky. Zadržovací právo je také spolehlivý zajišťovací institut v tom smyslu, že hodnota zadržené věci je zpravidla v čase neměnná, čemuž může věřitel sám přispět řádnou péčí o věc, zatímco například způsobilý ručitel může být náhle nepředvídatelně v platební neschopnosti. Pro věřitele také může být zadržovací právo výhodnější než jiné způsoby zajištění také v situaci, kdy mu dlužník udělil souhlas užívat nebo požívat zadrženou věc. Zadržovací právo má však především privilegované postavení mezi zajišťovacími instituty z důvodu jeho přednostního uspokojení z výtěžku zpeněžení před jiným věřitelem, což dává zadržiteli objektivně nespornou výhodu, pro kterou by věřitel nemusel udělit souhlas s jiným způsobem zajištěním pohledávky. Na druhou stranu je možné, že by se postavení věřitele jiným způsobem zajištění zlepšilo, například uzavřením smlouvy o zajišťovacím převodu práva.

Z výše popsaných důvodů je spravedlivé, že bylo platnou právní úpravou ponecháno na vůli věřitele, zda bude souhlasit se zánikem zadržovacího práva jakožto velmi výhodného zajišťovacího institutu, a jeho nahrazením jiným způsobem jistoty, což by mohlo vést ke zhoršení jeho postavení jako věřitele, a také by to mohlo zhoršit dobytost jeho pohledávky.

Zadržovací právo může být nahrazeno jakýmkoli jiným způsobem jistoty, která však musí být dostatečná, jak výše citované ustanovení zdůrazňuje. Náhradní jistota tedy sice může být jakéhokoli způsobu, musí však být vždy dostatečná, tedy hodnota poskytnuté jistoty musí postačovat k uspokojení pohledávky v plné výši v případě uspokojení pohledávky ze zpeněžení zadržené věci. V opačném případě zadržovací právo nezanikne, a jistota se tak stane pouze druhým zajištěním pohledávky věřitele vedle zadržovacího práva.

288 Důvodová zpráva k § 1395 až 1399 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Jistotou nahrazující zadržovací právo může být věcněprávní i obligačněprávní zajišťovací institut. Zadržovací právo lze nahradit zřízením zástavního práva k zadržené nebo zcela jiné věci cizí ve smyslu ustanovení § 1309 odst. 1 občanského zákoníku, prohlášením způsobilého ručitele ve smyslu ustanovení § 2018 odst. 1 občanského zákoníku, poskytnutím finanční záruky ve smyslu ustanovení § 2029 odst. 1 občanského zákoníku, uzavřením smlouvy o zajišťovacím převodu práva ve smyslu ustanovení § 2040 odst. 1 občanského zákoníku, nebo také uzavřením dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů ve smyslu ustanovení § 2045 odst. 1 občanského zákoníku.²⁸⁹

Zadržovací právo zanikne, když se souhlasem věřitele vznikne jiné zajištění pohledávky původně zajištěné právě zadržovacím právem.

Okamžikem zániku zadržovacího práva vznikne věřiteli povinnost bezodkladně vydat dlužníkovi, případně skutečnému vlastníkovi věci zadrženou věc zpět do jeho moci.²⁹⁰

4.9.7 Další možné způsoby zániku zadržovacího práva

Zadržovací právo může mimo výše uvedené způsoby zaniknout také například v důsledku výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, kdy zadržovací právo zanikne přechodem vlastnictví zadržené věci na vydražitele v souladu s ustanovením § 329 odst. 7 věty druhé občanského soudního řádu: „*Přechodem vlastnictví na vydražitele zanikají zástavní a zadržovací práva a další práva váznoucí na věci.*“ Taktéž zanikne zadržovací právo prodejem zadržené věci v rámci exekučního řízení podle exekučního řádu nebo v rámci insolvenčního řízení podle insolvenčního zákona. Zadržovací právo také zanikne okamžikem splnutí osoby vlastníka zadržené věci s osobou zadržitele ve smyslu ustanovení § 1993 odst. 1 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 11 občanského zákoníku.²⁹¹

289 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

290 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

291 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1082.

Zadržovací právo naopak nezaniká v následujících případech, a to z důvodů, které již byly podrobně popsány v předchozích kapitolách. Předně zadržovací právo nezaniká, když věřitel předá zadrženou věc třetí osobě do úschovy, neboť zadržitel má přesto věc nadále ve své moci.²⁹²

Zadržovací právo také nezanikne, pokud se změní osoba vlastníka či osoba držitele zadržené věci,²⁹³ a ani nezanikne v případě změny osoby, které je zadržitel jinak povinen zadrženou věc vydat.²⁹⁴

Zadržovací právo dále nezaniká postoupením pohledávky, kterou zajišťuje, neboť postoupením přejde na nového věřitele, v souladu s ustanovením § 1880 odst. 1 občanského zákoníku. Původní či nový věřitel je však povinen o postoupení pohledávky dlužníka vyrozumět, resp. vyrozumění prokázat, v souladu s ustanovením § 1883 občanského zákoníku.²⁹⁵

Zadržovací právo v neposlední řadě nezaniká ani dnem uplynutí promlčecí lhůty pohledávky, kterou zajišťuje, v souladu s ustanovením § 615, odst. 1 věta druhá, odst. 3 občanského zákoníku.²⁹⁶

5 Zadržovací právo předvídané v konkrétních právních vztazích

Kromě obecné úpravy zadržovacího práva občanský zákoník v několika ustanoveních podtrhuje možnost uplatnění zadržovacího práva v rámci konkrétních právních institutů.²⁹⁷

Níže uvedená ustanovení, upravující možnost výkonu zadržovacího práva, jeho úpravu v obecné podobě zpravidla nijak nemodifikují. Zákonodárce pouze považoval za vhodné podtrhnout situace, kdy lze obecnou úpravu zadržovacího práva aplikovat. Vzhledem k výše uvedenému je však tato úprava *de facto*

292 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 235.

293 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.

294 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2264/2005, ze dne 27.9.2006.

295 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 228.

296 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1081.

297 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1070, 1071.

nadbytečná, neboť zadržovací právo by bylo možné aplikovat, i kdyby na něj nebylo výslovně odkázáno.

Některá ustanovení však v rámci konkrétního právního vztahu svým zněním umožňují vzniku zadržovacího práva při splnění stanovených podmínek, kdy obecná úprava zadržovacího práva ve smyslu ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku výkon zadržovacího práva v rámci některých prvních vztahů vylučuje, a tato zvláštní ustanovení jej připouštějí.

Právní nauka se zabývá otázkou, zda některá z níže uvedených zvláštních ustanovení o zadržovacím právu v rámci konkrétních právních vztahů neupravují zákonné zadržovací právo, ve smyslu zadržovacího práva, které při splnění podmínek vznikne ze zákona.²⁹⁸

Výkladem zákona *stricto sensu* by tento závěr byl možný, neboť některá ustanovení uvádí, že věřitel „může zadržet“ či „má právo zadržet“, a jiná ustanovení stanovují, že věřitel „má zadržovací právo“. Poslední uvedené zcela jistě vyvolává představu o vzniku zadržovacího práva *ex lege*.

Vznik zadržovacího práva ze zákona by však popíral charakter zadržovacího práva, které jako druh zajištění závisí na vůli věřitele. Jak sama právní nauka nakonec dospívá u jednotlivých zvláštních ustanoveních k závěru, občanský zákoník dosud neobsahuje úpravu zadržovacího práva, které by vznikalo ze zákona. Vždy je třeba k jeho vzniku jednostranného neadresovaného právního jednání věřitele.²⁹⁹

5.1 Právo vlastníka pozemku zadržet movitou věc, která způsobila škodu

Prvním ustanovením, zdůrazňujícím možnost aplikace zadržovacího práva, je ustanovení § 1015 občanského zákoníku, které upravuje právo vlastníka pozemku zadržet movitou věc, která na pozemku způsobila škodu: „*Způsobila-li*

298 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1070.

299 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1190.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BÁNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 861.

movitá věc na cizím pozemku škodu, může ji vlastník pozemku zadržet, dokud neobdrží jinou jistotu nebo náhradu škody.“

Vlastník, jemuž na pozemku způsobila movitá věc škodu, může tuto věc zadržet ve smyslu ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku. Vlastník je jinak povinen movitou věc vrátit ve smyslu ustanovení § 1014 odst. 1 věta první občanského zákoníku.³⁰⁰

V případě, že by však škodu způsobilo zvíře, vlastníkovu bude náležet právo na náhradu vzniklé škody, avšak nebude oprávněn zvíře zadržet ve smyslu ustanovení § 1014 odst. 2 občanského zákoníku.³⁰¹

Vlastníkovi pozemku bude náležet právo na náhradu vzniklé škody vůči osobě, která nad věcí měla mít dohled, a pokud takovou osobu nelze určit, tak vůči vlastníkovu věci, pokud se tato osoba náhrady škody nezproští prokázáním, že nezanedbala dohled nad věcí, v souladu s ustanovením § 2937 odst. 1 občanského zákoníku.

Vlastník bude oprávněným detentorem zadržené věci, dokud mu nebude zaplacená náhrada škody, nebo neobdrží jinou jistotu nahrazující zadržovací právo. Tímto je částečně modifikováno ustanovení § 1399 písm. d) občanského zákoníku, podle kterého zadržovací právo zanikne, pokud je zadržiteli s jeho souhlasem namísto zadržovacího práva poskytnuta jiná jistota. Ustanovení § 1015 občanského zákoníku upravuje možnost zániku zadržovacího práva k movité věci, která způsobila na pozemku škodu, pokud je věřiteli poskytnuta jiná jistota s tím, že není rozhodné, zda věřitel s touto změnou zajištění bude souhlasit.³⁰²

Jinou jistotou pak může být například zřízení zástavního práva nebo ručitelské prohlášení ve smyslu ustanovení § 2012 občanského zákoníku.³⁰³

300 SPÁČIL, Jiří. *§ 1015. Zadržovací právo k movité věci na cizím pozemku*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

301 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7.

302 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7.

303 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7.

Zadržitel bude povinen přijmout jistotu nahrazující zadržovací právo, a v souvislosti s tím bude povinen bezodkladně vydat zadrženou věc. Smyslem této odlišné úpravy je dosažení rychlého narovnání sousedských vztahů, k čemuž má předpokládaně dojít vydáním detinované věci jejímu vlastníkovi, aniž by byl poškozený soused zkrácen na zajištění pohledávky.

5.2 Právo zástavního věřitele zadržet pojistné plnění

Dále je možné na první zdání považovat za ustanovení zdůrazňující využitelnost zadržovacího práva také ustanovení § 1354 odst. 2 občanského zákoníku: „*Zástavní věřitel má právo zadržet plnění z pojistné smlouvy a uspokojit se z něho, nebude-li jeho pohledávka řádně a včas splněna, ledaže je ujednáno jinak. Co převyšuje pohledávku včetně příslušenství a nákladů, na jejichž náhradu má zástavní věřitel právo, vydá zástavní věřitel zástavnímu dlužníkovi.*“

Právní nauka vykládá toto ustanovení podle jeho smyslu a účelu tak, že přestože zákonodárce použil pojem „zástavní věřitel má právo zadržet“, není tím myšleno zadržovací právo zástavního věřitele ve smyslu ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku.³⁰⁴ Zároveň však nevylučuje možný odlišný výklad ze strany soudních instancí, k čemuž však dosud nedošlo.³⁰⁵ Není proto se třeba se předmětným ustanovením podrobněji zabývat.

5.3 Právo správce cizího majetku zadržet spravovaný cizí majetek

Ustanovením, které však bezpochyby zdůrazňuje možnost uplatnění zadržovacího práva, je ustanovení § 1447 občanského zákoníku: „*K majetku, který je povinen vydat, má správce zadržovací právo k zajištění svých pohledávek ze správy. Má-li však správce vydat peněžní prostředky, započte svoji případnou pohledávku proti vzájemné pohledávce beneficianta.*“

Podle tohoto ustanovení náleží správci cizího majetku zadržovací právo k majetku beneficianta, který mu je po skončení správy povinen vydat, za účelem

304 SPÁČIL, Jiří. § 1354. *Pojištění zástavy*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

305 ŠIMEK, Robert. Přímý nárok zástavního věřitele pro případ pojištění zástavy. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 1, ISSN 1803-6554.

zajištění pohledávek z titulu správy majetku.³⁰⁶ Pohledávka správce cizího majetku může odpovídat například nezaplacené odměně.³⁰⁷

Správce cizího majetku je tedy oprávněn zadržet věci tvořící majetek, který je povinen po skončení správy povinen vydat beneficiantovi, v době, kdy mu vznikne povinnost majetek beneficiantovi vydat.³⁰⁸

Pokud však jsou majetkem, který je správce cizího majetku povinen vydat beneficiantovi, peněžní prostředky, je správce povinen upřednostnit před výkonem zadržovacího práva započtení své pohledávky oproti peněžním prostředkům.³⁰⁹ Totéž platí také pro případ, že by peněžní prostředky tvořily pouze část spravovaného majetku. Jestliže by tyto peněžní prostředky nestačily na uspokojení pohledávky v plné výši, je správce oprávněn započíst oproti pohledávce všechny peněžní prostředky a ponechat si je, a ke zbývajícím majetku může uplatnit zadržovací právo za účelem zajištění pohledávky ve zbývajícím výši.³¹⁰

V případě majetku, který není způsobilý k započtení, je správce oprávněn přistoupit rovnou k zadržení věci tvořící spravovaný majetek.³¹¹

Na tento případ zadržení spravovaného majetku správcem cizího majetku se aplikuje obecná úprava zadržovacího práva ve smyslu ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku. Výše citované ustanovení § 1447 občanského zákoníku je k obecné úpravě *lex specialis*, neboť podle obecné úpravy by povinnost správce vydat beneficiantovi spravovaný majetek bez dalšího vylučovala výkon

306 SPÁČIL, Jiří. § 1447. *Zadržovací právo*. Komentář. In: SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

307 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1190.

308 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1190.

309 SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. § 1447. *Zadržovací právo, započtení*. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400-1474]*. [online] Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-548-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.

310 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7. str. 1191.

311 SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. § 1447. *Zadržovací právo, započtení*. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400-1474]*. [online] Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-548-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.

zadržovacího práva. Ustanovení § 1447 občanského zákoníku tuto obecnou úpravu vylučuje, a naopak výkon zadržovacího práva připouští.³¹²

5.4 Právo příslušné smluvní strany kupní smlouvy zadržet předmět koupě

Ustanovením, které dále zdůrazňuje možnost uplatnění zadržovacího práva, je ustanovení § 2120 odst. 3: „*Kdo uchovává věc pro druhou stranu, může ji zadržet, dokud mu druhá strana neuhradí účelně vynaložené náklady spojené s uchováním věci.*“

Toto ustanovení upravuje právo každé ze stran kupní smlouvy, v případě úschovy předmětu kupní smlouvy, zadržet tento předmět za účelem zajištění pohledávky odpovídající nákladům vynaloženým na jeho úschovu. Právní úprava plně odkazuje na obecnou úpravu zadržovacího práva v ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku.³¹³

V kontextu ustanovení § 2120 odst. 1 až 3 občanského zákoníku, náleží prodávajícímu právo na náhradu účelně vynaložených nákladů na úschovu předmětu koupě pro kupujícího, který je v prodlení s převzetím této věci nebo s placením kupní ceny, čímž kupující porušuje povinnost plynoucí z kupní smlouvy. Z toho důvodů jdou náklady na úschovu věci k tíži kupujícího, neboť nebýt porušení jeho smluvních povinností, prodávající by náklady na úschovu nebyl nucen vynaložit.³¹⁴

Kupujícímu pak náleží právo na náhradu účelně vynaložených nákladů na úschovu předmětu koupě, pokud slovy zákona zamýšlí předmět koupě odmítnout, resp. jej vrátit prodávajícímu, z důvodu porušení smluvních povinností ze strany prodávajícího. Náklady na úschovu předmětu koupě jdou v tomto případě k tíži

312 SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. § 1447. *Zadržovací právo, započtení*. In: SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400-1474]*. [online] Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-548-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.

313 HULMÁK, Milan. § 2120. *Povinnost k chování věci*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

314 HULMÁK, Milan. § 2120. *Povinnost k chování věci*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

prodávajícího, neboť je kupující vynaložil v souvislosti s porušením smluvních povinností prodávajícím.³¹⁵

Prodávající a kupující mají v případě pohledávky za druhou smluvní stranou, z titulu nároku na náhradu nákladů vynaložených na úschovu předmětu koupě v důsledku porušení smluvních povinností druhou smluvní stranou, právo zadržet předmět koupě za účelem zajištění této pohledávky. Příslušná smluvní strana bude oprávněným zadržitelem až do doby zaplacení nákladů vynaložených na úschovu předmětu koupě.³¹⁶

5.5 Právo pronajímatele zadržet movité věci na pronajaté věci nebo v ní

Dále občanský zákoník obsahuje v ustanovení § 2234 úpravu práva pronajímatele zadržet movitou věc na pronajaté věci nebo v ní za účelem zajištění pohledávky za nájemcem: „*Pronajímatel má právo na úhradu pohledávky vůči nájemci zadržet movité věci, které má nájemce na věci nebo v ní.*“

K obecné úpravě zadržovacího práva v ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku je ustanovení § 2234 občanského zákoníku *lex specialis*, z obecné úpravy vychází, avšak v některých aspektech ji pozměňuje.³¹⁷

Pronajímatel může mít vůči nájemci pohledávku z titulu nájemního vztahu, kdy může jít o různé nároky. Podle výše citovaného ustanovení však může pronajímatel uplatnit zadržovací právo pouze za účelem zajištění pohledávky vzniklé právě z titulu nájemního vztahu. Pokud by měl za nájemcem jinou pohledávku, nemající původ v nájemním vztahu, může pronajímatel uplatnit zadržovací právo podle obecné úpravy zadržovacího práva v ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku.³¹⁸

315 HULMÁK, Milan. § 2120. *Povinnost k chování věci*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

316 HULMÁK, Milan. § 2120. *Povinnost k chování věci*. In: HULMÁK, Milan. HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

317 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BĀNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1163.

318 HULMÁK, Milan. § 2234. *Zadržovací právo*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

Pronajímateli náleží zadržovací právo ve smyslu výše citovaného ustanovení nejen po dobu trvání nájemního vztahu, ale také po jeho zániku.³¹⁹

Podle ustanovení § 2234 občanského zákoníku tedy pronajímateli náleží zadržovací právo za účelem zajištění výlučně splatné pohledávky z titulu nájemní smlouvy. Předmětem nájmu může být věc movitá i nemovitá. Ze znění zákonného ustanovení lze dovodit, že pronajímateli přísluší zadržet věc ve vlastnictví nájemce, nebo věc, kterou má nájemce v držbě. Pronajímatel není oprávněn zadržet věc, ke které nájemce nemá alespoň právo držby.³²⁰

Pronajímatel je oprávněn zadržet za výše uvedeným účelem movitou věc, která se nachází uvnitř pronajaté věci nebo na pronajaté věci. Tímto je modifikována obecná úprava zadržovacího práva, neboť v tomto případě pronajímateli náleží právo zadržet věc cizí, kterou je oprávněn za účelem jejího zadržení získat do své moci v souladu s tímto ustanovením, tedy proti vůli nájemce.³²¹

Takové svépomocné zadržení věci nacházející se na pronajaté věci nebo v ní je limitováno tím, že pronajímatel se takto může zmocnit pouze věcí, které mu jsou volně přístupné, a tedy k jejich zadržení nebude třeba překonat žádnou překážku bránící neoprávněnému vniknutí do pronajaté věci. Překročení těchto limitů může mít pro pronajímatele trestněprávní důsledky.

Co se týče movitých věcí, lze si například představit, že vniknutí pronajímatele do pronajatého zamčeného osobního automobilu naplní znaky trestného činu krádeže ve smyslu ustanovení § 205 trestního zákoníku.

Pokud bude předmětem nájmu nemovitá věc, budou limity odlišné podle druhu nemovitosti. Jestliže bude předmětem nájmu byt (totéž platí pro dům nebo jiný prostor sloužící k bydlení ve smyslu ustanovení § 133 trestního zákoníku), budou možnosti pronajímatele zajistit pohledávku z titulu nájemní smlouvy velmi omezené. Obydlí je zvláště ústavněprávně i trestněprávně chráněný prostor, do

319 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BANYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1164.

320 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BANYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1165.

321 HULMÁK, Milan. § 2234. *Zadržovací právo*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

něžž je téměř vyloučený zásah bez souhlasu osoby, která k jeho užívání disponuje platným právním titulem. Pronajímatel nesmí vniknout do pronajatého bytu za účelem zajištění věcí nájemce v něm uskladněných.³²² Pokud by tak učinil, dopustil by se trestného činu krádeže ve smyslu ustanovení § 205 trestního zákoníku v souběhu s trestným činem porušování domovní svobody ve smyslu ustanovení § 178 trestního zákoníku.³²³

Jestliže bude předmětem nájmu nebytový prostor, který je volně přístupný veřejnosti, a pronajímatel tak do něj může volně vstoupit, může také zadržet věci v něm či na něm umístěné za účelem zajištění pohledávky z titulu nájemního vztahu. Pokud by však byl předmětem nájmu nebytový prostor, který je proti vstupu neoprávněných osob zabezpečen, pronajímatel by do něj shodně jako v případě obydlí nebyl oprávněn vniknout a zadržet věci zde umístěné, v opačném případě by se dopustil trestného činu krádeže ve smyslu ustanovení § 205 trestního zákoníku.³²⁴

Pronajímatel také nesmí zabránit přístupu nájemci do pronajaté nemovitosti, a tím prohlásit za zadržené veškeré věci umístěné v této nemovitosti. Takovým jednáním by pronajímatel spáchal trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru ve smyslu ustanovení § 208 trestního zákoníku.³²⁵

5.6 Právo skladovatele zadržet skladovanou věc

Občanský zákoník dále poukazuje na možnosti uplatnění zadržovacího práva v rámci úpravy smlouvy o skladování. Ustanovení § 2418 věta druhá občanského zákoníku zmiňuje právo skladovatele zadržet skladovanou věc za účelem zajištění nároku na zaplacení skladného: *„Platit skladné (třetí osoba oprávněna požadovat vydání skladované věci na základě skladištního listu) povinna není, ale není-li zapláceno, skladovatel nemusí zboží vydat, uplatní-li zadržovací právo ke zboží uloženému ve skladu.“*

322 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BĀNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1164.

323 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 444/2018 ze dne 30.5.2018.

324 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BĀNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1164.

325 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 444/2018 ze dne 30.5.2018.

Skladovateli však náleží právo zadržet skladovanou věc za účelem zajištění jakéhokoli nároku z titulu smlouvy o skladování ve smyslu ustanovení § 2429 občanského zákoníku: „*Skladovatel má ke skladované věci, dokud se u něho nachází, zadržovací právo k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy.*“

Ustanovení § 2418 věta druhá občanského zákoníku tak nadbytečně opakuje právo skladovatele zadržet skladovanou věc v souvislosti s převzetím věci osobou odlišnou od ukladatele, nejspíše pro zdůraznění, že této osobě nemusí být věc vydána z důvodu výkonu zadržovacího práva.³²⁶

Podle ustanovení § 2429 občanského zákoníku je skladovatel oprávněn zadržet skladovanou věc, pokud má za ukladatelem splatnou pohledávku z titulu smlouvy o skladování. Skladovateli tedy vznikne oprávnění zadržet převzatou věc v důsledku porušení smluvní povinnosti ze strany ukladatele.³²⁷

Ustanovení odkazuje na aplikaci zadržovacího práva ve smyslu ustanovení § 1395 a násl. občanského zákoníku.³²⁸ Jedinou odchylkou od obecné úpravy, která zároveň odůvodňuje uvedení zadržovacího práva v kontextu smlouvy o skladování, je právě skutečnost, že skladovateli náleží právo zadržet skladovanou věc, kterou by s výjimkou úpadku ukladatele nebyl podle obecné úpravy oprávněn zadržet, neboť je povinen s ní naložit způsobem, který by výkon zadržovacího práva vyloučil. Ustanovení tedy lze považovat za *lex specialis* k obecné úpravě zadržovacího práva.

5.7 Právo komisionáře zadržet věc převzatou z titulu komisionářské smlouvy

V neposlední řadě upravuje občanský zákoník v ustanovení § 2465 odst. 2 zadržovací právo komisionáře: „*Komisionář má k věci, dokud se u něho nachází nebo dokud s ní může jinak nakládat, zadržovací právo k zajištění dluhů vyplývajících ze smlouvy.*“

326 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BĀNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1545.

327 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BĀNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1545.

328 ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BĀNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9. str. 1557.

Komisionář je oprávněn zadržet věc, kterou převzal od komitenta, aby s ní naložit smluveným způsobem, a má ji u sebe, nebo věc, kterou převzal pro komitenta a má povinnost mu ji vydat,³²⁹ a to dokud takovou věc detinuje.³³⁰

Komisionáři náleží zadržovací právo za účelem zajištění pohledávky z titulu komisionářské smlouvy, kterou má vůči komitentovi, jako například nárok na zaplacení odměny či nárok na zaplacení nákladů vynaložených při obstarávání záležitostí komitenta, pokud tyto náklady již nejsou zahrnuty v odměně.³³¹

Výše citované ustanovení se na zadržovací právo komisionáře použije jako *lex specialis* spolu s obecnou úpravou zadržovacího práva v ustanoveních § 1395 a násl. občanského zákoníku. Shodně jako v případě zadržovacího práva skladovatele popsaného v předchozí kapitole, ustanovení § 2465 odst. 2 občanského zákoníku nahrazuje obecný zákaz zadržet věc, se kterou má věřitel povinnosti naložit způsobem neslučitelným se zadržovacím právem.

6 Srovnání práva zadržovacího se zástavním

Zadržovací právo je velmi blízké institutu zástavního práva upraveného v ustanovení § 1309 a násl. občanského zákoníku.

Zadržovací i zástavní právo jsou zajišťovací věcněprávní instituty sloužící k zajištění pohledávky,³³² která může být peněžitá i nepeněžitá, a nemusí souviset s předmětem zajištění. Zadržovacím právem lze však zajistit až na zákonem stanovené výjimky splatnou pohledávku, zatímco zástavním právem lze zajistit pohledávku v jakékoli fázi dospělosti.³³³

329 HULMÁK, Milan. § 2465. *Práva a povinnosti komisionáře ke komisním věcem*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

330 MAREK, Karel. Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*. Praha: [Ústředí české advokacie], 2014, č. 6, ISSN 1210-6348.

331 HULMÁK, Milan. § 2465. *Práva a povinnosti komisionáře ke komisním věcem*. In: HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.

332 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 13, 29, 30.

333 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 211, 212.

Oba instituty naplňují zajišťovací i uhrazovací funkci, ačkoli možnosti zpeněžení zadržené věci jsou oproti zpeněžení zastavené věci omezené.³³⁴

Jelikož se tyto instituty vyznačují některými shodnými znaky, k jedné věci mohou mít různí věřitelé paralelně zadržovací i zástavní právo. V takovém případě však bude ve zjevně výhodnějším postavení zadržitel, neboť jemu bude náležet přednostní uspokojení pohledávky ze zajištění před zástavním věřitelem.

Jinými znaky se naopak instituty zadržovacího a zástavního práva podstatně odlišují, a ve svém souhrnu nabízejí potenciálnímu věřiteli variabilní možnosti věcněprávního zajištění pohledávky, kdy lze vždy s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti každého případu zvolit nejvýhodnější způsob zajištění pohledávky.

Vzhledem k rozsahu první úpravy zástavního práva oproti stručné právní úpravě zadržovacího práva je zřejmé, že platná právní úprava zástavního práva je značně rozsáhlejší a podrobnější. Přestože je zadržovací právo zajišťovací institut na stejné úrovni jako zástavní právo, platná právní úprava zadržovacího práva je stručná. Lze ji však zhodnotit jako dostatečnou, neboť obsahuje vše nezbytné, a drobné detaily výkonu zadržovacího práva ponechává zcela na svobodné vůli věřitele.

Důvodem rozdílného pojetí, resp. rozdílného rozsahu úpravy, může být skutečnost, že předmětem zástavního práva může být také nemovitá věc, která je zpravidla podstatně hodnotnější než movitý předmět zadržovacího práva. Zastavená nemovitá věc také může být zároveň obydlím dlužníka, které je zvláště ústavněprávně chráněno, jak již bylo výše uvedeno, a tedy podrobná úprava zajištění pohledávky obydlím dlužníka a jeho možného následného zpeněžení je na místě.

Zástavní právo je shodně jako zadržovací právo věcné právo k věci cizí, lpí tedy na předmětu zástavy bez ohledu osobu jejího vlastníka.³³⁵ Na rozdíl od zadržovacího však zástavní právo může vzniknout k věci ve vlastnictví osoby odlišné od dlužníka pouze s jejím souhlasem, v souladu s ustanovením § 1343

334 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 29, 30.

335 SPÁČIL, Jirí. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 209.

odst. 1 až 3 občanského zákoníku. Subjekty zástavního práva jsou pak tři. Prvním subjektem je zástavní věřitel, který zástavním právem zajišťuje pohledávku vůči dlužníkovi, druhým je zástavce, neboli obligační dlužník, mající dluh vůči zástavnímu věřiteli, a třetím je zástavní dlužník, jehož věc je předmětem zástavního práva. Osoba obligačního a zástavního dlužníka přitom může splývat v jedinou osobu. Právní úprava zástavního práva se také zabývá vztahem obligačního a zástavního dlužníka, pokud se jedná o dvě rozdílné osoby.³³⁶

Předmětem zástavního práva může být oproti zadržovacímu právu věc movitá i nemovitá v souladu ustanovení § 1310 odst. 1 občanského zákoníku. Způsobilým předmětem zástavního práva je také podíl v obchodní korporaci podle ustanovení § 1320 a násl. občanského zákoníku, cenný papír a zaknihovaný cenný papír podle ustanovení § 1328 a násl. občanského zákoníku, účet vlastníka zaknihovaných cenných papírů podle ustanovení § 1333 a násl. občanského zákoníku, pohledávka podle ustanovení §1335 a násl. občanského zákoníku i pohledávka již zajištěná zástavním právem, což je označeno jako tzv. podzástavní právo, podle ustanovení § 1390 a násl. občanského zákoníku. Okruh věcí, které mohou být způsobilým předmětem zástavního práva, je širší, neboť zástavní věřitel pro vznik zástavního práva nemusí mít věc u sebe, resp. v detenci.³³⁷

Zatímco zadržovací právo vzniká jednostranným neadresovaným právním jednáním věřitele, zástavní právo vzniká v několika fázích a může vzniknout několika způsoby. Zástavní právo je zpravidla zřízeno z titulu zástavní smlouvy, z titulu rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo *ex lege*.³³⁸

Jestliže zástavní právo vzniká z titulu zástavní smlouvy ve smyslu ustanovení § 1312 a násl. občanského zákoníku, je zřízeno okamžikem nabytí účinnosti této smlouvy. Tím však ještě v plném rozsahu nevzniklo, neboť k tomu, aby bylo účinné *erga omnes* je třeba, aby nastala jedna ze zákonem předvídaných skutečností. Zástavní právo k věci zapsané ve veřejném seznamu vznikne jeho zápisem do tohoto seznamu v souladu s ustanovením § 1316 občanského

336 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 32, 33.

337 VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0. str. 65 až 70.

338 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 215, 225.

zákoníku. Zástavní právo k nemovité věci nezapisované do veřejného seznamu, k závodu a movité věci hromadné vznikne zápisem do rejstříku zástav v souladu s ustanovením § 1319 odst. 2 občanského zákoníku. Zástavní právo k věci movité nezapisované do veřejného seznamu vznikne také zápisem do rejstříku zástav, pokud si to strany ujednají v zástavní smlouvě v souladu s ustanovením § 1319 odst. 1 občanského zákoníku. Zástavní právo k movité věci nezapisované do veřejného seznamu vznikne buď jejím odevzdáním zástavnímu věřiteli v souladu s ustanovením § 1317 odst. 1 občanského zákoníku, což je označováno jako tzv. ruční zástavní právo, nebo odevzdáním do úschovy třetí osobě, v souladu se smluvním ujednáním, v souladu s ustanovením § 1318 občanského zákoníku.³³⁹

Zadržovací právo se svou podstatou nejvíce podobá tzv. ručnímu zástavnímu právu ve smyslu ustanovení § 1317 odst. 1 občanského zákoníku. Detence předmětu zástavního práva zástavním věřitelem vylučuje jeho zadržení, čímž by si zástavní věřitel mohl mít úmysl zlepšit pořadí při uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy.³⁴⁰

Pokud zástavní právo vzniká z titulu rozhodnutí orgánu veřejné moci podle ustanovení § 1342 občanského zákoníku, je vydáním rozhodnutí zástavní právo pouze zřízeno, a platně vznikne až dnem nabytí vykonatelnosti tohoto rozhodnutí. Případný zápis zástavního práva do veřejného seznamu nebo rejstříku zástav je pak pouze deklaratorní.³⁴¹

Pokud vznikne zástavní právo ze zákona, okamžik zřízení a vzniku zástavního práva zde splývají a zástavní právo vznikne naplněním zákonných podmínek.³⁴²

Pohledávku zajištěnou zástavním právem lze v případě prodlení dlužníka se splněním dluhu zpeněžit více způsoby v souladu s ustanovením § 1359 odst. 1 občanského zákoníku, než jaké podle platné právní úpravy možné v případě zadržovacího práva. Zástavní věřitel může zpeněžit zastavenou věc způsobem

339 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 216, 217.

340 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 230.

341 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 217.

342 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 217.

stanoveným dohodou s obligačním či zástavním dlužníkem. Dále je zástavní věřitel oprávněn se soudně či jinak domoci exekučního titulu, na základě kterého může navrhnout výkon rozhodnutí či exekuci prodejem zastavené věci. Zástavní věřitel je také oprávněn ke zpeněžení zástavy, aniž by disponoval exekučním titulem, a to zpeněžením zastavené věci ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy.³⁴³

V případě mnohosti věřitelů, jejichž zajištění vázne na stejné věci, má vždy právo na přednostní uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zajištěné věci zadržitel před zástavním věřitelem. Pořadí zástavních věřitelů je určeno občanským zákoníkem v ustanovení § 1371 a násl. občanského zákoníku.³⁴⁴

Zástavní právo je právem promlčecím, které se na rozdíl od zadržovacího práva skutečně může promlčet v tříleté promlčecí lhůtě ve smyslu ustanovení § 615 odst. 1, 2 občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 629 odst. 1 občanského zákoníku.³⁴⁵

Zástavní právo pak zanikne shodně jako zadržovací právo, pokud zanikne jím zajištěná pohledávka, v souladu s ustanovením § 1376 občanského zákoníku. Dále zástavní právo zanikne, aniž by zároveň zanikla jím zajištěná pohledávka, v souladu s ustanovením § 1377 občanského zákoníku, a to pokud zanikne zastavená věc, zástavní věřitel se vzdá zástavního práva, zástavní věřitel vrátí zástavu obligačnímu či zástavnímu dlužníkovi, obligační či zástavní dlužník složí zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci, nebo pokud uplyne doba, na niž bylo zástavní právo zřízeno. Zástavní právo také oproti zadržovacímu právu zanikne, pokud se vlastníkem zastavené věci stane třetí osoba v dobré víře, že věc není zatížená zástavním právem, pokud zástavní právo není zapsáno ve veřejném seznamu nebo rejstříku zástav.³⁴⁶

Každý věcněprávní zajišťovací institut je s to věřiteli poskytnout velmi spolehlivé zajištění jeho pohledávky, oba mají své výhody.

343 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 219.

344 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 220, 221.

345 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 221.

346 SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8. str. 221, 222.

Zadržovací právo je občanským zákoníkem upraveno podstatně méně, a poskytuje tak věřiteli v zákonných mezích větší svobodu ve výkonu zadržovacího práva. Věřitel ke vzniku zadržovacího práva nepotřebuje za žádných okolností součinnost dlužníka, když vznikne v důsledku jednostranného neadresovaného právního jednání věřitele. Tento pak ani nepotřebuje mít souhlas k zadržení věci ve vlastnictví osoby odlišné od dlužníka. Zadržitel má dále privilegované postavení mezi zajištěnými věřiteli, kdy je přednostně uspokojena jeho pohledávka z výtěžku zpeněžení zadržené věci.

Věřitel sice může uplatnit zadržovací právo pouze k věci cizí, kterou má po právu u sebe, a jinak by ji byl povinen vydat dlužníkovi, tato skutečnost však může věřiteli vyhovovat, neboť nehrozí, že by dlužník zmařil uspokojení pohledávky ze zajištění poškozením, zničením či ztrátou předmětu zajištění nebo neoprávněnou dispozicí s předmětem zajištění. Věřitel se však někdy nemusí ztotožnit s povinností péče o zadrženou věc, a z toho důvodu může raději volit jiný způsob zajištění.

Zástavní právo je sice svázáno více zákonnými podmínkami jeho výkonu, a při zástavě movité věci bude mít zástavní věřitel oproti zadržiteli horší postavení, přesto má zástavní právo některé výhody oproti zadržovacímu právu.

Zástavní právo je jednoznačně výhodné při zajištění hodnotnějších pohledávek, neboť umožňuje zajištění pohledávky nemovitostmi. Dále může být zástava oproti zadržené věci zpeněžena více způsoby bez potřeby exekučního titulu.

Zadržovací i zástavní právo tak mají nesporně každé svou jedinečnou výhodu, avšak nelze považovat jeden institut za vhodnější než druhý. Každý je podle svého charakteru vhodnější pro jiné případy, a tak vždy bude záležet na konkrétních okolnostech každého jednotlivého případu, který institut věřiteli zajistí konkrétní pohledávku výhodněji.

Pokud by se však věřitel za shodných okolností rozhodoval mezi zajištěním zástavním nebo zadržovacím právem, bude především záležet, zda upřednostní privilegované postavení při zpeněžení zajištění, které zaručuje zadržovací právo, či širší možnosti zpeněžení zástavy zaručené zajištěním pohledávky zástavním právem.

7 Závěr

Autorka se v pěti kapitolách této práce podrobně věnovala institutu zadržovacího práva, popsalala jeho jednotlivé aspekty v souvislostech, včetně přesahu zadržovacího práva do roviny ústavního a trestního práva. Autorka se také zabývala srovnáním zadržovacího práva se zástavním jakožto dvou věcněprávních zajišťovacích institutů.

V první kapitole se autorka zaměřila na vývoj zadržovacího práva, a to již od římského práva. Zadržovací právo však bylo kodifikováno v rámci kodifikace občanského práva až v 19. století, kdy byl přijat obecný zákoník občanský. Později přijatý střední občanský zákoník recipoval úpravu zadržovacího práva v obecném zákoníku občanském. Následně přijatý starý občanský zákoník ve svém původním znění obecnou úpravu zadržovacího práva neobsahoval, do textu tohoto zákoníku byla obecná úprava zadržovacího práva opět včleněn až novelou s účinností k počátku roku 1992. Poté byl starý občanský zákoník v části týkající se zadržovacího práva ještě několikrát novelizován. Poslední předcházející platnou právní úpravu zadržovacího práva ve starém občanském zákoníku, včetně právních závěrů vyslovených v relevantní judikatuře, převzal s určitými změnami platný občanský zákoník.

Druhá kapitola této práce zasadila institut zadržovacího práva do kontextu platné právní úpravy. Obecná úprava zadržovacího práva je obsažena v občanském zákoníku. Dále je zadržovací právo upraveno v občanském zákoníku v ustanoveních týkajících se konkrétních právních vztahů. Dále je možné nalézt úpravu v dalších právních předpisech.

Třetí kapitola se již podrobně zabývala obecnou úpravu zadržovacího práva obsaženou v občanském zákoníku.

V první a druhé podkapitole třetí kapitoly autorka popsalala charakter institutu zadržovacího práva jako absolutního majetkového práva, resp. věcného práva k věci cizí. Autorka se v těchto podkapitolách mimo jiné zamýšlela nad zákonem stanovenými limity zadržovacího práva. Zadržovací právo musí být vykonáváno pouze v mezích vymezených zákony, dobrými mravy, a zároveň nesmí být výkon zadržovacího práva ve vymezených mezích zneužit. Autorka

také připustila, že samotné zadržovací právo je přípustným omezením ústavně zaručeného vlastnického práva k věci či práva držby věci.

Třetí podkapitola třetí kapitoly se věnovala zajišťovacímu a uhrazovacímu účelu zadržovacího práva. Autorka se v této podkapitole také zabývala určením, která pohledávka je v jaké fázi dospělosti způsobilá být zajištěna zadržovacím právem. Zadržovacím právem lze zajistit splatnou pohledávku a nesplatnou pohledávku pouze v případech zákonem stanovených.

Ve čtvrté podkapitole třetí kapitoly se autorka zaměřila na osobu věřitele a jeho postavení jakožto detentora věci cizí. Autorka dále popsala, kdy věřiteli náleží zadržovací právo, a kdy nikoli. Autorka se zabývala otázkou vzniku zadržovacího práva a jeho výkonu v souvislosti s úpadkem dlužníka. Autorka také zdůrazňuje nezbytnost zadržení věci cizí po právu, a v souvislosti s tím autorka uvedla možné důsledky protiprávního zadržení věci, kdy věřitel může porušit ústavně zaručená práva a svobody, nebo se věřitel může dopustit některého trestného činu.

V páté podkapitole třetí kapitoly autorka popsala, který předmět práva, resp. která věc, je způsobilým předmětem zadržovacího práva. Autorka podrobně popsala vlastnosti věci způsobilé k zadržení. V souvislosti s tím se autorka pozastavila nad otázkou, zda mohou být způsobilým předmětem zadržení také nehmotné movité věci, se závěrem, že předmětem zadržovacího práva mohou být nehmotné movité věci, pokud naplňují další nezbytné znaky způsobilého předmětu zadržovacího práva. Autorka dále v této podkapitole uvedla konkrétní předměty práva s odůvodněním, zda mohou či nemohou být způsobilým předmětem zadržovacího práva. Také v této podkapitole autorka uvádí ústavněprávní a trestněprávní důsledky zadržení nezpůsobilého předmětu zadržovacího práva.

Šestá podkapitola třetí kapitoly se věnovala způsobu vzniku zadržovacího práva. Autorka v této otázce dospěla k závěru, že zadržovací právo vzniká jednostranným neadresovaným právním jednáním věřitele.

V sedmé podkapitole třetí kapitoly se autorka zabývala výkonem zadržovacího práva, který rozdělila na dvě fáze podle toho, zda je zrovna naplňován zadržovací nebo uhrazovací účel zadržovacího práva. Práce v této

podkapitole popisuje práva a povinnosti věřitele v každé z fází výkonu zadržovacího práva, včetně možných způsobů zpeněžení zadržené věci, a privilegovaného postavení věřitele zajištěného zadržovacím právem mezi zajištěnými věřiteli.

Osmá podkapitola třetí kapitoly se věnovala otázce promlčení zadržovacího práva. Autorka nejprve popsala platnou právní úpravu promlčení zadržovacího práva. Jejím srovnáním se způsoby zániku zadržovacího práva však autorka dospěla k závěru, že zadržovací právo *de facto* nelze promlčet.

Devátá podkapitola třetí kapitoly navázala na předchozí podkapitolu a zabývala se popisem různých způsobů zániku zadržovacího práva, a také shrnula, jakými způsoby zadržovací právo nezaniká. Autorka se v této podkapitole kromě jiného zabývala otázkou, zda věřitel musí udělit souhlas s poskytnutím dostatečné jistoty nahrazující zadržovací právo, a dospěla k závěru, že věřitel s takovým nahrazením zadržovacího práva jiným zajišťovacím institutem musí souhlasit.

Ve čtvrté kapitole se autorka věnovala úpravě institutu zadržovacího práva v konkrétních právních vztazích předvídaných občanským zákoníkem. V některých případech je možnost uplatnění zadržovacího práva v konkrétním právním vztahu pouze zdůrazněna a předpokládá se aplikace obecné úpravy zadržovacího práva, v jiných případech je zadržovací právo zvláště upraveno, a obecnou úpravu částečně modifikuje tak, aby bylo zadržovací právo aplikovatelné v rámci konkrétního právního vztahu. Autorka v této kapitole také dospěla k závěru, že platná právní úprava neupravuje žádné zadržovací právo vznikající *ex lege*, zadržovací právo vždy vzniká právním jednáním věřitele.

V první podkapitole čtvrté kapitoly bylo popsáno právo vlastníka pozemku zadržet věc, která mu na pozemku způsobila škodu. Tato úprava zadržovacího práva je zvláštní právní úpravou k obecné úpravě zadržovacího práva v tom směru, že vlastník pozemku je povinen přijmout jinou jistotu nahrazující zadržovací právo, přestože by s tím nesouhlasil. Změna zajištění pohledávky v tomto konkrétním případě není podmíněná souhlasem vlastníka pozemku jakožto věřitele.

V druhé podkapitole čtvrté kapitoly bylo zmíněno právo zástavního věřitele zdržet pojistné plnění. Autorka má v této otázce za to, že se o zdržovací právo ve smyslu věcněprávního zajišťovacího institutu nejedná.

Třetí podkapitola čtvrté kapitoly, obdobně jako šestá a sedmá podkapitola čtvrté kapitoly, popisuje institut zdržovacího práva pozměněný tak, aby jej bylo možné aplikovat pro dané právní vztahy. Podle obecné úpravy by nebylo možné zdržovací právo uplatnit, neboť by věřitel byl povinen s věc naložit tak, že by to výkon zdržovacího práva vylučovalo. V těchto podkapitolách je uvedeno zvláštní zdržovací právo správce cizího majetku, skladovatele a komisionáře k věci, kterou by jinak byli povinni vydat, či s ní jinak naložit.

Čtvrtá podkapitola čtvrté kapitoly se věnovala právu smluvní strany kupní smlouvy zdržet předmět koupě. Úprava zdržovacího práva v rámci právní úpravy kupní smlouvy v občanském zákoníku pouze podtrhuje možnost uplatnění zdržovacího práva a odkazuje na jeho obecnou úpravu v občanském zákoníku, kterou nijak nemodifikuje.

V páté podkapitole čtvrté kapitoly autorka popsala zdržovací právo pronajímatele zdržet věc na pronajaté věci nebo v ní, což obecnou úpravu zdržovacího práva modifikuje tak, že pronajímateli svědčí zdržovací právo také k věcem, které za účelem zdržení může teprve získat do své moci. Autorka se také v souvislosti se zdržovacím právem pronajímatele zabývala trestněprávními důsledky protiprávního zdržení věci na pronajaté věci nebo v ní, neboť zdržovací právo musí být pronajímatelem vykonáváno pouze v mezích zákona a nijak nelegitimizuje protiprávní vniknutí do uzavřených prostor.

V páté kapitole se autorka věnovala srovnání zdržovacího práva se zástavním. Autorka dospěla k závěru, že každý institut je vhodnější pro zajištění jiné pohledávky, a že nelze paušálně určit, který z nich je za stejných okolností výhodnější. Zdržovací i zástavní právo mají své výhody a nevýhody, které je třeba pečlivě v každém konkrétním případě zvážit, a podle okolností zvolit vhodnější způsob zajištění.

Autorka tedy naplnila cíl této diplomové práce, neboť souhrnně popsala institut zdržovacího práva, včetně jeho nejednoznačných aspektů, věnovala se také základním rozdílům mezi zdržovacím a zástavním právem, a shrnula

základní kritéria posuzovaná při výběru věcného zajištění pohledávky. Mimo jiné autorka v práci upozornila na některá možná úskalí při výkonu zadržovacího práva, kdy je třeba jej vnímat nejen v kontextu občanského zákoníku, ale celého právního řádu České republiky, a při jeho výkonu je tak třeba dbát ústavněprávních a trestněprávních limitů.

Cizojazyčné resumé

The topic of this thesis is the right of retention, also called as the lien, which is a pledge of a debt. The thesis includes comprehensive description of the right of retention in five chapters.

The first chapter describes development of the legislation of the lien, including the antecedent legislation of the lien.

In the second chapter, the thesis describes the effective legislation of the right of retention in the Czech legal order.

The third chapter includes many subchapters that cover the general legislation of the right of retention. This chapter deals with individual aspects of the right of retention, such as the functions of the lien, the lienor, the object of the lien, the creation and the extinguishment of the lien, and the exercise of rights and the discharge of duties in connection with the lien.

The fourth chapter deals with the exercise of the right of retention within particular legal obligations that are included in Civil Code, for example the land owner's lien, the seller's lien, the lessor's lien, the bailee's lien or the consignee's lien.

The last chapter compares the right of retention to the security interest. The thesis contrasts fundamental differences of the right of retention with the security interest and also evaluates benefits of each securing institute.

The author of this thesis deal with disunited interpretation of the effective legislation of the right of retention, which the thesis compares to the effective legislation of the lien and established practice of the courts.

Last but not least, the thesis expounds the constitutional and the criminal aspect of the right of retention. The thesis also describes the right of retention in

the broader context, for example the right of retention overlaps with a part of insolvency and civil proceedings.

Seznam zdrojů

Právní předpisy a související zdroje

1. Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.
3. Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon čs. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. 4. 1964.
6. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. 1. 1992.
7. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. 1. 2001.
8. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 1. 1. 2008.
9. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.
10. Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, ve znění pozdějších předpisů.
12. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb.m.s., o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicině.
13. Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

15. Zákon č. 262/2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
16. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
17. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
18. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Odborná literatura

1. FIALA, Josef. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 3., opravené a doplněné. Brno: Nakl. Doplněk, 2002. ISBN 8072391119.
2. FIALA, Josef a KINDL, Milan. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8.
3. FRÝDEK, Miroslav. *Kurs římského práva*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-119-1.
4. GRINC, Jaroslav. *Právo pro politology*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2921-3.
5. HÁSOVÁ, Jiřina. *Insolvenční zákon: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-691-3. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
6. HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: závazkové právo: obecná část (§ 1721-2054): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
7. HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
8. HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné: obecná část: absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4.
9. KNAPP, Viktor, GLOS, Josef a ANDRES, Bedřich. *Učebnice občanského a rodinného práva: celostátní vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná*

- část – Věcná práva. 2.,* přeprac. a dopln. vyd. Praha: Orbis, 1955. Učebnice (Orbis).
10. KRČMÁŘ, Jan, SPÁČIL, Jiří, ed. *Právo občanské.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-409-5.
 11. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
 12. LAVICKÝ, Petr a POLIŠENSKÁ, Petra. *Věci v právním smyslu.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-040-0.
 13. MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945.* Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.
 14. NOVOTNÝ, Petr, NOVOTNÁ, Monika, KEDROŇOVÁ, Kristina, ŠTROSOVÁ, Ilona a ŠTÝSOVÁ, Monika. *Vlastnictví a věcná práva. 2.,* aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0610-3.
 15. PLANK, Karol a KNAPP, Viktor, ed. *Učebnice československého občanského práva: vysokoškolská učebnice. Svazek I. Obecná část.* Praha: Orbis, 1965. Právnická edice.
 16. PLECITÝ, Vladimír, SALAČ, Josef a BAJURA, Jan. *Úvod do studia občanského práva.* Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-703-5.
 17. SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo v občanském zákoníku: komentář a prameny.* Praha: Auditorium, 2017. ISBN 978-80-87284-65-0.
 18. SPÁČIL, Jiří. *Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474): komentář.* [online] Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
 19. SPÁČIL, Jiří. *Věcná práva: věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku.* V Praze: C. H. Beck, 2018. Academia iuris (C. H. Beck). ISBN 978-80-7400-711-8.

20. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku: komentář [§ 1400-1474]*. [online] Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-548-0. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.
21. SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří a ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-673-9. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
22. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. Svazek II. Zvláštní část. 2. vyd.* V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
23. ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-546-7.
24. ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert, BÁNYAIOVÁ, Alena. *Občanský zákoník: komentář. Svazek V.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9.
25. ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník. Komentář*. [online] Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN: 978-80-7400-108-6. [cit. 29.1.2020] Dostupné z: www.beck-online.cz.
26. VYMAZAL, Lukáš. *Zástavní právo v novém občanském zákoníku. 2., doplněné a upravené vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-996-0.
27. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní. 3. aktualizované vydání.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-714-6.

Odborné články

1. GRULICH, Tomáš. Nad některými problémy současné právní úpravy zadržovacího práva. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2003, č. 3, ISSN 1210-6410.

2. MAREK, Karel. Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské. *Bulletin advokacie: stavovský časopis české advokacie*. Praha: [Ústředí české advokacie], 2014, č. 6, ISSN 1210-6348.
3. PILÍK, Václav. Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku. *Ad Notam: notářský časopis*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, č. 4, ISSN 1211-0558.
4. PROUZA, Ivan. Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2017, č. 1, ISSN 1210-6410.
5. RÁMIŠ, Vladan a SEDLÁČEK, Dušan. K některým aspektům zadržovacího práva po novele občanského zákoníku. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2001, č. 3, ISSN 1210-6410.
6. SPRINZ, Petr. Palebná síla automatického moratoria v insolvenčním řízení – zákaz uplatnění a nabytí práva na uspokojení ze zajištění. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 4, ISSN 1210-6410.
7. SPRINZ, Petr a NOVOPACKÝ Lukáš. (Strastiplná) cesta zajištěného věřitele k vydání výtěžku zpeněžení v konkursu. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 22, ISSN 1210-6410.
8. SZTEFEK, Martin. Předvídatelnost škody v novém občanském zákoníku. *Jurisprudence*. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer, a. s., 2014, č. 5, ISSN 1802-3843.
9. ŠIMEK, Robert. Přímý nárok zástavního věřitele pro případ pojištění zástavy. *Obchodněprávní revue: odborný recenzovaný časopis pro obchodní právo a právo finančních trhů*. Praha: C. H. Beck, 2019, č. 1, ISSN 1803-6554.
10. VETEŠNÍK, Pavel a PODHORSKÝ, Pavel. Zadržovací právo v proměnách času. *Acta Iuridica Olomucensis*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011, č. 2, ISSN 1801-0288.

11. ZAJÍC, Jaromír. Zadržovací právo k zaknihovaným cenným papírům. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2015, č. 19, ISSN 1210-6410.

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 624/2001 ze dne 6. 3. 2002.
2. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 6 Tdo 586/2004 ze dne 15. 6. 2004.
3. Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. II.ÚS 372/03 ze dne 22. 12. 2004.
4. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 839/2004 ze dne 31. 5. 2006.
5. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 2265/2005 ze dne 27. 9. 2006.
6. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky 25 Cdo 2911/2006 ze dne 31. 1. 2007.
7. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 694/2006 ze dne 11. 4. 2007.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 612/2006 ze dne 5. 6. 2007.
9. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 ze dne 27. 3. 2008.
10. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 22 Cdo 204/2013 ze dne 25. 3. 2015.
11. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 21 Cdo 4172/2016 ze dne 9. 3. 2017.
12. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 7 Tdo 1615/2017 ze dne 10. 1. 2018.

13. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 444/2018 ze dne 30. 5. 2018.
14. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 401/2018 ze dne 25. 7. 2018.
15. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 13 VSOL 333/2018 ze dne 4. 9. 2018.
16. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 5 Tdo 1619/2018 ze dne 28. 2. 2019.
17. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 ICdo 13/2018 ze dne 20. 11. 2019.